

Παροχή Εξειδικευμένων Υπηρεσιών για την Εκπόνηση Μελετών

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός



ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ
Ο.Ε.Π.Ε.Κ.

ΑΝΑΔΟΧΟΣ
EURICON Ε.Π.Ε



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ



ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007

Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών



**«ΠΑΡΟΧΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ
ΜΕΛΕΤΩΝ»**

στο πλαίσιο της Πράξης
«Οργάνωση και Λειτουργία Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
(Ο.ΕΠ.ΕΚ.)»

της κατηγορίας πράξεων 2.1.1.α: Ενίσχυση Οργανισμού
Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών

της ενέργειας 2.1.1: Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

του μέτρου 2.1 "Αναβάθμιση της Ποιότητας της
Παρεχόμενης Εκπαίδευσης",

του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ,

που συγχρηματοδοτείται
κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
κατά 25% από τους Εθνικούς Πόρους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | |
|---|----|
| Διερεύνηση Βιβλιογραφίας και καλών πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο για το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό | 7 |
| 1. Εισαγωγή | 7 |
| 2. Χώρες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης | 9 |
| 2.1 Σουηδία | 9 |
| 2.1.1 Υλοποίηση του θεσμού | 9 |
| 2.1.2 Λειτουργοί του θεσμού | 10 |
| 2.2 Βέλγιο | 11 |
| 2.2.1 Υλοποίηση του θεσμού | 11 |
| 2.2.2 Λειτουργοί του θεσμού | 12 |
| 2.3 Αυστρία | 12 |
| 2.3.1 Υλοποίηση του θεσμού | 12 |
| 2.3.2 Λειτουργοί του θεσμού | 14 |
| 2.4 Ηνωμένο Βασίλειο | 15 |
| 2.4.1 Υλοποίηση του θεσμού | 15 |
| 2.4.2 Λειτουργοί του θεσμού | 16 |
| 2.5 Γαλλία | 17 |
| 2.5.1 Υλοποίηση του θεσμού | 17 |
| 2.5.2 Λειτουργοί του θεσμού | 18 |
| 2.6 Γερμανία | 19 |
| 2.6.1 Υλοποίηση του θεσμού | 19 |
| 2.6.2 Λειτουργοί του θεσμού | 20 |
| 2.7 Ισπανία | 20 |
| 2.7.1 Υλοποίηση του θεσμού | 20 |
| 2.7.2 Λειτουργοί του θεσμού | 21 |
| 2.8 Ιταλία | 22 |
| 2.8.1 Υλοποίηση του θεσμού | 22 |
| 2.8.2 Λειτουργοί του θεσμού | 22 |
| 2.9 Ιρλανδία | 23 |
| 2.9.1 Υλοποίηση του θεσμού | 24 |
| 2.9.2 Λειτουργοί του θεσμού | 25 |
| 2.10 Πολωνία | 26 |
| 2.10.1 Υλοποίηση του θεσμού | 26 |
| 2.10.2 Λειτουργοί του θεσμού | 27 |
| 3. Χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης | 29 |
| 3.1 Αυστραλία | 29 |

| | |
|--|----|
| 3.1.1 Υλοποίηση του θεσμού _____ | 29 |
| 3.1.2 Λειτουργοί του θεσμού _____ | 31 |
| 3.2 Καναδάς _____ | 33 |
| 3.2.1 Υλοποίηση του θεσμού _____ | 33 |
| 3.2.2 Λειτουργοί του θεσμού _____ | 36 |
| Εκπόνηση Ποιοτικής έρευνας για τη διερεύνηση της νέας επιστημονικής ταυτότητας του ΣΕΠ _____ | 39 |
| Η ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ Η άποψη των διδασκόντων _____ | 40 |
| 1. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΕΠ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ _____ | 40 |
| Α. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις συνθήκες εργασίας των διδασκόντων _____ | 40 |
| Β. Η Οπτική των εμπλεκομένων _____ | 41 |
| 2. Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΕΠ _____ | 42 |
| 3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ _____ | 42 |
| Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ Η οπτική των Συμβούλων _____ | 43 |
| 1. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΕΠ _____ | 43 |
| Α. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις συνθήκες για τους συμβούλους _____ | 43 |
| Β. Αντιμετώπιση του ρόλου ΣΕΠ από τους Γονείς, Συναδέλφους και μαθητές _____ | 44 |
| 2. ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΕΠ _____ | 44 |
| 3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ _____ | 45 |
| Εκπόνηση Ποσοτικής έρευνας για τη διερεύνηση των απόψεων των ΣΕΠ για τον τρόπο επηρεασμού του έργου τους από τις σύγχρονες εξελίξεις _____ | 47 |
| Εισαγωγή _____ | 47 |
| Κατασκευή της Κλίμακας Στάσεων _____ | 48 |
| Μέθοδος Επιλογής Κατάλληλων στοιχείων της Κλίμακας _____ | 49 |
| Κατασκευή του ερωτηματολογίου Δημοσκόπησης _____ | 52 |
| Έρευνα 1 _____ | 54 |
| 1. Μέθοδος _____ | 54 |
| 1.1. Συμμετέχοντες: _____ | 54 |
| 2.2. Εργαλεία _____ | 56 |
| 2.3. Διαδικασία _____ | 56 |
| 2. Αποτελέσματα _____ | 57 |
| 2.1. Αξιολόγηση των στάσεων απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ _____ | 57 |
| 2.2. Η επίδραση του Φύλου _____ | 58 |
| 2.3. Η επίδραση της Γεωγραφικής Περιοχής _____ | 58 |
| 2.4. Συσχέτιση ανάμεσα στη στάση για το μάθημα ΣΕΠ και την ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας, και τα χρόνια διδασκαλίας του μαθήματος ΣΕΠ _____ | 58 |

| | |
|---|----|
| Έρευνα 2 _____ | 60 |
| 1. Μέθοδος _____ | 61 |
| 1.1. Συμμετέχοντες: _____ | 61 |
| 1.2. Εργαλεία _____ | 63 |
| 1.3. Διαδικασία _____ | 63 |
| 2. Αποτελέσματα _____ | 63 |
| Συγγραφή μελέτης και διατύπωση προτάσεων διερεύνησης του επαγγέλματος του ΣΕΠ στο σύγχρονο περιβάλλον _____ | 71 |
| 1. Εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα ΣΕΠ _____ | 71 |
| 2. Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΚΕΣΥΠ _____ | 73 |
| ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____ | 79 |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ _____ | 80 |

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΟΥ

Επιστημονική Υπεύθυνη

- Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη Χρυσή

Μέλη της Ομάδας

- Γκασούκα Μαρία
- Φώκιαλη Περσεφόνη
- Χιονίδου Μαρία
- Βασιλειάδης Αναστάσιος
- Ευθυμίου Ηλίας
- Δουκάκης Σπυρίδων
- Ζημπίδης Δημήτριος
- Σιωμάδης Βασίλειος

Διερεύνηση Βιβλιογραφίας και καλών πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο για το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό

1. Εισαγωγή

Ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ) έχει ως κύριο στόχο την παροχή βοήθειας στους νέους και στους ενηλίκους, για να αντιμετωπίσουν δυναμικά τα ποικίλα προβλήματα που συνδέονται είτε με την εκπαιδευτική τους πορεία είτε με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Υπό το πρίσμα αυτό, ο ΣΕΠ λειτουργεί διαμεσολαβητικά μεταξύ του ατόμου και της κοινωνίας και των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών ευκαιριών που αυτή παρέχει, μεταξύ των ατομικών φιλοδοξιών και της πραγματικότητας. Ως εκ τούτου, είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις περιρρέουσες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές συνθήκες, στο πλαίσιο των οποίων διαμορφώνεται και υλοποιείται (Κρίβας, 2002. Watts & Sultana, 2003). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη σημαντικών διαφορών, τόσο στον τρόπο εφαρμογής του θεσμού σε κάθε χώρα, σε επίπεδο πολιτικού σχεδιασμού, δομών, και μεθόδων, όσο και στο επαγγελματικό προφίλ των ίδιων των λειτουργών του.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η περιγραφή των συστημάτων ΣΕΠ και της εκπαιδευτικής-επαγγελματικής ταυτότητας των λειτουργών του σε μία σειρά από χώρες εντός και εκτός της Ευρώπης. Τρεις συντονισμένες εκθέσεις¹ εκπονήθηκαν πρόσφατα από τον ΟΟΣΑ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Παγκόσμια Τράπεζα, με αντικείμενο τις πολιτικές που διέπουν τον επαγγελματικό προσανατολισμό σε 37, συνολικά, χώρες². Δύο είναι τα κύρια συμπεράσματα των εκθέσεων αυτών που αφορούν στους στόχους της παρούσας εργασίας (European Training Foundation, 2003. OECD, 2003. Watts & Sultana, 2003):

¹ Οι κυριότερες πηγές για την περιγραφή των εθνικών συστημάτων ΣΕΠ ήταν οι τρεις συγκεκριμένες εκθέσεις: 1) OECD (2003). *Review of Career Guidance Policies*. OECD-OCDE. Retrieved from: http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/comptheme9.asp#key και

http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/comptheme9.asp#Staffing

2) Sultana, R.G. (2003). *Guidance Policies in the Knowledge Society: Trends, Challenges and Responses across Europe*. Θεσσαλονίκη: Cedefop και 3) Watts, A.G., & Fretwell, D. (2003). *Public Policies for Career Development: Policy Strategies for designing Career Information and Guidance Systems in Middle-Income and Transition Economies*. Ουάσιγκτον: Παγκόσμια Τράπεζα.

² Οι 37 αυτές χώρες ήταν: Αυστραλία, Αυστρία, Καναδάς, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Ιρλανδία, Κορέα, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Νορβηγία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία, Γαλλία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιταλία, Λεττονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Βέλγιο, Χιλή, Φιλιππίνες, Ρωσία, Νότια Αφρική και Τουρκία.

1) Τα συστήματα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού τείνουν να είναι λιγότερο ανεπτυγμένα στις χώρες μεσαίου εισοδήματος από ό,τι στις χώρες υψηλού εισοδήματος³.

2) Στις περισσότερες χώρες (συμπεριλαμβανομένων και των οικονομικά ανεπτυγμένων) ο ρόλος του συμβούλου ΣΕΠ δεν έχει, ακόμη, οριοθετημένα επαγγελματικά χαρακτηριστικά.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό και επιβεβαιώνεται από τα αποτελέσματα των εκθέσεων, τα δύο αυτά συμπεράσματα συνδέονται στενά μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα, όσο μεγαλύτεροι είναι οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας, τόσο μεγαλύτερα είναι και τα περιθώρια διαμόρφωσης ενός περισσότερο συγκροτημένου συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού για τους πολίτες της, το οποίο με τη σειρά του στελεχώνεται από άτομα υψηλής ακαδημαϊκής εξειδίκευσης. Και αντίθετα, όσο οικονομικά ασθενέστερη είναι μία χώρα, τόσο μικρότερα είναι και τα περιθώρια ανάπτυξης ενός πλήρους και αυτόνομου συστήματος ΣΕΠ, το οποίο, αναγκαστικά υποστηρίζεται στελεχιακά από άτομα που είτε διαθέτουν άλλους κύριους επαγγελματικούς ρόλους (π.χ. καθηγητές μέσης εκπαίδευσης που επιφορτίζονται με το ρόλο του συμβούλου), είτε εμφανίζουν χαμηλά επίπεδα αρχικής κατάρτισης στο αντικείμενο (π.χ. απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης που επιμορφώνονται με ταχύρρυθμα σεμινάρια εντός των υπηρεσιών συμβουλευτικής).

Το βασικό κριτήριο για την επιλογή των εθνικών συστημάτων επαγγελματικού προσανατολισμού που θα παρουσιάζονταν στην παρούσα εργασία ήταν ο βαθμός οργάνωσής τους και, συνακόλουθα, η ύπαρξη ενός όσο το δυνατό περισσότερο συγκροτημένου πλαισίου εκπαίδευσης των λειτουργών του θεσμού. Έτσι, επελέγησαν, στην πλειοψηφία τους ευρωπαϊκές χώρες υψηλού εισοδήματος (Αυστρία, Σουηδία, Βέλγιο, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Ιρλανδία). Η μόνη εξαίρεση αναφορικά με τη σχέση οικονομικής ανάπτυξης και συστήματος ΣΕΠ αποτελεί η Πολωνία. Η συγκεκριμένη χώρα, όπως επισημαίνεται στις σχετικές εκθέσεις τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. Sultana, 2003) όσο και της Παγκόσμιας Τράπεζας (βλ. Watts & Fretwell, 2003), αν και ανήκει στις χώρες μεσαίου εισοδήματος, συνιστά ένα ενδιαφέρον παράδειγμα επιτυχημένου «δανεισμού πολιτικής» ανεπτυγμένων χωρών, όσον αφορά στις στρατηγικές, τα εργαλεία, τους πόρους και, κυρίως, την κατάρτιση των λειτουργών του θεσμού. Για τους λόγους αυτούς αποφασίστηκε η ενσωμάτωση της Πολωνίας στον κατάλογο των παρουσιάσιμων χωρών.

³ Αυτό μπορεί να ισχύει εν μέρει λόγω των περιορισμένων δημόσιων πόρων, εν μέρει λόγω του περιορισμένου, για τους περισσότερους, εύρους επιλογών και εν μέρει επειδή πολλά άτομα ασχολούνται με την επιβίωσή τους και όχι με την επαγγελματική τους ανάπτυξη. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Watts & Sultana, 2003.

Τέλος, μολονότι ο προσανατολισμός της παρούσας βιβλιογραφικής μελέτης είναι, κυρίως, ευρωπαϊκός, κρίθηκε σκόπιμη η συμπερίληψη δύο χωρών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για δύο ομοσπονδιακά κράτη (Αυστραλία και Καναδάς), τα οποία διαθέτουν τα πλέον αξιοσημείωτα συστήματα επαγγελματικού προσανατολισμού. Με δεδομένο ότι η συγκεκριμένη μελέτη αποσκοπεί στην ενημέρωση, τόσο των ίδιων των συμβούλων αναφορικά με το επαγγελματικό προφίλ των συναδέλφων τους στο εξωτερικό, όσο και των υπηρεσιών που είναι υπεύθυνες για τη χάραξη πολιτικής στο αντικείμενο του ΣΕΠ, η ενσωμάτωση των σχετικών εμπειριών από τις δύο αυτές χώρες εκτιμήθηκε ως αναγκαία και πολύτιμη.

2. Χώρες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.1 Σουηδία

Στη Σουηδία δεν υπάρχει κάποιος επίσημος κεντρικός φορέας, ο οποίος να είναι υπεύθυνος για το σχεδιασμό, το συντονισμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

2.1.1 Υλοποίηση του θεσμού

Ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού αποτελεί αρμοδιότητα των σχολείων και γενικά των εκπαιδευτικών οργανισμών, ανεξάρτητα από το επίπεδό τους (δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση). Πιο συγκεκριμένα, η διοίκηση κάθε σχολείου (και συνακόλουθα πανεπιστημίου ή κολλεγίου) είναι επιφορτισμένη με την ευθύνη του σχεδιασμού και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στους σπουδαστές, προκειμένου εκείνοι να καταλήξουν στις καλύτερες δυνατές αποφάσεις αναφορικά με την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους πορεία.

Οι περισσότερες σχολικές μονάδες διαθέτουν ειδικά καταρτισμένους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού, οι οποίοι συνεργάζονται στενά με τις τοπικές βιομηχανίες, αλλά και τα πανεπιστημιακά ιδρύματα και κολλέγια που βρίσκονται στην ίδια περιοχή. Πέρα, ωστόσο, από την εξατομικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη που παρέχεται δικαιωματικά σε κάθε μαθητή-σπουδαστή, το ίδιο το εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει υποχρεωτικές δραστηριότητες απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές καλούνται να εργαστούν σε πραγματικούς χώρους εργασίας για μία ή δύο τουλάχιστον εβδομάδες. Η γνώση των μαθητών για την αγορά εργασίας ενισχύεται, επίσης, και μέσα από επισκέψεις σε χώρους εργασίας, οι οποίες διοργανώνονται στο πλαίσιο διαφόρων μαθημάτων στο επίπεδο της υποχρωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η κυβέρνηση υποστηρίζει μία σειρά από ενέργειες που στοχεύουν στην παροχή μίας όσο το δυνατό περισσότερο επαρκούς συμβουλευτικής βοήθειας σε μαθητές και ενηλίκους. Παραδείγματα τέτοιων ενεργειών είναι η δημιουργία ενός διαδικτυακού πύργου, το οποίο προσφέρει υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού και πληροφόρησης (www.utbildningsinfo.se), καθώς και ενός ιστοτόπου, (www.studera.nu), στον οποίο μπορεί κάποιος να βρει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τα προγράμματα σπουδών ανώτερης εκπαίδευσης που διατίθενται στη χώρα.

Η *Σουηδική Υπηρεσία Απασχόλησης* (Swedish Employment Service), από την άλλη πλευρά, προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες πληροφόρησης αναφορικά με τα επαγγέλματα, τα προγράμματα κατάρτισης, αλλά και τις τάσεις της αγοράς εργασίας, μέσω μίας σειράς προγραμμάτων, όπως είναι η «Τράπεζα Εργασίας» (Job Bank), η «Τράπεζα Προσωρινής Εργασίας» (Temporary Worker), κ.α. Μία άλλη σημαντική πρωτοβουλία που τέθηκε σε ισχύ το 2000 από την ίδια υπηρεσία είναι το «πρόγραμμα εγγυημένης δραστηριότητας» (activity guarantee programme). Η συγκεκριμένη δράση αφορά σε όλους τους εγγεγραμμένους στην υπηρεσία απασχόλησης ως μακροχρόνια άνεργους αλλά και εκείνους που κινδυνεύουν να τοποθετηθούν στην κατηγορία αυτή. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει εντατική συμβουλευτική υποστήριξη, τόσο σε ομαδικό (10 έως 15 άτομα), όσο και σε ατομικό επίπεδο. Το κάθε άτομο σχεδιάζει και εφαρμόζει με τη βοήθεια του συμβούλου ένα συγκεκριμένο σχέδιο δράσης προσαρμοσμένο στις προσωπικές του ανάγκες και μπορεί να παραμείνει στο πρόγραμμα αυτό μέχρις ότου βρει και εξασφαλίσει μία εργασία για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών, ξεκινήσει κάποιο πρόγραμμα επιπλέον κατάρτισης ή το ίδιο επιλέξει να αποχωρήσει.

Πέρα από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και την Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης, υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού προσφέρονται και από άλλους οργανισμούς, όπως είναι τα εργατικά συνδικάτα και αρκετές ιδιωτικές εταιρείες απασχόλησης.

2.1.2 Λειτουργοί του θεσμού

Οι δήμοι είναι υπεύθυνοι για την επιλογή και πρόσληψη των λειτουργών επαγγελματικού προσανατολισμού που θα στελεχώσουν τη συγκεκριμένη υπηρεσία στις σχολικές μονάδες που λειτουργούν στην επικράτειά τους. Για τους υπόλοιπους φορείς παροχής συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού υπεύθυνη είναι η *Εθνική Αρχή Αγοράς Εργασίας* (labour market authority). Η συντριπτική πλειοψηφία των συμβούλων που απασχολούνται στην εκπαίδευση είναι είτε κάτοχοι πτυχίου καθηγητικών σχολών είτε διαθέτουν άλλο πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών που εντάσσεται, ωστόσο, στις κοινωνικές επιστήμες. Η επιπλέον κατάρτιση και

επικαιροποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των λειτουργών αυτών υλοποιείται κυρίως εντός της υπηρεσίας, στην οποία εργάζονται (π.χ. στα σχολεία).

2.2 Βέλγιο

Το Βέλγιο είναι ένα ομοσπονδιακό κράτος αποτελούμενο από τρεις πολιτισμικές κοινότητες: τη φλαμανδική, τη γαλλόφωνη και τη γερμανόφωνη και τρεις περιοχές: την περιοχή της Βαλλωνίας, τη Φλαμανδική και την περιοχή των Βρυξελλών. Υπάρχουν τρία επίπεδα εξουσίας, το καθένα με το δικό του νομοθετικό και εκτελεστικό σώμα: το ομοσπονδιακό, οι κοινότητες και οι περιοχές. Δεν υπάρχει, ωστόσο ιεραρχία, μεταξύ των νομοθετικών επιπέδων. Για το λόγο αυτό κάθε επίπεδο έχει τη δική του δύναμη.

2.2.1 Υλοποίηση του θεσμού

Οι πιο σημαντικές υπηρεσίες σχολικού και επαγγελματικού προσανατολισμού για νέους, από την προσχολική τους ηλικία έως το τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες μάλιστα απαντούν και στις τρεις βελγικές κοινότητες είναι τα **Ψυχο-Ιατρο-Παιδαγωγικά Κέντρα PMS**⁴. Τα κέντρα αυτά που στελεχώνονται από ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς, ιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς και ειδικούς σε παραϊατρικά επαγγέλματα παρέχουν μία διεπιστημονική προσέγγιση στον προσανατολισμό. Ο βασικός στόχος τους είναι η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης στους νέους που βρίσκονται ακόμη σε εκπαιδευτική διαδικασία, έτσι ώστε εκείνοι να καταλήξουν σε συνετές και ώριμες ακαδημαϊκές και επαγγελματικές αποφάσεις. Αν και κύριοι πελάτες των PMS είναι μαθητές, τα κέντρα αυτά είναι ανοιχτά και για ενήλικες που αναζητούν εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες (Κρίβας, 2002).

Στο σχολικό πλαίσιο λειτουργούν, επίσης, υπηρεσίες παιδαγωγικής συμβουλευτικής (**Κέντρα Συμβουλευτικής Μαθητών: CLB**), οι οποίες στελεχώνονται από ειδικούς (κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχοπαιδαγωγικούς λειτουργούς, ιατρούς, κ.α.) που δεν ανήκουν στο διδακτικό προσωπικό.

Ιδιαίτερα μέριμνα λαμβάνεται για τους ενηλίκους όλων των ηλικιών αναφορικά με την είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Οι **Υπηρεσίες Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης** που λειτουργούν στο Βέλγιο παρέχουν μία στέρεη πλατφόρμα συμβουλευτικής υποστήριξης σε : α) νέους που επιχειρούν την μετάβασή τους στην εργασία, β) μακροχρόνια άνεργους, γ) άτομα μεγάλης ηλικίας που έχουν πρόσφατα χάσει τη δουλειά τους ή κινδυνεύουν με απόλυση λόγω

⁴ Psycho-Medisch-Sociale Centra για τη Φλαμανδική κοινότητα, Centres Psycho-Medicaux-Sociaux για τη Γαλλόφωνη και Zentren in der Deutschsprachigen Gemeinschaft για τη Γερμανόφωνη κοινότητα.

σμίκρυνσης των εταιρειών, στις οποίες εργάζονται, δ) μετανάστες, και ε) άτομα με ειδικές ανάγκες. Οι συγκεκριμένες δομές (VDAB στη φλαμανδική κοινότητα, FOREM στη γαλλόφωνη και ORBEM στη Γερμανόφωνη) προσφέρουν ένα συγκροτημένο πλαίσιο υποστήριξης που περιλαμβάνει (Κρίβας, 2002):

- 1) την εκτίμηση του επαγγελματικού προφίλ του πελάτη
- 2) προγράμματα κατάρτισης
- 3) επίβλεψη κατά τη διάρκεια της κατάρτισης
- 4) ψυχολογική υποστήριξη (εφόσον ζητηθεί)
- 5) εξατομικευμένα προγράμματα δράσης για την επιστροφή στην εργασία (Pathway-to-work principal).

Παράλληλα, διατίθενται μία σειρά από on-line υπηρεσίες αυτο-πληροφόρησης (π.χ. τράπεζες κενών θέσεων εργασίας, τράπεζες πληροφοριών όσον αφορά στις διαδικασίες επιλογής προσωπικού, κ.α). Άλλα κέντρα παροχής εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών που λειτουργούν στις κοινότητες του Βελγίου είναι το **SIEP** στη γαλλόφωνη κοινότητα (Service d'Information sur les Etudes et les Professions), τα **Info-Jeunes** (Info-Jeugd για τη φλαμανδική κοινότητα), κ.α.

2.2.2 Λειτουργοί του θεσμού

Όλες οι υπηρεσίες υλοποίησης του θεσμού Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο Βέλγιο (τόσο εντός, όσο και εκτός της εκπαίδευσης) στελεχώνονται από μία διεπιστημονική ομάδα που αποτελείται από ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, εκπαιδευτικούς συμβούλους, ιατρούς, ειδικούς παραϊατρικών επαγγελμάτων και διοικητικό προσωπικό. Το «Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο για την Εκπαίδευση Ενηλίκων St. Wolfgang» (Bundesinstitut für Erwachsenenbildung St. Wolfgang) είναι ο κυριότερος φορέας παροχής προγραμμάτων κατάρτισης για όλους όσοι δραστηριοποιούνται στον τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα αντικείμενα που διδάσκονται είναι: πελατο-κεντρική συμβουλευτική, διαχείριση πληροφοριών, εργαλεία και μέθοδοι εκπαιδευτικής συμβουλευτικής, συμβουλευτική διδασκόντων κ.α.).

2.3 Αυστρία

Η Αυστρία διαθέτει ένα μεγάλο εύρος δομών που παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού.

2.3.1 Υλοποίηση του θεσμού

Ο θεσμός ΣΕΠ στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Αυστρίας ανήκει στην αρμοδιότητα του *Ομοσπονδιακού Υπουργείου για την Εκπαίδευση, τις Επιστήμες και τον Πολιτισμό* (Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und

Kultur). Από την 5^η τάξη της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο οι μαθητές, όσο και οι γονείς τους μπορούν να απευθύνονται στους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού⁵ (Schulerberater), προκειμένου να λάβουν την αναγκαία πληροφόρηση αναφορικά με το εύρος των εκπαιδευτικών επιλογών, αλλά και τις ακαδημαϊκές απαιτήσεις της κάθε εναλλακτικής πορείας. Η συμβουλευτική βοήθεια μπορεί να δοθεί, είτε με τη μορφή ατομικών συνεδριών, είτε με τη συμμετοχή των μαθητών σε ομαδικές δραστηριότητες. Στην 7 και 8^η τάξη (οι αντίστοιχες τάξεις στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι η Α' και Β' Γυμνασίου) προβλέπεται η διδασκαλία υποχρεωτικού μαθήματος «Επαγγελματικού Προσανατολισμού» (Berufsorientierung), διάρκειας 38 ωρών. Η διεύθυνση, ωστόσο, του σχολείου έχει το δικαίωμα να αποφασίσει εάν το συγκεκριμένο αντικείμενο θα διδαχθεί ως αυτόνομο μάθημα ή αν οι προβλεπόμενοι διδακτικοί στόχοι θα ενσωματωθούν στο πλαίσιο άλλων μαθημάτων. Οι μαθητές, επίσης, έχουν τη δυνατότητα να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους αναφορικά με την εργασιακή ζωή μέσα από συναντήσεις με πραγματικούς εργαζόμενους, την παρακολούθηση μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης σε επιχειρήσεις, και άλλες σχετικές δραστηριότητες (Κρίβας, 2002).

Στα περισσότερα πανεπιστημιακά ιδρύματα της Αυστρίας λειτουργεί «**Κέντρο Επαγγελματικού Προγραμματισμού**» (Berufsplanungszentren) για τη διευκόλυνση των φοιτητών στη μετάβασή τους από τις σπουδές στην αγορά εργασίας.

Η επαγγελματική πληροφόρηση των σπουδαστών (ανεξάρτητα από το επίπεδο εκπαίδευσης, στο οποίο βρίσκονται) ενισχύεται και από μία πληθώρα άλλων υπηρεσιών που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από το Υπουργείο για την Εκπαίδευση, τις Επιστήμες και τον Πολιτισμό. Πιο συγκεκριμένα, το υπουργείο είναι υπεύθυνο για τη συγγραφή και έκδοση πλούσιου πληροφοριακού υλικού (διατίθεται δωρεάν και σε ηλεκτρονική μορφή: www.bmbwk.gv.at), την παροχή τηλεφωνικής γραμμής πληροφόρησης, τη συμβούλευση σε νομικά ζητήματα σπουδών και την οργάνωση εκθέσεων σχετικά με το εύρος των διατιθέμενων εκπαιδευτικών και επαγγελματικών ευκαιριών⁶.

Η συμβουλευτική ενηλίκων υποστηρίζεται από ένα μεγάλο εύρος δομών. Η **Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης** (Arbeitsmarktservice: AMS) έχει αναπτύξει και είναι υπεύθυνη για τη στελέχωση και τη λειτουργία των **Κέντρων Επαγγελματικής Πληροφόρησης BIZ** (Berufssinformationszentren), τα οποία υπάρχουν σε διάφορα μέρη της Αυστρίας. Τα Κέντρα BIZ παρέχουν έγκυρη πληροφόρηση αναφορικά με

⁵ Μια άλλη ονομασία για τη συγκεκριμένη κατηγορία λειτουργιών στην εκπαίδευση είναι εκπαιδευτικοί σύμβουλοι (Bildungsberater).

⁶ Η μεγαλύτερη έκθεση εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας που διοργανώνεται από το Υπουργείο σε συνεργασία με την Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης είναι η BeSt - Die Messe für Beruf, Studium und Weiterbildung.

το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις των επαγγελμάτων, τις ευκαιρίες κατάρτισης και εκπαίδευσης ενηλίκων και την αγορά εργασίας.

Έντονη δραστηριοποίηση στο θεσμό έχουν να επιδείξουν και πολλοί κοινωνικοί εταίροι. Συγκεκριμένα, το Επιμελητήριο Εργατικού Δυναμικού σε συνεργασία με τα εργατικά συνδικάτα έχει ιδρύσει το **Ινστιτούτο BFI** (Berufsdorderungsinstitut), ενώ το Οικονομικό Επιμελητήριο το **Κέντρο WIFI** (Wirtschaftsforderungsinstitut). Και στις δύο αυτές δομές προσφέρονται δωρεάν υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού (πληροφόρηση, ατομική συμβουλευτική σταδιοδρομίας με τη βοήθεια ψυχομετρικών εργαλείων κ.α.). Τα Κέντρα αυτά απευθύνονται όχι μόνο σε ενηλίκους που αναζητούν εργασία αλλά και σε νέους, γονείς, καθηγητές, ακόμη και επιχειρηματίες.

Τέλος, υπάρχουν μία σειρά από ινστιτούτα που παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες σε ειδικές ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι εργαζόμενοι μεγάλης ηλικίας, οι μετανάστες, κ.α.

2.3.2 Λειτουργοί του θεσμού

Δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο που να προσδιορίζει τα προσόντα και τις δεξιότητες των ατόμων που ασχολούνται με το θεσμό ΣΕΠ. Στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού (ή αλλιώς εκπαιδευτικοί σύμβουλοι) επιλέγονται από τους διευθυντές των σχολείων. Πρόκειται για καθηγητές που εργάζονται ήδη στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και έχουν μία επαρκή διδακτική εμπειρία. Τα συγκεκριμένα άτομα λαμβάνουν μία επιπλέον επιμόρφωση στο αντικείμενο του ΣΕΠ με τη μορφή σεμιναρίων.

Αυστηρότερα είναι τα κριτήρια επιλογής και επιπλέον εκπαίδευσης των ατόμων που στελεχώνουν τις υπηρεσίες σχολικής και εκπαιδευτικής συμβουλευτικής των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Επιλέγονται, αυστηρά, ψυχολόγοι με πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών. Οι νεοπροσλαμβανόμενοι εισάγονται υποχρεωτικά σε πρόγραμμα κατάρτισης, διάρκειας τεσσάρων ετών, το οποίο περιλαμβάνει εκπαίδευση στις δραστηριότητες του συμβουλευτικού κέντρου, αυτο-εκπαίδευση σε θέματα σχολικής ψυχολογίας και συμμετοχή σε δομημένο πρόγραμμα συμβουλευτικής κατάρτισης. Στο τέλος της εκπαιδευτικής αυτής διαδικασίας προβλέπεται υποχρεωτική συμμετοχή σε εξετάσεις.

Η εκπαίδευση των λειτουργών στα **Κέντρα Ενηλίκων AMS** (Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης) καθορίζεται και υλοποιείται εντός της υπηρεσίας. Το τυπικό προσόν για να προσληφθεί κανείς στις συγκεκριμένες δομές είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο *Reifeprüfung* (υψηλή βαθμολογία στις απολυτήριες εξετάσεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία να επιτρέπει την εισαγωγή του ατόμου στην τριτοβάθμια

εκπαίδευση). Το πρόγραμμα αρχικής κατάρτισης των νεοπροσλαμβανόμενων, διάρκειας 40 εβδομάδων, περιλαμβάνει εκπαίδευση στον πραγματικό χώρο εργασίας και συμμετοχή σε θεωρητικά μαθήματα. Οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα είτε να παρακολουθήσουν τα μαθήματα είτε να αξιοποιήσουν την εναλλακτική μέθοδο της εξ' αποστάσεως μάθησης (e-learning). Ο κύκλος της εσωτερικής αυτής εκπαίδευσης ολοκληρώνεται με τη συμμετοχή των ατόμων σε εξετάσεις. Παρόμοια είναι και η διαδικασία κατάρτισης των λειτουργών στα Κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού Ενηλίκων των Κοινωνικών Εταιρών (WIFI, BFI). Ο συμβουλευτικός, ωστόσο, ρόλος στα κέντρα αυτά ανατίθεται, συνήθως, σε ψυχολόγους, καθηγητές με εκπαίδευση στις κοινωνικές επιστήμες ή, γενικά, σε άτομα με παρόμοια προσόντα.

2.4 Ηνωμένο Βασίλειο

Το Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτει ένα πολύ καλά οργανωμένο σύστημα παροχής υπηρεσιών ΣΕΠ που καλύπτει τα άτομα όλων των ηλικιών. Οι πλέον βασικές αρχές του συστήματος αυτού είναι:

- Η δωρεάν παροχή των βασικών υπηρεσιών πληροφόρησης και συμβουλευτικής σταδιοδρομίας
- Η συνεργασία και ο συντονισμός των δομών ΣΕΠ σε τοπικό επίπεδο
- Η ειδική μέριμνα για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό, κ.α.)

2.4.1 Υλοποίηση του θεσμού

Πέρα από την ύπαρξη και λειτουργία υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, ο θεσμός υποστηρίζεται αποτελεσματικά από μία σειρά δομών, οι οποίες χρηματοδοτούνται από κρατικά κονδύλια:

A) **Connexions** (www.connexions.gov.uk). Τα Connexions αποτελούν συνένωση ενός μεγάλου αριθμού τοπικών κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού και είναι υπεύθυνα για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών ΣΕΠ σε νέους ηλικίας 13 έως 19 ετών που πραγματοποιούν τη μετάβασή τους από την εκπαιδευτική διαδικασία στην αγορά εργασίας. Το Connexions Direct αποτελεί μία πιλοτική απόπειρα παροχής on line υπηρεσιών, η οποία συνεπικουρείται από μία γραμμή τηλεφωνικής εξυπηρέτησης.

B) **Careers Scotland** (CS). Το CS αποτελεί τον πρώτο οργανισμό παροχής υπηρεσιών ΣΕΠ που απευθύνεται σε άτομα όλων των ηλικιών. Το CS, όπως και τα Connexions, αποτελεί συνένωση τοπικών κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξυπηρετηθούν είτε από τους

ειδικούς του CS είτε μέσω της διαδραστικής ιστοσελίδας του οργανισμού (www.careers-scotland.org.uk).

Γ) **Jobcentre Plus**. Η συγκεκριμένη υπηρεσία απευθύνεται σε άτομα που αναζητούν εργασία, παρέχοντας πληροφορίες για τις κενές θέσεις που υπάρχουν κάθε δεδομένη στιγμή, τόσο σε εθνικό (υπολογίζονται σε 300.000) όσο και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Δ) **Learndirect**. Το Learndirect αποτελεί μία τηλεφωνική υπηρεσία πληροφόρησης και συμβουλευτικής, η οποία απευθύνεται κυρίως σε ενήλικους. Το κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό της υπηρεσίας αυτής προσφέρει δωρεάν ενημέρωση σχετικά με τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες (η βάση δεδομένων του Learndirect περιλαμβάνει περίπου 600.000 ευκαιρίες κατάρτισης). Η υπηρεσία αυτή είναι προσβάσιμη και στο διαδίκτυο. Υπεύθυνο για την ανάπτυξη και επικαιροποίηση του Learndirect είναι το Ufi (University for Industry Ltd).

Υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής σε εργαζόμενους προσφέρονται, ακόμη, και στους ίδιους τους χώρους εργασίας, μέσω των τμημάτων διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων. Οι συγκεκριμένες δομές εντός των επιχειρήσεων τείνουν να αυξάνονται τα τελευταία χρόνια στην Αγγλία, εν μέρει χάρη στο νομοθετικό σχήμα «*Επένδυση στον Άνθρωπο*». Πρόκειται για μία κυβερνητική κίνηση που προβλέπει την οικονομική ενίσχυση των εταιρειών και οργανισμών, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, που λαμβάνουν ιδιαίτερη μέριμνα όσον αφορά στην ανάπτυξη-κατάρτιση του προσωπικού τους.

2.4.2 Λειτουργοί του θεσμού

Το εκπαιδευτικό υπόβαθρο αλλά και οι διαδικασίες κατάρτισης των λειτουργών του θεσμού στο Ηνωμένο Βασίλειο εμφανίζουν ένα μεγάλο εύρος. Πέρα από τους συμβούλους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι περισσότεροι από τους οποίους ανήκουν στο διδακτικό προσωπικό και έχουν λάβει εσωτερική επιμόρφωση στα θέματα του επαγγελματικού προσανατολισμού, υπάρχουν οι πανεπιστημιακού τίτλου ψυχολόγοι των κέντρων σταδιοδρομίας των πανεπιστημίων, το προσωπικό των Connexions, Jobcentre Plus, CS, αλλά και οι απασχολούμενοι στα τμήματα ανάπτυξης προσωπικού διαφόρων εταιρειών (δημόσιων και ιδιωτικών).

Για όσους, πάντως, απασχολούνται σε κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού που ανήκουν στο δίκτυο των Connexions και, συνεπώς, λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση, απαιτείται πρόσθετη κατάρτιση (S/NVR, Level 4 in Advice, Guidance and Advocacy), η οποία οργανώνεται από πιστοποιημένους φορείς. Όλοι, γενικά οι φορείς παροχής υπηρεσιών ΣΕΠ (δημόσιοι και ιδιωτικοί) οφείλουν να λαμβάνουν ειδική πιστοποίηση για τις υπηρεσίες τους με βάση το «*Εθνικό Σύστημα Κριτηρίων Ποιότητας για τη Μάθηση και την Εργασία*» (National Quality for learning

& Work). Το σύστημα αυτό διαμορφώθηκε από το *Συμβούλιο Προσανατολισμού* (Guidance Council: GC). Ο οργανισμός που είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή των διαδικασιών πιστοποίησης στις διάφορες δομές είναι το *GAB* (Guidance Accreditation Board) (Κασσωτάκης & Μάνος, 2002).

2.5 Γαλλία

Στη Γαλλία υπάρχει ένα πολύπλοκο μωσαϊκό προσώπων και υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στο θεσμό του επαγγελματικού προσανατολισμού.

2.5.1 Υλοποίηση του θεσμού

Τα υπουργεία που είναι υπεύθυνα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών που αφορούν στη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό είναι:

α) το *Υπουργείο Εθνικής Παιδείας*, το οποίο είναι υπεύθυνο για τις υπηρεσίες ΣΕΠ που προσφέρονται στο σπουδαστικό πληθυσμό τόσο εντός όσο και εκτός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και

β) το *Υπουργείο Απασχόλησης*, το οποίο μεριμνά για το σύνολο των ενηλίκων που είτε επιθυμούν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας είτε βρίσκονται σε διαδικασία μετάβασης από μία θέση εργασίας σε άλλη ή/και χρειάζονται επιπλέον κατάρτιση.

Αν και τα τελευταία χρόνια το κράτος επιχειρεί να εκχωρήσει την ευθύνη υλοποίησης του θεσμού σε ημι-δημόσιους ή και ιδιωτικούς φορείς, ο μεγαλύτερος όγκος των υπηρεσιών ΣΕΠ εξακολουθούν να προσφέρονται από κρατικές δομές. Οι κυριότερες από αυτές είναι (Κρίβας, 2002):

Α) τα **Κέντρα Πληροφόρησης και Προσανατολισμού «CIO»** (Centres d'Information et d'Orientation). Τα συγκεκριμένα κέντρα παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού κυρίως σε νέους που βρίσκονται ακόμη στην εκπαιδευτική διαδικασία, είναι, ωστόσο, ανοιχτά και σε ενηλίκους.

Β) Ο **Εθνικός Οργανισμός για την Απασχόληση «ANPE»** (Agence Nationale Pour l'Emploi). Η δομή αυτή απευθύνεται κυρίως σε ενηλίκους είτε αυτοί βρίσκονται σε διαδικασία αναζήτησης εργασίας είτε ήδη εργάζονται.

Γ) οι **Τοπικές Υπηρεσίες «MLs» και «ΡΑΙΟs»** (Missions Locales και Permanence d'Accueil, d'Information et d'Orientation). Πρόκειται για υπηρεσίες που προσφέρουν εξειδικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη σε νέους 16 έως 25 ετών, οι οποίοι είτε εγκατέλειψαν πρόωρα την εκπαίδευση είτε διαθέτουν ελλιπή εκπαιδευτικά προσόντα που καθιστούν δυσχερή την εύρεση εργασίας.

Δ) Τα **Κέντρα «APEC»** (Agence Pour l'Emploi des Cadres). Πρόκειται για μία πρωτοποριακή κίνηση της Ένωσης Εργοδοτών-Εργαζομένων. Τα 45 κέντρα APEC που λειτουργούν σε διάφορες πόλεις της χώρας προσφέρουν μία πληθώρα

υπηρεσιών ΣΕΠ (επαγγελματική πληροφόρηση, συμβουλευτική στήριξη σε άτομα που επιδιώκουν την επανεισαγωγή τους στην αγορά εργασίας, έκδοση εφημερίδας, on line υπηρεσίες συμβουλευτικής κ.α.).

Ο κατάλογος των δομών ΣΕΠ στη συγκεκριμένη χώρα είναι ιδιαίτερα μακρύς. Για παράδειγμα, υπάρχουν τα Κέντρα Επαγγελματικής Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής για Νέους **CIDJs** (Centre d' Information de Documentation de la Jeunesse), η υπηρεσία **Retravailler** που απευθύνεται κυρίως, όχι όμως αποκλειστικά, σε γυναίκες που αναζητούν εργασία, τα δίκτυα **Maison d'Emploi** και **Cite des métiers** που αποτελούν τη Γαλλική εκδοχή της Βρετανικής Υπηρεσίας JobCenter, κ.α.

Τέλος, από τον Ιούνιο του 2006 λειτουργεί στο διαδίκτυο ένα εθνικό portal πληροφόρησης και επαγγελματικού προσανατολισμού (www.orientation-formation.fr), για την διαμόρφωση του οποίου συνεργάστηκαν οι κυριότεροι φορείς ΣΕΠ της χώρας.

2.5.2 Λειτουργοί του θεσμού

Οι πιο σημαντικές κατηγορίες λειτουργών του θεσμού στη Γαλλία είναι δύο (Κασσωτάκης & Μάνος, 2002):

- 1) οι *Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού-Ψυχολόγοι* (Conseillers d' Orientation Psychologues) που απασχολούνται στην εκπαίδευση (εντός των σχολικών δομών) και τις συναφείς υπηρεσίες (π.χ. στα Κέντρα CIO) και
- 2) οι *Επαγγελματικοί Σύμβουλοι για την Απασχόληση* (Conseillers a l' emploi) που στελεχώνουν, κυρίως, τις υπηρεσίες του ANPE (Εθνικός Οργανισμός για την Απασχόληση).

Οι Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού-Ψυχολόγοι εκπαιδεύονται σε ένα από τα τέσσερα ειδικά κέντρα (Παρίσι, Μασσαλία, Λίλλη, Rennes), τα οποία συντονίζονται από το Ινστιτούτο I-NETOP (Institute National d'Etudes sur le Travail et l'Orientation Professionnelle). Στα Κέντρα αυτά γίνονται δεκτοί, μετά από επιτυχή συμμετοχή σε εθνικό διαγωνισμό, κάτοχοι του διπλώματος Licence στην Ψυχολογία. Οι σπουδές αυτές, διάρκειας 2 ετών, οδηγούν στο κρατικό δίπλωμα Συμβούλου Προσανατολισμού-Ψυχολόγου DECOP (Diplome d'Etat des Conseillers d'Orientation-Psychologues), το οποίο παρέχει το δικαίωμα διορισμού σε εκπαιδευτικές υπηρεσίες ΣΕΠ (Κασσωτάκης & Μάνος, 2002).

Οι Σύμβουλοι για την Απασχόληση διακρίνονται σε τρεις βαθμίδες: α) τους Βοηθούς Συμβούλους (Conseillers adjoints), οι οποίοι είναι κάτοχοι Baccalaureat, β) τους Συμβούλους (Conseillers), οι οποίοι είναι κάτοχοι διπλώματος Α' κύκλου γενικών πανεπιστημιακών σπουδών (2 έτη σπουδών σε οποιοδήποτε πανεπιστημιακό τμήμα) και τους Συμβούλους-Προϊσταμένους (Conseillers Principaux), οι οποίοι είναι

κάτοχοι διπλώματος Licence (3 έτη πανεπιστημιακών σπουδών), συνήθως στα αντικείμενα της Νομικής, των Οικονομικών και της Διοίκησης (Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων). Το προσωπικό αυτό που επιλέγεται μετά από διαγωνισμό παρακολουθεί επιμορφωτικά σεμινάρια, διάρκειας 6 μηνών, τα οποία περιλαμβάνουν θεωρητική κατάρτιση αλλά και πρακτική άσκηση σε τοπικές υπηρεσίες απασχόλησης. Τέλος, στη Γαλλία λειτουργούν διάφορα πανεπιστημιακά προγράμματα στο αντικείμενο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και της Διαχείρισης Ανθρώπινων Πόρων, αλλά και επιμορφωτικά σεμινάρια που διοργανώνονται από Επαγγελματικές Ενώσεις και, γενικά, Οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στο θεσμό.

2.6 Γερμανία

Το κεντρικό συντονιστικό όργανο για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των υπηρεσιών ΣΕΠ που αφορούν σε άτομα όλων των ηλικιών στη Γερμανία είναι η *Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για την Απασχόληση* (Bundesagentur für Arbeit: BA).

2.6.1 Υλοποίηση του θεσμού

Στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λειτουργούν υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού που απευθύνονται τόσο στους μαθητές, όσο και στους γονείς τους. Ο βασικός στόχος του προσανατολισμού στο πλαίσιο του σχολείου είναι η ομαλή και πλέον κατάλληλη για κάθε άτομο μετάβασή του στην αγορά εργασίας. Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας υλοποιείται με τη μορφή ατομικών συνεδριών (εφόσον ζητηθεί από το μαθητή/τρια), επίδοσης ψυχομετρικών δοκιμασιών, τηλεφωνικής πληροφόρησης και μέσα από διαλέξεις και εκδηλώσεις (π.χ. παρουσιάσεις πανεπιστημίων, ομιλίες εκπροσώπων επαγγελματικών συλλόγων, κ.α.) που στοχεύουν στην καλύτερη δυνατή πληροφόρηση του μαθητικού πληθυσμού αναφορικά με τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους δυνατότητες. Ανάλογες εκδηλώσεις διοργανώνονται και για τους γονείς (Κρίβας, 2002).

Άλλες δομές που παρέχουν υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού, κυρίως, σε ενηλίκους που αναζητούν εργασία είναι:

1) Τα Κέντρα Επαγγελματικής Πληροφόρησης BIZ

(Berufssinformationszentren), τα οποία παρέχουν έγκυρη πληροφόρηση αναφορικά με το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις των επαγγελμάτων, τις ευκαιρίες κατάρτισης και επιπλέον εκπαίδευσης ενηλίκων και την αγορά εργασίας. Υπάρχουν 181 κέντρα BIZ που λειτουργούν εντός των Υπηρεσιών Απασχόλησης και 32 κινητές μονάδες.

2) Τα Ευρωπαϊκά Κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού EBZ

(Europäische Berufsberatungszentren). Πρόκειται για τα γνωστά Eures που προσφέρουν πληροφορίες εκπαίδευσης και εργασίας εντός των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή τη στιγμή λειτουργούν 24 κέντρα EBZ στη Γερμανία.

Τέλος, από το 2003 λειτουργεί, δωρεάν, η διαδικτυακή υπηρεσία «**Εικονική Αγορά Εργασίας**» (Virtueller Arbeitsmarkt: www.arbeitsagentur.de), η οποία παρέχει πληροφόρηση αναφορικά με τις κενές θέσεις εργασίας και τις δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης.

2.6.2 Λειτουργοί του θεσμού

Στους λειτουργούς ΣΕΠ που εργάζονται στη Γερμανική Εκπαίδευση περιλαμβάνονται οι Σχολικοί Σύμβουλοι (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση), οι Σχολικοί Ψυχολόγοι και οι Δάσκαλοι Προσανατολισμού (Beratungslehrer). Οι Σχολικοί Σύμβουλοι είναι εκπαιδευτικοί που έχουν λάβει ειδική, διάρκειας τουλάχιστον 2 ετών, επιμόρφωση σε θέματα Σχολικής Συμβουλευτικής. Οι Σχολικοί Ψυχολόγοι είναι κάτοχοι αντίστοιχων πανεπιστημιακών πτυχίων με επιπλέον κατάρτιση στα Παιδαγωγικά. Τέλος, οι Δάσκαλοι Προσανατολισμού για μαθητές είναι απόφοιτοι παιδαγωγικών τμημάτων με πρόσθετη σχετική επιμόρφωση (Κασσωτάκης & Μάνος, 2002).

Μέχρι στιγμής, υπάρχει ένα μόνο πανεπιστημιακού επιπέδου πρόγραμμα εκπαίδευσης στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, το οποίο προσφέρεται από το 1972 στο Πανεπιστήμιο του Mannheim σε συνεργασία με την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Απασχόλησης. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διαρκεί 36 μήνες και περιλαμβάνει θεωρητικές σπουδές και πρακτική άσκηση σε υπηρεσίες απασχόλησης (συχνά και στο εξωτερικό). Οι απόφοιτοί του λαμβάνουν δίπλωμα ειδίκευσης στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και μπορούν να εργαστούν στις Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης για Ενηλίκους που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Απασχόλησης.

2.7 Ισπανία

Στην Ισπανία λειτουργεί ένας μεγάλος αριθμός υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, οι ονομασίες, ωστόσο, των οποίων διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή.

2.7.1 Υλοποίηση του θεσμού

Σε κάθε σχολική μονάδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργεί τμήμα συμβουλευτικής. Οι απασχολούμενοι στα τμήματα αυτά είναι υπεύθυνοι για την παροχή όλων των απαραίτητων υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού, όπως είναι ατομικές συμβουλευτικές συνεδρίες, χρήση ψυχοδιαγνωστικών εργαλείων, ομαδικές δραστηριότητες, πληροφόρηση, συνεργασία με το λοιπό διδακτικό προσωπικό κ.α.

Ανάλογες υπηρεσίες προσφέρονται και σε πανεπιστημιακό επίπεδο, μετά από συμφωνία μεταξύ των πανεπιστημίων και του *Εθνικού Ινστιτούτου για την Απασχόληση INEM* (Instituto Nacional de Empleo).

Η συμβουλευτική ενηλίκων υποστηρίζεται από μία σειρά κέντρων απασχόλησης που εδρεύουν σε κάθε περιοχή και επαρχία της χώρας. Η ευθύνη για την οργάνωση και τον έλεγχο ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στα κέντρα αυτά ανήκει στη *Διεύθυνση Απασχόλησης*. Η ίδια Υπηρεσία ασχολείται και με την προώθηση συμφωνιών με μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που, επίσης, δραστηριοποιούνται στο θεσμό Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Οι κοινωνικές ομάδες που θεωρούνται υψηλής προτεραιότητας για τα Κέντρα Απασχόλησης είναι: α) οι νέοι κάτω των 25 ετών που είναι εγγεγραμμένοι ως άνεργοι για λιγότερους από 6 μήνες, β) οι νέοι άνω των 25 ετών που είναι εγγεγραμμένοι ως άνεργοι για περισσότερους από 12 μήνες, και γ) οι μακροχρόνια άνεργοι (εκτός δουλειάς για περισσότερους από 12 μήνες). Οι διαδικασίες που εφαρμόζονται στα Κέντρα Απασχόλησης συνοψίζονται ως εξής:

- 1) *Ατομική Συμβουλευτική*. Πρόκειται για μία στοχοκεντρική διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας διαμορφώνεται από το σύμβουλο και το συμβουλευόμενο ένα εξατομικευμένο πλάνο συνεργασίας, προκειμένου το άτομο να αναπτύξει και να εξασκήσει τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την εύρεση εργασίας.
- 2) *Ομαδική Συμβουλευτική*. Πρόκειται ουσιαστικά για ταχύρρυθμα σεμινάρια που στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των ατόμων για μία σειρά από κομβικές πτυχές της διαδικασίας αναζήτησης εργασίας (π.χ. τεχνικές αναζήτησης εργασίας, συνέντευξη επιλογής, κ.α.).

2.7.2 Λειτουργοί του θεσμού

Στην Ισπανία αυτοί που ασχολούνται με το Σχολικό και Επαγγελματικό Προσανατολισμό ονομάζονται Προσανατολιστές και εκπαιδεύονται σε πανεπιστημιακό επίπεδο είτε στα Τμήματα Αγωγής είτε στα Τμήματα Ψυχολογίας. Το περιεχόμενο των σπουδών τους ποικίλει από πανεπιστήμιο σε πανεπιστήμιο. Η διάρκεια τους είναι πέντε έτη (τρία έτη κοινής εκπαίδευσης με άλλες κατηγορίες συμβούλων και δύο για τη συγκεκριμένη ειδίκευση) (Κασσωτάκης & Μάνος, 2002).

Από την άλλη πλευρά, οι σύμβουλοι που απασχολούνται στις υπηρεσίες της Διεύθυνσης Απασχόλησης (επαγγελματική συμβουλευτική ενηλίκων) είναι κάτοχοι πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών (προτίμηση δίνεται στα αντικείμενα της Ψυχολογίας, Παιδαγωγικής και Κοινωνιολογίας) με τριετή, τουλάχιστον, εργασιακή εμπειρία στον επαγγελματικό προσανατολισμό (Κασσωτάκης & Μάνος, 2002).

2.8 Ιταλία

Στην Ιταλία λαμβάνει χώρα τα τελευταία χρόνια μία νομοθετική κίνηση αποκέντρωσης των υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος από την ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία των κέντρων εφαρμογής του θεσμού εκχωρείται στις τοπικές αρχές. Κεντρικό, ωστόσο, ρόλο για τη χάραξη πολιτικής εξακολουθούν να διαδραματίζουν το *Υπουργείο Παιδείας* (Συμβουλευτική εντός της εκπαίδευσης) και το *Υπουργείο Εργασίας* (συμβουλευτική ενηλίκων).

2.8.1 Υλοποίηση του θεσμού

Ο μαθητικός πληθυσμός της Ιταλίας υποστηρίζεται συμβουλευτικά τόσο από τα γραφεία συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού που λειτουργούν εντός της εκπαίδευσης και τα οποία παρέχουν ένα μεγάλο εύρος υπηρεσιών (διαγνωστικές συνεντεύξεις, ανάπτυξη και παροχή πληροφοριακού υλικού, οργάνωση ομαδικών δραστηριοτήτων, κ.α), όσο και από τα Δημόσια Κέντρα Πληροφόρησης *Informagiovani* που διοικούνται από τις τοπικές (δημοτικές) αρχές. Οι κυριότερες δομές παροχής συμβουλευτικής για ενηλίκους (όχι όμως πάντα αποκλειστικά γι' αυτούς) είναι οι ακόλουθες:

1) Τα **Δημόσια Κέντρα Απασχόλησης CPI**, με κύρια αρμοδιότητα τη συμβουλευτική υποστήριξη των ανέργων,

2) Τα **Κέντρα Προσανατολισμού στην Απασχόληση COLs**, τα οποία διευθύνονται από τις τοπικές αρχές και παρέχουν σε κάθε ενδιαφερόμενο υπηρεσίες συμβουλευτικής και πληροφόρησης,

3) Τα **Κέντρα Τοπικής Απασχόλησης CILO**. Πρόκειται για δομές που προωθούνται από τις δημοτικές αρχές σε συνεργασία με τα σχολεία. Η κύρια αποστολή τους είναι η παροχή επαγγελματικής πληροφόρησης νέων ανθρώπων και η ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας.

4) Τα **Κέντρα Προσανατολισμού** που ιδρύονται και χρηματοδοτούνται από κοινωνικούς εταίρους (π.χ. εργατικά συνδικάτα, Εκκλησία κ.α.). Τα Κέντρα αυτά απευθύνονται σε μαθητές, ανέργους, ενηλίκους που αναζητούν πληροφόρηση ή εργασία και μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες.

Τέλος, υπάρχουν και λειτουργούν αρκετές ιδιωτικές εταιρείες επαγγελματικού προσανατολισμού. Συχνά, μάλιστα, κάποιες από αυτές συνεργάζονται στενά με δημόσιους φορείς που δραστηριοποιούνται στο θεσμό.

2.8.2 Λειτουργοί του θεσμού

Στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο θεσμός της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού υλοποιείται κυρίως από το διδακτικό πρόσωπο.

Προβλέπεται, μάλιστα, και η ανάθεση σε κάποιους καθηγητές του ρόλου του *Συντονιστή των Υπηρεσιών Προσανατολισμού*. Βασικές αρμοδιότητες του ρόλου αυτού είναι: α) η υποστήριξη και ο συντονισμός των δραστηριοτήτων που υλοποιούνται από το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό και β) η προώθηση και εγκαθίδρυση σχέσεων συνεργασίας με άλλες Τοπικές Υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Οι Υπηρεσίες Απασχόλησης, από την άλλη πλευρά, στελεχώνονται στη συντριπτική τους πλειοψηφία από συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού και ψυχολόγους⁷.

Η αναγκαιότητα ή όχι ύπαρξης μίας σαφώς προσδιορισμένης επαγγελματικής ταυτότητας για τους λειτουργούς του επαγγελματικού προσανατολισμού αποτελεί ένα θέμα, στο οποίο δεν έχει ακόμη βρεθεί κάποια συναινετική λύση. Ωστόσο, έχουν προταθεί μία σειρά από μεθοδολογικές και θεωρητικές προσεγγίσεις αναφορικά με τις κατηγορίες των λειτουργών, το γνωστικό υπόβαθρο και τις δεξιότητες που είναι αναγκαίο να διαθέτουν, καθώς και τη σχέση που θα τους συνδέει με άλλα συγγενή επαγγελματικά προφίλ (π.χ. τους συμβούλους απασχόλησης). Η μόνη επίσημη κρατική κίνηση προς την κατεύθυνση αυτή αφορά σε μία υπουργική απόφαση του 2001, η οποία περιγράφει τις διαδικασίες πιστοποίησης των δομών παροχής υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού.

Όσον αφορά, πάντως, στις ευκαιρίες εκπαίδευσης στο αντικείμενο του επαγγελματικού προσανατολισμού στην Ιταλία, υπάρχουν αρκετά σχετικά μεταπτυχιακά προγράμματα ειδίκευσης, στα οποία επιλέγονται απόφοιτοι ανθρωπιστικών σπουδών (κυρίως ψυχολόγοι).

2.9 Ιρλανδία

Τα κύρια συντονιστικά όργανα για την υλοποίηση του θεσμού στην Ιρλανδία είναι:

1) το *Τμήμα Εκπαίδευσης και Επιστημών DES* (Department of Education and Sciences), το οποίο είναι υπεύθυνο για τη διαμόρφωση, την εφαρμογή και το συντονισμό των υπηρεσιών ΣΕΠ εντός της εκπαιδευτικής διαδικασίας (δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση) και

2) Το *Τμήμα Επιχειρήσεων, Εμπορίου και Απασχόλησης*, το οποίο είναι υπεύθυνο για τις υπηρεσίες συμβουλευτικής και προσανατολισμού στην αγορά εργασίας.

Ένας, ακόμη, σημαντικός οργανισμός που ασχολείται με το θεσμό ΣΕΠ στην εκπαίδευση είναι το *Εθνικό Κέντρο για τον Προσανατολισμό στην Εκπαίδευση*⁸

⁷Άλλες ειδικότητες που απαντούν σε μικρότερα ποσοστά είναι κοινωνιολόγοι, ειδικοί στην πληροφορική, θεωρητικοί της εκπαίδευσης, στατιστικοί, οικονομολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί.

(National Centre for Guidance in Education: NCGE). Ο συγκεκριμένος φορέας συστάθηκε το 1995 με σκοπό την υποστήριξη των υπηρεσιών ΣΕΠ σε όλες τις εκπαιδευτικές δομές και τη γνωμοδότηση όσον αφορά στη χάραξη πολιτικών από το Τμήμα Εκπαίδευσης και Επιστημών (DES). Πελάτες του NCGE θεωρούνται όλοι οι λειτουργοί του θεσμού, ανεξάρτητα από το χώρο δραστηριοποίησής τους (οι δάσκαλοι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι σύμβουλοι προσανατολισμού της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι απασχολούμενοι στις διάφορες υπηρεσίες συμβουλευτικής ενηλίκων).

2.9.1 Υλοποίηση του θεσμού

Στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο θεσμός της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού υλοποιείται από συμβούλους προσανατολισμού. Ο αριθμός των λειτουργών, οι οποίοι απασχολούνται σε κάθε σχολική μονάδα καθορίζεται από το μέγεθος του μαθητικού πληθυσμού που ανήκει στην αρμοδιότητα τους. Πιο συγκεκριμένα, σε σχολικές μονάδες, στις οποίες φοιτούν λιγότεροι από 250 μαθητές, ο σύμβουλος προσανατολισμού καλείται να προσφέρει εργασία 8 ωρών την εβδομάδα. Από την άλλη πλευρά, σε σχολικές μονάδες με περισσότερους από 1000 μαθητές προβλέπεται η πλήρης απασχόληση 2 επιπλέον συμβούλων. Οι υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού των σχολείων συνεργάζονται στενά με άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες που λειτουργούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπως είναι η *Διασύνδεση Σχολείου-Οικίας* (Home-School Liaison), το πρόγραμμα «*Μείνε στο Σχολείο*» (Stay in School) κ.α.

Σχεδόν σε όλα τα πανεπιστημιακά ιδρύματα λειτουργούν υπηρεσίες σταδιοδρομίας, οι οποίες λαμβάνουν χρηματοδότηση από την *Αρχή Ανώτερης Εκπαίδευσης* (High Education Authority: HEA). Ιδιαίτερη μέριμνα δίνεται στη διερεύνηση και την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης σπουδών από τους φοιτητές.

Η συμβουλευτική ενηλίκων υποστηρίζεται κυρίως από τις **Τοπικές Υπηρεσίες Απασχόλησης LES** (Local Employment Services). Πρόκειται για ένα δίκτυο στενά συνεργαζόμενων κέντρων απασχόλησης, τα οποία παρέχουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού σε ενήλικους που αναζητούν εργασία (προτεραιότητα δίνεται στους νέους κάτω των 25 ετών που είναι εγγεγραμμένοι ως άνεργοι για διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών και για άτομα άνω των 54 ετών που είναι εγγεγραμμένοι ως άνεργοι για διάστημα μεγαλύτερο των 9 μηνών.)

Τέλος, έχουν δημιουργηθεί και προσφέρονται δωρεάν μία σειρά από πρωτοποριακές on line υπηρεσίες πληροφόρησης για κενές θέσεις εργασίας και επαγγελματικής

⁸ Το συγκεκριμένο Κέντρο αποτελεί αντίστοιχη δομή του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ) που λειτουργεί στην Ελλάδα.

συμβουλευτικής. Συγκεκριμένα, εκτός από την ιστοσελίδα της **Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης FAS** (www.fas.ie), ιδιαίτερη μνεία αξίζει να δοθεί στα προγράμματα **CALLNET** και **JobConnect**. Το CALLNET αποτελεί μία υπηρεσία, στην οποία οι επιχειρήσεις και, γενικά, οι εργοδότες μπορούν να καταχωρούν κενές θέσεις εργασίας μέσω διαδικτύου, τηλεφώνου ή και αποστολής γραπτού κειμένου. Την ίδια στιγμή, η υπηρεσία CALLNET ανακοινώνει τις θέσεις εργασίας στην ομώνυμη ιστοσελίδα της. Τέλος, το JobConnect αποτελεί μία τηλεφωνική γραμμή έγκυρης πληροφόρησης σχετικά με τις υπάρχουσες κενές θέσεις εργασίας οι οποίες, μάλιστα, είναι κατηγοριοποιημένες σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια (π.χ. το είδος εργασίας, τη γεωγραφική τοποθεσία της θέσης, το ωράριο εργασίας κ.α.).

2.9.2 Λειτουργοί του θεσμού

Για να μπορέσει να εργαστεί κάποιος ως σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πρέπει να έχει: α) δικαίωμα διδασκαλίας (teaching qualification) και β) μεταπτυχιακό δίπλωμα στη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Οι σύμβουλοι που εργάζονται στις υπηρεσίες προσανατολισμού ενηλίκων πρέπει, επίσης, να διαθέτουν δίπλωμα στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Μάλιστα, η Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης (FAS) σε συνεργασία με το Εθνικό Πανεπιστήμιο της Ιρλανδίας (Maynooth) προσφέρει δύο προγράμματα εκπαίδευσης στους απασχολούμενους στις υπηρεσίες συμβουλευτικής ενηλίκων της δικής της ευθύνης. Το πρώτο περιλαμβάνει την παρακολούθηση επτά εντατικών σεμιναρίων και την εκπόνηση εργασιών στο σπίτι. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που στοχεύει να καλύψει τις πρώτες επείγουσες εκπαιδευτικές ανάγκες των εργαζομένων στις σχετικές δομές. Το δεύτερο πρόγραμμα είναι ανώτερου επιπέδου, καθώς διαρκεί δύο ακαδημαϊκά έτη και συνδυάζει διαδικασίες εξ' αποστάσεως μάθησης, παρακολούθηση σεμιναρίων και εκπόνηση εργασιών στο σπίτι.

Όσον αφορά στους συμβούλους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δεν έχουν οριστεί από το κράτος συγκεκριμένα απαιτούμενα προσόντα. Παρόλα αυτά, οι περισσότεροι απασχολούμενοι διαθέτουν πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών. Στον ιδιωτικό τομέα, από την άλλη πλευρά, δραστηριοποιείται ένας μεγάλος αριθμός συμβούλων με μεταπτυχιακές σπουδές στην ψυχολογία ή σε άλλο αντικείμενα. Ωστόσο, δεν έχουν οριστεί, ακόμη, προδιαγραφές για το συγκεκριμένο τομέα απασχόλησης.

Στην Ιρλανδία δραστηριοποιούνται δύο επαγγελματικοί σύλλογοι:

- 1) το *Ινστιτούτο Συμβούλων Προσανατολισμού* (Institute of Guidance Counsellors: IGC) και
- 2) Το *Ινστιτούτο για τη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό Ενηλίκων της Ιρλανδίας*.

Το IGC απαιτεί από τα μέλη του να είναι κάτοχοι πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών, να διαθέτουν σχετική επαγγελματική εμπειρία και μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στον Προσανατολισμό. Το Ινστιτούτο για τη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό Ενηλίκων της Ιρλανδίας, από την άλλη πλευρά, που συστάθηκε το 1999 απαιτεί από τα μέλη του να έχουν ολοκληρώσει ένα, τουλάχιστον, έτος σπουδών στον Προσανατολισμό Ενηλίκων (ή σε παρόμοιο αντικείμενο) και να έχουν εργαστεί για τρία τουλάχιστον έτη σε δομές παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής και προσανατολισμού για ενήλικες. Το IGC είναι ένας εξαιρετικά δραστήριος Επαγγελματικός Σύλλογος. Έχει θεσπίσει κώδικα δεοντολογίας, τον οποίο υποχρεούνται να σέβονται όλα τα μέλη του συλλόγου, ενώ έχει συντάξει δύο κείμενα οδηγιών αναφορικά: α) με τη *Δέουσες Πρακτικές Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής στα Σχολεία* (The Guidelines for the Practice of Guidance and Counselling in Schools, 1996) και β) το *Σχεδιασμό Προγραμμάτων Προσανατολισμού* (Guidance Programme Planning, 2001). Πρόσφατα, οι πρόεδροι του IGC και του DES (του Τμήματος Παιδείας και Επιστημών) αποφάσισαν τη συνεργασία των δύο οργανισμών, προκειμένου να διαμορφωθούν νέες οδηγίες όσον αφορά στην αναγνώριση του επιπέδου αρχικής κατάρτισης των λειτουργών του θεσμού.

2.10 Πολωνία

Τα κύρια κυβερνητικά όργανα, τα οποία είναι υπεύθυνα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του θεσμού είναι δύο:

- 1) Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Αθλητισμού (Ministry of Education and Sport) και
- 2) Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής (Ministry of Labour and Social Policy), κυρίως μέσω του ειδικού «Τμήματος Επαγγελματικής Συμβουλευτικής» (Department of Vocational Counselling).

Δεν έχει ακόμη εγκαθιδρυθεί ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των δύο υπουργείων στα θέματα του επαγγελματικού προσανατολισμού. Έτσι η δράση τους όσον αφορά στη διαμόρφωση και τη χρηματοδότηση δομών ΣΕΠ παραμένει ουσιαστικά ανεξάρτητη.

2.10.1 Υλοποίηση του θεσμού

Οι υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού για παιδιά και νέους (από 0 έως 19 ετών) καλύπτονται κυρίως μέσω του δικτύου των **Ψυχολογικών και Παιδαγωγικών Κέντρων** (Psychological and Pedagogical Centres). Πρόκειται για 590 Κέντρα που στελεχώνονται από ψυχολόγους και

καθηγητές και παρέχουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών συμβουλευτικής πέρα από τον επαγγελματικό προσανατολισμό (π.χ. πρόωρη διάγνωση μαθησιακών διαταραχών, συμβουλευτική εφήβων, οικογενειακή συμβουλευτική κ.α.). Οι συγκεκριμένες δομές ανήκουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Αθλητισμού.

Η επαγγελματική συμβουλευτική ενηλίκων υποστηρίζεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής και υλοποιείται μέσω των **Γραφείων Εργασίας** (Labour Offices) που λειτουργούν, τόσο σε επίπεδο διοικητικών διαμερισμάτων (Poviat), όσο και σε επίπεδο επαρχιών (Voivodship). Τα Γραφεία Εργασίας, μάλιστα, των επαρχιών διαθέτουν ειδικά **Κέντρα Πληροφόρησης και Σχεδιασμού Σταδιοδρομίας** (Career Information and Planning Centres), τα οποία παρέχουν υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής, τόσο σε ατομικό, όσο και σε ομαδικό επίπεδο. Σε όλες τις προαναφερθείσες δομές (Ψυχολογικά και Παιδαγωγικά Κέντρα και Γραφεία Εργασίας), οι υπηρεσίες συμβουλευτικής διατίθενται δωρεάν στους πολίτες.

2.10.2 Λειτουργοί του θεσμού

Η Πολωνία, όπως επισημάνθηκε και στην εισαγωγική ενότητα της παρούσας εργασίας, αποτελεί ένα ιδιαίτερα επιτυχές παράδειγμα χώρας που εφάρμοσε τη διαδικασία «δανεισμού πολιτικής» στο αντικείμενο του επαγγελματικού προσανατολισμού. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών της δεκαετίας του '90, τα άτομα που απασχολούνταν στα Γραφεία Εργασίας διέθεταν είτε απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είτε πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών. Πολύ σύντομα, ωστόσο, το 1993, η *Εθνική Υπηρεσία Εργασίας* (National Labour Office) προσδιόρισε νομοθετικά ότι, μέχρι να διαμορφωθούν πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών στον επαγγελματικό προσανατολισμό, όσοι προσλαμβάνονται στις συγκεκριμένες δομές οφείλουν υποχρεωτικά να διαθέτουν μεταπτυχιακό δίπλωμα σπουδών (με προτίμηση στα αντικείμενα της Ψυχολογίας, της Παιδαγωγικής και της Κοινωνιολογίας).

Το 1995 το επάγγελμα του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού καταχωρήθηκε στο «*Σύστημα Ταξινόμησης των Επαγγελμάτων*» της χώρας (Classification of Occupations and Trades), ενώ δύο χρόνια αργότερα τέθηκε σε λειτουργία ένα πλήρες πρόγραμμα πανεπιστημιακών σπουδών στο αντικείμενο (διατίθεται στο Πανεπιστήμιο του Lotz), το οποίο προσφέρει:

- 1) *Ζετές προπτυχιακό πρόγραμμα* σπουδών στη συμβουλευτική σταδιοδρομίας. Οι απόφοιτοι του συγκεκριμένου προγράμματος αποκτούν άδεια άσκησης επαγγέλματος συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού και έχουν το δικαίωμα να προχωρήσουν σε

μεταπτυχιακές σπουδές ειδίκευσης στην ψυχολογία επαγγελματικής συμβουλευτικής.

- 2) *5ετές μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών* με ειδίκευση στην ψυχολογία επαγγελματικής συμβουλευτικής.
- 3) *μταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών διάρκειας ενός έτους* στο επαγγελματικό προσανατολισμό που απευθύνεται σε αποφοίτους τμημάτων ψυχολογίας.
- 4) *2ετές μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών* στον επαγγελματικό προσανατολισμό που απευθύνεται σε αποφοίτους άλλων τμημάτων (εκτός ψυχολογίας).

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι το 2000 μία ομάδα ειδικών στο χώρο διαμόρφωσε ένα πρώτο σχέδιο αναφορικά με τα επαγγελματικά προσόντα των συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού (*Description and standard of professional qualifications for career counselors*).

Η Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης διαμόρφωσε, επίσης, μία σειρά σεμιναρίων (σύντομης ή/και μακράς διάρκειας) για τους συμβούλους που ήδη εργάζονταν στα Γραφεία Εργασίας. Τα σεμινάρια αυτά οργανώθηκαν και υλοποιήθηκαν από πανεπιστημιακούς καθηγητές και άλλους ειδικούς που εργάζονται στα σχετικά υπουργεία, ενώ ένα ποσοστό συμβούλων καταρτίστηκε και σε χώρες του εξωτερικού (study visits), όπως στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Αμερική, τη Δανία και τη Σουηδία. Ακόμη, όσοι από αυτούς διέθεταν πτυχίο Ψυχολογίας εκπαιδεύτηκαν στη χρήση συγκεκριμένων ψυχοδιαγνωστικών εργαλείων (π.χ. στα ερωτηματολόγια ενδιαφερόντων του Holland και στη συστοιχία test ικανοτήτων General Aptitudes Tests Battery-GATB).

Όσον αφορά στους απασχολούμενους στα Ψυχολογικά και Παιδαγωγικά Κέντρα, οι περισσότεροι από αυτούς (περί το 60%) έχουν λάβει επιπλέον επιμόρφωση σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, ενώ το 30% είναι ήδη κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών σε διάφορα σχετικά αντικείμενα. Όλοι τους, πάντως, διαθέτουν πανεπιστημιακού επιπέδου εκπαίδευση.

Η Πολωνία αξιοποιώντας αποτελεσματικά τα μεγάλα ποσά χρηματοδότησης που έλαβε από ευρωπαϊκά προγράμματα (κυρίως το Leonardo da Vinci) προχώρησε σε μία σειρά από ενέργειες υποστήριξης του θεσμού και διαμόρφωσης εκπαιδευτικών υποδομών. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του προγράμματος «*Διακρατικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*» (Transnational Vocational Guidance) βρίσκεται υπό διαμόρφωση ένα διακρατικό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών στο αντικείμενο του θεσμού, το οποίο θα αναγνωρίζεται από όλες τις συμμετέχουσες χώρες (Πολωνία, Γερμανία, Αυστρία και Ουγγαρία).

3. Χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.1 Αυστραλία

Η Αυστραλία διαθέτει ένα ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης, το οποίο αποτελείται από την κεντρική κυβέρνηση κοινής ωφέλειας και 8 κρατικές κυβερνήσεις (Κεντρικής Επικράτειας, Νέα Νότια Ουαλλία, Βόρεια Επικράτεια, Queensland, Νότια Αυστραλία, Τασμανία, Victoria, Δυτική Αυστραλία).

3.1.1 Υλοποίηση του θεσμού

Το κεντρικό συντονιστικό όργανο για το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων που αφορούν στην Πληροφόρηση, τον Προσανατολισμού και τη Συμβουλευτική είναι το *Υπουργικό Συμβούλιο για την Εκπαίδευση, την Απασχόληση, την Κατάρτιση και τα Θέματα Νεότητας* (Ministerial Council of Education, Employment, Training and Youth Affairs: MCEETYA).

Άλλοι κρατικοί φορείς που εμπλέκονται ενεργά στη χρηματοδότηση, τη διαχείριση αλλά και την παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι:

- 1) το *Τμήμα Εκπαίδευσης, Επιστήμης και Κατάρτισης* (Department of Education, Science and Training: DEST), το οποίο είναι υπεύθυνο για τη χάραξη πολιτικής, την ανάπτυξη προγραμμάτων και τη χρηματοδότηση υπηρεσιών Πληροφόρησης, Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής σε εθνικό επίπεδο και
- 2) το *Τμήμα Απασχόλησης και Εργασιακών Σχέσεων* (Department of Employment and Workplace Relations (DEWR), το οποίο είναι υπεύθυνο για τη διοίκηση όλων των κρατικών υπηρεσιών απασχόλησης και πληροφόρησης όσον αφορά στην αγορά εργασίας.

Πέρα από τις δράσεις που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από την κεντρική κυβέρνηση, το καθένα ομόσπονδο κράτος έχει την ελευθερία να διαμορφώνει τη δική του πολιτική αναφορικά με την επαγγελματική συμβουλευτική. Έτσι, παρατηρούνται αρκετές διαφορές μεταξύ των κρατών όσον αφορά στους μηχανισμούς και τις υπηρεσίες του επαγγελματισμού προσανατολισμού.

Στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης που παρέχεται από το κράτος, και, πιο συγκεκριμένα, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η ευθύνη της παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού ανήκει στο σύμβουλο επαγγελματικού προσανατολισμού. Στα περισσότερα ομόσπονδα κράτη υπάρχει ένας σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού πλήρους απασχόλησης για κάθε σχολική μονάδα⁹, ο οποίος είναι υπεύθυνος για: α) την παροχή συμβουλευτικής

⁹ Για παράδειγμα, στη Νέα Νότια Ουαλλία και στη Βόρεια Επικράτεια προβλέπεται μία θέση πλήρους απασχόλησης, ενώ στη Βικτώρια ο χρόνος του καθηγητή που αναλαμβάνει καθήκοντα συμβούλου κυμαίνεται από 0,20 έως 0,80.

υποστήριξης, β) την πληροφόρηση και γ) την οργάνωση σχετικών με το επιστημονικό του πεδίο δραστηριοτήτων. Τα προγράμματα επαγγελματικής διαπαιδαγώγησης διδάσκονται από καθηγητές κοινωνικών επιστημών (ο σύμβουλος διατηρεί συντονιστικό ρόλο στη δραστηριότητα αυτή). Πρόκειται για μαθήματα 40 ωρών που προσφέρονται στην 9^η ή 10^η τάξη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (οι αντίστοιχες τάξεις στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι η Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου).

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν υπάρχει κάποιο κοινό πρόγραμμα δράσης. Η ιεράρχηση των συμβουλευτικών προτεραιοτήτων αποτελεί αρμοδιότητα του κάθε πανεπιστημίου και καθορίζεται με βάση το γενικότερο στρατηγικό και επιχειρηματικό σχεδιασμό. Σε γενικές γραμμές, πάντως, οι λειτουργοί συμβουλευτικής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι υπεύθυνοι για την συμβουλευτική στήριξη σε θέματα επαγγελματικής ανάπτυξης όλων των φοιτητών. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, οι φοιτητές που συνήθως απευθύνονται στη συγκεκριμένη υπηρεσία είναι οι τελειόφοιτοι που αντιμετωπίζουν δυσκολίες αναφορικά με τη μετάβασή τους, είτε στην αγορά εργασίας, είτε σε περαιτέρω (μεταπτυχιακή) εκπαίδευση. Οι σύμβουλοι των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων είναι, επίσης επιφορτισμένοι με την ευθύνη συμβουλευτικής στήριξης των μεταπτυχιακών σπουδαστών, των αλλοδαπών φοιτητών, των φοιτητών που εμφανίζουν προβλήματα επίδοσης και κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους, κ.α.

Ο κύριος φορέας παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού εκτός σχολείου είναι τα κέντρα **TAFE**. Τα συγκεκριμένα κέντρα που λειτουργούν σε όλα τα ομόσπονδα κράτη της Αυστραλίας λαμβάνουν χρηματοδότηση τόσο από τις ομόσπονδες κυβερνήσεις (στην επικράτεια των οποίων λειτουργούν) όσο και από τον προϋπολογισμό της κεντρικής κυβέρνησης. Τα TAFE παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής, επαγγελματικής πληροφόρησης και προσανατολισμού σε μαθητές, φοιτητές και ενήλικες. Η παροχή πληροφοριών όσον αφορά στην αγορά εργασίας υλοποιείται κύρια μέσω των δώδεκα (12) **Κέντρων Επαγγελματικής Πληροφόρησης CentreLink** (CentreLink Career Information Centres: CICs) που εδρεύουν σε όλες τις πρωτεύουσες των ομόσπονδων κρατών και σε τέσσερις, ακόμη, μεγάλες πόλεις της χώρας. Σημαντική πηγή πληροφόρησης αποτελεί και η διαδικτυακή υπηρεσία **NCIS** (National Career Information System), η οποία, επίσης, χρηματοδοτείται από κρατικά κονδύλια.

Παρά το γεγονός ότι ο θεσμός του επαγγελματικού προσανατολισμού στην Αυστραλία υλοποιείται, ακόμη, σύμφωνα με πρόσφατες αναφορές «αποσπασματικά, χωρίς επαρκή κεντρικό συντονισμό, και από μία πληθώρα δομών, τις οποίες στελεχώνουν άτομα με διαφορετικό εκπαιδευτικό υπόβαθρο» (βλ. Patton & McMahon, 2001), η συγκεκριμένη χώρα έχει να επιδείξει ένα μεγάλο αριθμό από ενδιαφέρουσες

πρωτοβουλίες. Για παράδειγμα, στη Δυτική Αυστραλία κατασκευάστηκε το Μάρτιο του 2000 από εξειδικευμένους επιστήμονες του χώρου μία επιτυχημένη on line υπηρεσία επαγγελματικής πληροφόρησης, το **GetAccess** (<http://www.getaccess.wa.gov.au>). Στην ίδια χώρα λειτουργούν 38 κοινοτικές υπηρεσίες απασχόλησης (*Job Links*), οι οποίες προσφέρουν εξατομικευμένη υποστήριξη σε άτομα που αναζητούν εργασία. Επίσης, το Τμήμα Εκπαίδευσης της Δυτικής Αυστραλίας έχει αναπτύξει ένα ειδικό πρόγραμμα κατάρτισης στη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, προκειμένου με αυτό τον τρόπο να διασφαλίσει υψηλά στανταρντς τεχνογνωσίας για όλους τους απασχολούμενους στις υπηρεσίες *Job Links*.

Άλλα πρωτοποριακά προγράμματα διευκόλυνσης της επαγγελματικής ανάπτυξης των μαθητών που ήδη εφαρμόζονται με επιτυχία είναι το **Pathways** (<http://getaccess.westone.wa.gov.au/pathwaystv/>) και το **Career Plus**. Το Pathways είναι μία σειρά ημίωρων τηλεοπτικών προγραμμάτων (διαθέσιμα πια και στο διαδίκτυο) που εστιάζονται σε πυρηνικά θέματα επαγγελματικής συμβουλευτικής (π.χ. πληροφόρηση για τα επαγγέλματα, απασχολησιμότητα και εργασιακές δεξιότητες). Το Career Plus, από την άλλη πλευρά, αποτελεί μία κινητή υπηρεσία επαγγελματικής συμβουλευτικής και πληροφόρησης. Πρόκειται για ένα βαν που ταξιδεύει σε διάφορες πόλεις της χώρας προσφέροντας ουσιαστικές υπηρεσίες συμβουλευτικής με τη βοήθεια ενός ειδικευμένου επαγγελματικού συμβούλου. Στην ίδια, τέλος, επικράτεια (Δυτική Αυστραλία) διοργανώνεται κάθε χρόνο μία Έκθεση (*Career Choices Expo*) που απευθύνεται δωρεάν σε νέους 15 έως 25 ετών αλλά και στις οικογένειές τους. Στόχος της συγκεκριμένης δράσης, που προσελκύει περίπου 12.000 άτομα ετησίως είναι η παροχή πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες κατάρτισης και εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας.

Αξίζει να σημειωθεί, τέλος, ότι στην Αυστραλία δραστηριοποιείται ένας μεγάλος αριθμός ιδιωτικών εταιρειών σε θέματα επαγγελματικής συμβουλευτικής εφήβων και ενηλίκων. Σε αρκετές, μάλιστα, επικράτειες, τα σχολεία έχουν τη δυνατότητα να αναθέτουν σε ιδιωτικούς φορείς την παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής για τους μαθητές τους.

3.1.2 Λειτουργοί του θεσμού

Οι λειτουργοί επαγγελματικού προσανατολισμού παρουσιάζουν ακόμη μεγάλη ανομοιογένεια όσον αφορά στο εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο, αν και αυτό έχει αρχίσει σταδιακά να αλλάζει. Πιο αναλυτικά, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το μεγαλύτερο ποσοστό των λειτουργών είναι εκπαιδευτικοί που έχουν λάβει ειδική κατάρτιση σε θέματα επαγγελματικής συμβουλευτικής. Σε αρκετές, ωστόσο, επικράτειες (π.χ. τη Βικτώρια και τη Queensland) οι υπηρεσίες επαγγελματικού

προσανατολισμού στελεχώνονται πλέον από μη διδακτικό προσωπικό, δηλαδή, από σχολικούς συμβούλους, ψυχολόγους και συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού.

Μεγαλύτερη εκπαιδευτική ομοιογένεια παρατηρείται στους εμπλεκόμενους με το θεσμό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων αυτών διαθέτουν πανεπιστημιακού επιπέδου τίτλο σπουδών και μεταπτυχιακή ειδίκευση σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού. Ωστόσο, το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό προφίλ, μολονότι είναι επιθυμητό, δεν είναι και αναγκαίο για την πρόσληψη ατόμων στη συγκεκριμένη υπηρεσία.

Στα κέντρα TAFE, αντίθετα, τα κριτήρια είναι περισσότερο αυστηρά. Απαραίτητο προσόν θεωρείται η κατοχή πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών στην Ψυχολογία, της Κοινωνικές Επιστήμες ή την Κοινωνική Εργασία. Στην πραγματικότητα, μάλιστα, προτιμώνται οι ψυχολόγοι με τετραετή πανεπιστημιακή εκπαίδευση και εποπτευόμενη εργασιακή εμπειρία στο αντίκειμενο διάρκειας 2 ετών.

Η Αυστραλία έχει, επίσης, να επιδείξει ένα αρκετά συγκροτημένο πλαίσιο πιστοποίησης των προσόντων των λειτουργών επαγγελματικού προσανατολισμού. Το 1992 διαμορφώθηκε για πρώτη φορά ένα *Εθνικό Πλαίσιο Κατάρτισης για τους Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού*. Η συγκεκριμένη δράση, μολονότι αρχικά έδινε έμφαση στην αποσαφήνιση των προσόντων που χρειάζεται να διακρίνουν τους Συμβούλους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γρήγορα ενέταξε στους στόχους της τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών όλων εκείνων που δραστηριοποιούνται στο θεσμό του επαγγελματικού προσανατολισμού (Ανώτερη Εκπαίδευση, κέντρα TAFE, κοινοτικές δομές συμβουλευτικής κ.α.). Η υλοποίηση της συγκεκριμένης ενέργειας αποτελεί μία από τις πλέον βασικές προτεραιότητες του *Υπουργικού Συμβουλίου για την Εκπαίδευση, την Απασχόληση, την Κατάρτιση και τα Θέματα Νεότητας* (MCEETYA).

Στην Αυστραλία λειτουργούν αυτή τη στιγμή στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης δύο προπτυχιακά προγράμματα που παρέχουν τίτλους σπουδών στην Εκπαίδευση Σταδιοδρομίας και οκτώ (8) μεταπτυχιακά στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Ταυτόχρονα, εκπονούνται μία σειρά από επιμορφωτικά σεμινάρια κάθε χρόνο για την επικαιροποίηση των γνώσεων των λειτουργών του θεσμού. Σχετικές έρευνες (βλ. CEAV, 2001) αποδεικνύουν πως η συντηρητική πλειοψηφία των συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού παρακολουθούν ένα έως τρία σεμινάρια ανάπτυξης του επαγγελματικού τους ρόλου κάθε χρόνο. Πολύ βοηθητική, τέλος, είναι και η ύπαρξη και λειτουργία διαδικτυακών τόπων και υπηρεσιών που προσφέρουν διαρκή ενημέρωση στους συμβούλους για προγράμματα επιμόρφωσης (π.χ. <http://webboard.tafensw.edu.au/~workplans>) ή

ενθαρρύνουν την on line συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων αναφορικά με θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού (e-careers).

3.2 Καναδάς

Ο Καναδάς είναι ομοσπονδιακό κράτος. Έτσι, ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού σχεδιάζεται και υλοποιείται κυρίως από τις τοπικές κυβερνήσεις και λιγότερο από την κεντρική ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

3.2.1 Υλοποίηση του θεσμού

Ο συντονισμός των πολιτικών που αφορούν στον επαγγελματικό προσανατολισμό πραγματοποιείται από το *Συμβούλιο των Υπουργών της Εκπαίδευσης του Καναδά* (Council of Ministers of Education-Canada: CMEC). Υπάρχουν, ακόμη, τέσσερις οργανισμοί της κεντρικής канаδικής κυβέρνησης που παίζουν σημαντικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού. Πρόκειται για:

- 1) το τμήμα *Ανάπτυξης Ανθρωπίνων Πόρων του Καναδά* (Human Resources Development Canada: HRDC),
- 2) το τμήμα *Βιομηχανίας του Καναδά*,
- 3) το τμήμα *Υψηκότητας και Μετανάστευσης* και
- 4) το τμήμα *Στατιστικής*.

Το HRDC είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και το συντονισμό μιας σειράς δράσεων που αφορούν στην αγορά εργασίας. Το τμήμα Βιομηχανίας, από την άλλη πλευρά, επιτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον τομέα της επαγγελματικής πληροφόρησης, μέσω μίας πολύ σημαντικής πρωτοβουλίας που εκπονεί και ανανεώνει, το *SchoolNet*. Το SchoolNet αποτελεί μία διαδικτυακή υπηρεσία, η οποία ενώνει τα σχολεία με τις τοπικές κοινότητες, λειτουργώντας ως ουσιαστικός φορέας πληροφόρησης αναφορικά με την αγορά εργασίας, τόσο σε εθνικό, όσο, και κυριότερα, σε τοπικό επίπεδο. Το τμήμα Υψηκότητας και Μετανάστευσης είναι υπεύθυνο για τη χρηματοδότηση και το συντονισμό δράσεων που διευκολύνουν τη μετάβαση των μεταναστών στην αγορά εργασίας και την εύρεση εργασίας. Τέλος, η Στατιστική Υπηρεσία του Καναδά εκπονεί μία σειρά από ερευνητικές εργασίες (π.χ. έρευνα αναφορικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση των ενηλίκων, έρευνα εργατικού δυναμικού), οι οποίες παρέχουν πολύτιμο πληροφοριακό υλικό, όχι μόνο στους υπεύθυνους σχεδιασμού πολιτικών δράσεων, αλλά και στους ίδιους τους λειτουργούς του θεσμού.

Κάθε ομόσπονδο κράτος του Καναδά διαθέτει το δικό του αυτόνομο εκπαιδευτικό σύστημα. Ιδιαίτερη αυτονομία, ωστόσο, διακρίνει και κάθε ξεχωριστή εκπαιδευτική δομή. Πιο αναλυτικά, τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας διοικούνται

από τοπικά σχολικά συμβούλια. Οι συγκεκριμένες διευθύνσεις έχουν το δικαίωμα να σχεδιάζουν το δικό τους σύστημα παροχής υπηρεσιών ΣΕΠ που θα υλοποιηθεί στη σχολική μονάδα της αρμοδιότητάς τους, ενώ η εφαρμογή των όποιων σχετικών πολιτικών χαράσσονται στο επίπεδο, είτε της κεντρικής κυβέρνησης, είτε των τοπικών κυβερνήσεων, είναι προαιρετική.

Παρά την τεράστια ανομοιογένεια που παρατηρείται στον Καναδά όσον αφορά στις δομές και τις πολιτικές που διαμορφώνονται σε ποικίλα επίπεδα εξουσίας (π.χ. ομοσπονδιακή κυβέρνηση, τοπικές κυβερνήσεις, διευθύνσεις σχολείων), η συγκεκριμένη χώρα έχει να επιδείξει μία αξιοσημείωτη ανάπτυξη στον τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού, όπως επιβεβαιώνεται από μία σειρά ενεργειών και δράσεων.

Στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η ευθύνη υλοποίησης του θεσμού ανήκει κατά κύριο λόγο στο σύμβουλο επαγγελματικού προσανατολισμού και πολύ λιγότερο σε καθηγητικό προσωπικό (εξαιρεση αποτελεί το Quebec). Μάλιστα, οι όροι «Καθηγητής Σταδιοδρομίας» ή «Καθηγητής Επαγγελματικής Ανάπτυξης» χρησιμοποιούνται σπάνια, έως καθόλου. Οι μαθητές υποστηρίζονται συμβουλευτικά σε ατομικό ή και ομαδικό επίπεδο, προκειμένου να καταλήξουν στις πλέον συνετές για εκείνους εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές. Παρακολουθούν, επίσης, ειδικό μάθημα επαγγελματικού προσανατολισμού, η διδασκαλία του οποίου πραγματοποιείται τόσο από το σύμβουλο όσο και από τον ειδικό καθηγητή. Στον Καναδά εφαρμόζονται μία σειρά από ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες που προωθούν τους στόχους του ΣΕΠ με εναλλακτικούς τρόπους. Παραδείγματα αυτών των πρωτοβουλιών είναι το πρόγραμμα **«Στείλε το παιδί σου στη Δουλειά»** και η έκδοση του περιοδικού **«Edge»** και **«Edge Calendar for Parents»** (απευθύνεται στους γονείς). Το πρόγραμμα «Take your kid to Work» έχει ως σκοπό την ευαισθητοποίηση των γονιών όσον αφορά στην ανάγκη εξοικείωσης των παιδιών με την αγορά εργασίας. Τα δύο περιοδικά, από την άλλη πλευρά, τα οποία διανέμονται δωρεάν σε όλα τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρουσιάζουν θέματα που αφορούν στις τάσεις της αγοράς εργασίας, ενθαρρύνουν τους γονείς να επανεξετάσουν τις απόψεις τους αναφορικά με το ποια επιλογή είναι «καλή» και, γενικά, ευνοούν την επικοινωνία γονιών και παιδιών αναφορικά με την επιλογή σταδιοδρομίας των τελευταίων.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (κολλέγια και πανεπιστήμια) λειτουργούν κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού που στελεχώνονται από συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού. Υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες ο ρόλος του συγκεκριμένου λειτουργού περιλαμβάνει και αρμοδιότητες συμβούλου απασχόλησης και ειδικού επαγγελματικής πληροφόρησης. Συχνά, ωστόσο, οι τρεις

αυτοί ρόλοι είναι διακριτοί και αναλαμβάνονται από διαφορετικής ειδικότητας άτομα. Σε κάθε περίπτωση, η θέση του συμβούλου είναι πλήρους απασχόλησης.

Η επαγγελματική συμβουλευτική ενηλίκων, υλοποιείται σε, ομοσπονδιακής χρηματοδότησης, υπηρεσίες απασχόλησης από συμβούλους απασχόλησης (employment counsellors) ή λειτουργούς (υπεύθυνους) απασχόλησης (employment officers). Αποτελεί πολιτική επιλογή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης η αποφυγή του όρου «σύμβουλος» με το αιτιολογικό ότι υποννοεί την αναγκαιότητα εντατικής βοήθειας του συμβουλευόμενου μέσω χρονοβόρων διαδικασιών και μεθόδων. Αυτό που, αντίθετα, αποτελεί στόχο της ομοσπονδιακής πολιτικής είναι η δημιουργία υπηρεσιών που προωθούν την αυτο-βοήθεια ή, τουλάχιστον, την ελάχιστη δυνατή παρέμβαση από την πλευρά των λειτουργών για την πλειοψηφία των «πελατών».

Παρόμοιες δομές απασχόλησης λειτουργούν και σε επίπεδο κοινοτήτων, απευθυνόμενες, τόσο σε νέους εκτός εκπαιδευτικής διαδικασίας, όσο και σε ενήλικες.

Ιδιαίτερα έντονη είναι η δραστηριοποίηση και του ιδιωτικού τομέα στο θεσμό, μέσα από τη λειτουργία υπηρεσιών εύρεσης εργασίας (η πλειοψηφία των λειτουργών στην περίπτωση αυτή είναι ψυχολόγοι ή επαγγελματίες σύμβουλοι, χωρίς αναγκαστικά να διαθέτουν τίτλο σπουδών προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού επιπέδου στον επαγγελματικό προσανατολισμό).

Στον Καναδά, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, πραγματοποιείται με γρήγορους ρυθμούς η διαδικασία αποκέντρωσης της ευθύνης σχεδιασμού και υλοποίησης του ΣΕΠ, από το επίπεδο της κεντρικής εξουσίας στο επίπεδο των επαρχιών-επικρατειών. Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής, ένας μεγάλος όγκος αρμοδιοτήτων έχει εκχωρηθεί στον ιδιωτικό τομέα (σε οργανισμούς κερδοσκοπικούς και μη).

Με δεδομένη την πολυπλοκότητα και ποικιλότητα των δομών που δραστηριοποιούνται στο θεσμό, έχουν διατυπωθεί αμφιβολίες όσον αφορά στη δυνατότητα ελέγχου της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Τόσο η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, όσο και οι επιμέρους κατηγορίες συμμετεχόντων στην υλοποίηση του θεσμού έχουν αναγνωρίσει την αναγκαιότητα διαμόρφωσης και εφαρμογής ενός συστήματος ελέγχου της ποιότητας των διαδικασιών. Το HRDC (Human Resources Development Canada), σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς σχεδίασε ένα σαφές πλαίσιο κριτηρίων όσον αφορά στην υλοποίηση των υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού. Κεντρικά σημεία αυτού του πλαισίου είναι τα ακόλουθα:

- 1) *ο βαθμός επίτευξης των ατομικών στόχων του πελάτη μέσω της παροχής των υπηρεσιών,*

- 2) ο προσδιορισμός μετρήσιμων αποτελεσμάτων που προκύπτουν μετά την παροχή των υπηρεσιών και
- 3) η εκτίμηση των μακροπρόθεσμων κοινωνικο-οικονομικών επιδράσεων που προκύπτουν από τις υπηρεσίες.

3.2.2 Λειτουργοί του θεσμού

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μίας έρευνας του 1994 που εκπονήθηκε από την *Καναδική Υπηρεσία Ανάπτυξης Εργατικού Δυναμικού*, οι εμπλεκόμενοι στο θεσμό της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού στον Καναδά υπολογίζονται σε 100.000. Από αυτούς, 11.000 περίπου απασχολούνταν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 18.000 εργάζονται ως σύμβουλοι απασχόλησης και περί τους 50.000 στις κοινοτικές δομές απασχόλησης. Όσον αφορά στους συμβούλους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μολονότι δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία, εκτιμάται ότι στα συμβουλευτικά κέντρα κάθε κολλεγίου απασχολούνται τέσσερις σύμβουλοι (χωρίς προσδιορισμό στο αντικείμενο του επαγγελματικού προσανατολισμού). Στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, από την άλλη πλευρά, υπάρχουν αυτόνομα κέντρα σταδιοδρομίας που παρέχουν υπηρεσίες προγραμματισμού σταδιοδρομίας, πληροφόρησης και απασχόλησης.

Στον Καναδά υπάρχουν δύο διαφορετικές οργανώσεις των συμβούλων επαγγελματικών προσανατολισμού, το *OCCOPPQ* και το *CCA*. Το *OCCOPPQ* είναι η επαγγελματική ένωση των συμβούλων προσανατολισμού του Quebec (*Ordre des conseilles et conselleres d'orientation et des psychoeducateurs et psychoeducatrices du Quebec*). Είναι ο μόνος οργανισμός που πιστοποιεί τα μέλη του. Το *CCA* αποτελεί την εθνική διάσταση των συμβούλων στον Καναδά (*Canadian Counseling Association*). Ο συγκεκριμένος φορέας δεν πιστοποιεί τα μέλη του, αναγνωρίζει, όμως, ως συμβούλους όσους α) διαθέτουν μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης σε κάποιο αντικείμενο της συμβουλευτικής και β) πληρούν τα κριτήρια εποπτείας και σχετικής επαγγελματικής εμπειρίας. Όπως είναι κατανοητό, ο συγκεκριμένος φορέας δεν αφορά ειδικά στους συμβούλους του επαγγελματικού προσανατολισμού, ενώ με τα αυστηρά κριτήρια που θέτει αναφορικά με το μεταπτυχιακό δίπλωμα αποκλείει ένα μεγάλο αριθμό λειτουργών.

Το τυπικά εκπαιδευτικά προφίλ των συμβούλων στον Καναδά διαφοροποιούνται ανάλογα με το χώρο εργασίας τους. Αναλυτικά, οι Σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού (εκτός Quebec) διαθέτουν πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών στην εκπαίδευση, δικαίωμα στη διδασκαλία και διδακτική εμπειρία. Για όσους αναλαμβάνουν το ρόλο του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού (και όχι εκείνο του καθηγητή) απαραίτητο θεωρείται το πτυχίο συμβουλευτικής και επιθυμητό (αλλά όχι αναγκαίο) το μεταπτυχιακό δίπλωμα. Για το Quebec, αντίθετα,

οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού υποχρεούνται να έχουν μεταπτυχιακό δίπλωμα στο συγκεκριμένο αντικείμενο και άδεια συμβούλου προσανατολισμού από το OCCOPPO. Ο οργανισμός εποπτεύει περιοδικά τις υπηρεσίες του κάθε μέλους του, ενώ η επαγγελματική του ανάπτυξη θεωρείται υποχρεωτική.

Δεν υπάρχουν σαφή κριτήρια όσον αφορά στα προσόντα των ατόμων που επιλέγονται για τα κέντρα συμβουλευτικής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι περισσότεροι, ωστόσο, διαθέτουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (σε ένα μεγάλο εύρος αντικειμένων). Τέλος, για τους συμβούλους απασχόλησης, ως τυπικό προσόν θεωρείται το απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η σχετική εργασιακή εμπειρία. Στην πράξη, πάντως, η πλειοψηφία των λειτουργών διαθέτουν πανεπιστημιακού επιπέδου σπουδές, συχνά, μάλιστα, στις κοινωνικές επιστήμες.

Ο Καναδάς είναι από τις ελάχιστες χώρες που διαθέτουν εθνικό μοντέλο αναφορικά με τα *Κριτήρια και τις Οδηγίες για τους Λειτουργούς της Επαγγελματικής Ανάπτυξης* (Standards and Guidelines for Career Development Practitioners: S&Gs). Το μοντέλο αυτό, όπως φαίνεται στο σχήμα 1, περιλαμβάνει τις βασικές δεξιότητες των λειτουργών, τα αντικείμενα, στα οποία όλοι οι σύμβουλοι οφείλουν να έχουν επαρκείς γνώσεις, ώστε να είναι σε θέση να τα φέρουν σε πέρας με επιτυχία (ο βαθμός εμπάθυνσης του συμβούλου σε ένα ή και περισσότερα από αυτά τα αντικείμενα εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της δομής, στην οποία εργάζεται). Επίσης, υπάρχει και εφαρμόζεται από τους συμβούλους Κώδικας Δεοντολογίας.

Σε γενικές γραμμές, το συγκεκριμένο πλαίσιο, αν και δεν έχει λάβει ακόμη την τελική του μορφή, έχει ήδη αρχίσει να επιδεικνύει θετικά αποτελέσματα (π.χ. αρκετά πανεπιστημιακά ιδρύματα λαμβάνουν υπόψη τους τα προτεινόμενα γνωστικά αντικείμενα στη διαμόρφωση των προγραμμάτων τους).



- * Επαγγελματική συμπεριφορά, Διαπροσωπική ικανότητα, Γνώσεις επαγγελματικής ανάπτυξης, Αξιολόγηση αναγκών και παραπομπή
- **Αξιολόγηση, Διευκόλυνση μάθησης, Συμβουλευτική σταδιοδρομίας, Διαχείριση πληροφοριών, Επαγγελματική ανάπτυξη, Συνεργασία στο πλαίσιο της κοινότητας

Σχήμα 1. Μοντέλο ικανοτήτων των Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Εκπόνηση Ποιοτικής έρευνας για τη διερεύνηση της νέας επιστημονικής ταυτότητας του ΣΕΠ

Η δειγματοληπτική στρατηγική που προτείνεται κάθε φορά έχει ως γνώμονα της το είδος της διερεύνησης που επιχειρείται. Έτσι στην περίπτωση που έχουμε να κάνουμε μια διερεύνηση όλων των πιθανών πτυχών που σχετίζονται με την ανίχνευση των παραμέτρων που συνθέτουν της συνθήκες εργασίας των Καθηγητών ΣΕΠ και των Συμβούλων ΚΕ.ΣΥ.Π, μια καλή τεχνική είναι αυτή που κάνει χρήση των ομάδων εστίασης. Οι ομάδες εστίασης θα φτιαχτούν ακολουθώντας τη διαδικασία της θεωρητικής δειγματοληψίας με συγκεκριμένους κανόνες συμπερίληψης (rules of inclusion) οι οποίοι να σχετίζονται άμεσα με τα ερευνητικά ερωτήματα.

Στη δική μας περίπτωση οι κανόνες συμπερίληψης μας κινήθηκαν σε δύο άξονες: 1ος άξονας: εκπαιδευτικοί που έχουν διδάξει για αρκετά χρόνια και ακόμα διδάσκουν το μάθημα ΣΕΠ σε Γυμνάσια και Λύκεια και 2ος άξονας: σύμβουλοι που εργάζονται σε ΚΕΣΥΠ (Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού) και ΓΡΑΣΕΠ (Γραφεία ΣΕΠ) σχολείων. Ο λόγος για τον οποίο επελέγησαν οι πρώτοι ήταν διότι όντας εκπαιδευτικοί που έχουν διδάξει χρόνια το ΣΕΠ σε γυμνάσια και λύκεια ξέρουν πολύ καλά τις συνθήκες εφαρμογής του ΣΕΠ στα σχολεία, τη στάση της διδακτικής κοινότητας (μαθητές, γονείς και καθηγητές) απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ όπως επίσης και τα προβλήματα και τις ελλείψεις του θεσμού. Η προσέγγιση τους από την άλλη πλευρά είναι πιο ρεαλιστική και «από μέσα». Ο λόγος που επελέγησαν οι σύμβουλοι από ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ ήταν για να δούμε τη διαδραστικότητα μεταξύ των ανθρώπων που στελεχώνουν τις υπάρχουσες δομές και των υπολοίπων φορέων υλοποίησης της εφαρμογής του ΣΕΠ. Τέλος και οι δύο ομάδες είναι σε θέση να γνωρίζουν πολύ καλά πρακτικά θέματα όπως υλικοτεχνικής υποδομής, επιμόρφωσης, ωραρίου κλπ τα οποία επηρεάζουν την εφαρμογή του ΣΕΠ μέσα και έξω από το σχολείο. Το «δείγμα» μας λοιπόν αποτελούσαν, για την μεν πρώτη ομάδα, τέσσερις εκπαιδευτικούς που χωρίς να είναι σύμβουλοι σε δομές «διδάσκουν» το μάθημα του ΣΕΠ, για τη δε δεύτερη ομάδα δύο σύμβουλοι σε ΚΕΣΥΠ, με πλήρες ωράριο μία με μερική απασχόληση αφού διδάσκει και σε σχολείο, και ένας υπεύθυνος ΓΡΑΣΕΠ.

Το δελτίο συνέντευξης φτιάχτηκε βασισμένο και στις δύο συνεντεύξεις σε τρεις άξονες: Ο πρώτος άξονες περιείχε ερωτήσεις σχετικά με το πώς αξιολογούν οι συμμετέχοντες στη συνέντευξη την εφαρμογή του ΣΕΠ στα σχολεία σήμερα με έμφαση στις συνθήκες εφαρμογής του ΣΕΠ και στην άποψη των άλλων συντελεστών του σχολείου, κυρίως οι συνάδελφοι στο σχολείο, ο/η διευθυντής/ρια,

και οι γονείς. Ο δεύτερος άξονας κινήθηκε γύρω από τις προοπτικές του ΣΕΠ και ειδικότερα στο κατά πόσο αυτό είναι αναγκαίο σήμερα και κατά πόσο εξυπηρετεί τους σκοπούς του. Ο τρίτος άξονας περιείχε τις προτάσεις των συμμετεχόντων για την καλύτερη εφαρμογή του ΣΕΠ.

Πραγματοποιήθηκαν δύο ομαδικές συνεντεύξεις οι οποίες κινήθηκαν γύρω από τους παραπάνω άξονες χωρίς αυτοί να είναι εντελώς περιοριστικοί για την πορεία της συνέντευξης. Ο καθένας από τους συμμετέχοντες ανταποκρινόταν στο έναυσμα που του δινόταν και όλοι μπορούσαν να συμπληρώσουν ή να διαφωνήσουν με τους υπόλοιπους. Οι συνεντεύξεις κινήθηκαν ομαλά και υπήρξε γενικά συμφωνία πάνω στις περισσότερες από τα αναφερόμενες ιδέες. Με το τέλος των συνεντεύξεων αυτές απομαγνητοφωνήθηκαν και έγινε μια πρώτη ανάλυση/ ταξινόμηση των όσων προέκυψαν από τις συζητήσεις.

Η ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ Η άποψη των διδασκόντων

Σύμφωνα με τους άξονες βλέπουμε ότι οι απόψεις που διατυπώθηκαν ήταν οι ακόλουθες:

1. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΕΠ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

A. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις συνθήκες εργασίας των διδασκόντων

Υπήρξε απόλυτη ομοφωνία ότι η κυριότερη συνθήκη και προϋπόθεση για την εφαρμογή του ΣΕΠ είναι η επιμόρφωση των ανθρώπων που ασχολούνται με το ΣΕΠ σε οποιοδήποτε επίπεδο. Έμφαση δόθηκε στη σοβαρότητα με την οποία αντιμετωπίζουν οι ίδιοι οι καθηγητές που διδάσκουν το ΣΕΠ στην «διδασκαλία» του μαθήματος. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκαν περιπτώσεις διδασκόντων που χρησιμοποιούν την ώρα τους για το ΣΕΠ για να κάνουν κάποιο άλλο δικό τους μάθημα. Αυτή η κακή νοοτροπία και στάση απέναντι στο θεσμό από τους ίδιους τους διδάσκοντες που πολλές φορές θεωρούν το θεσμό ως μη σημαντικό και υποδεέστερο από άλλα σχολικά μαθήματα έχει ως αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται γενικώς. Όλοι συμφώνησαν ότι ο θεσμός πρέπει να συνδεθεί με την κοινωνία και να μπορέσει να βγει από τα στενά όρια του σχολείου καθώς και για το γεγονός ότι μπορεί ο θεσμός να καταξιωθεί ή αντίθετα να απαξιωθεί μέσα από το έργο και την προσωπική δουλειά του καθενός. Σημασία επίσης δόθηκε στην υλικοτεχνική υποδομή που πρέπει να υπάρχει. Συμφώνησαν και οι τρεις ότι το ΣΕΠ πρέπει να έχει μια καλύτερη θέση ανάμεσα στα σχολικά μαθήματα ενώ τώρα είναι στην τελευταία θέση, τουλάχιστον στο λύκειο, ενώ θεωρούν ότι οι κακές συνθήκες εφαρμογής το κάνουν πιο δύσκολο και πιο κουραστικό.

Ενδεικτικά σημεία που περιγράφουν όσα αναφέρθηκαν είναι τα παρακάτω:

- Κατάρτιση , συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν ΣΕΠ
- Επαναπροσδιορισμός πλαισίου διδασκαλίας ΣΕΠ από διδάσκοντες και διδασκόμενους
- Ώρα ξεκούρασης για μαθητές και εκπαιδευτικούς (7^η ώρα)
- Ειδικός χώρος όπου θα παρέχεται συμβουλευτική στους μαθητές και θα πραγματοποιούνται τα τεστ διερεύνησης των ικανοτήτων των μαθητών
- Λόγος διένεξης με συναδέλφους (Ζητούν την ώρα για να κάνουν κάτι σημαντικό που τα παιδιά θα ωφεληθούν. Π.χ Μαθηματικά)
- Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής
- Κλείσιμο τρύπας στο ωράριο

B. Η Οπτική των εμπλεκομένων

Οι συντελεστές του σχολείου δε βλέπουν πάντα θετικά το ΣΕΠ. Οι άλλοι καθηγητές του σχολείου είναι οπωσδήποτε από επιφυλακτικοί έως αρνητικοί στην αρχή εκτός εάν πεισθούν ότι ο άνθρωπος που το αναλαμβάνει κάνει καλή δουλειά. Σε γενικές γραμμές η πρώτη ομάδα έχει μια πιο «ζοφερή» οπτική από τη δεύτερη. Δηλαδή μίλησαν για υποβάθμιση του θεσμού κυρίως στο λύκειο κυρίως επειδή το λύκειο αντιμετωπίζεται συνολικά ως «προθάλαμος» για την προετοιμασία για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.. Η ώρα του ΣΕΠ δίνεται σχεδόν πάντα για συμπλήρωση του ωραρίου ενώ ζητείται από άλλους συναδέλφους για να συμπληρώσουν χαμένες ώρες. Από την πλευρά τους οι μαθητές και οι γονείς κυρίως στο λύκειο ψάχνουν για έτοιμες συνταγές και θέλουν να ενημερωθούν περισσότερο για τεχνικά θέματα. Φαίνεται ότι τα πράγματα είναι πιο καλά στο γυμνάσιο όπου δεν υπάρχει το άγχος των εξετάσεων. Πολλοί γονείς και στις δύο βαθμίδες αδιαφορούν για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των παιδιών τους. Ένας από τους συμμετέχοντες σύνδεσε τη στάση αυτή με κάποιου είδους αναξιοκρατία που υπάρχει στην ελληνική κοινωνία όπου όλοι θεωρείται ότι μπορούν να τα κάνουν όλα.

Ενδεικτικά σημεία που περιγράφουν όσα αναφέρθηκαν είναι τα παρακάτω:

- Να πάψει να λειτουργεί στο χώρο των διδασκόντων σαν αγγαρεία για τη συμπλήρωση ωραρίου
- Οι μαθητές το θεωρούν επιπλέον επιβάρυνση
- Θεωρούν ότι είναι κάτι μαγικό που θα τους προσφέρει έτοιμη λύση
- Οι γονείς επικοινωνούν με τους εκπαιδευτικούς του ΣΕΠ μόνο για να τους ρωτήσουν, τι είναι καλό να ακολουθήσουν τα παιδιά μετά το Γυμνάσιο; (ΟΑΕΔ, ΤΕΧΝΙΚΟ, ΓΕΝΙΚΟ)
- Αδιαφορία γονέων για ενημέρωση από τους συμβούλους ΣΕΠ

2. Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΕΠ

Υπήρξε καθολική αναγνώριση της αναγκαιότητας του ΣΕΠ στα σχολεία και μάλιστα της επέκτασης του και σε περισσότερα χρόνια και της ανάπτυξης του εκτός σχολείου. Η πρώτη ομάδα ήταν μάλλον λιγότερο αισιόδοξη και συμφώνησε ότι πρέπει να αλλάξει το πλαίσιο εφαρμογής, να υπάρξει εξειδίκευση των καθηγητών και περισσότερες ώρες. Το θέμα της επιμόρφωσης πάντως επανερχόταν ξανά και ξανά ως αναγκαίος όρος για τη βελτίωση και την καλύτερη προοπτική του θεσμού.

Αναφορικά με τη διάσταση της προοπτικής του ΣΕΠ, παραθέτουμε ενδεικτικά τα παρακάτω σημεία:

- Δεν έχει μέλλον γιατί θεωρούν ότι δεν είναι αρκετό αυτό που γίνεται.
- Περισσότερη δουλειά από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς
- Περισσότερες ώρες
- Εμπλοκή των μαθητών με το μάθημα από τις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού
- Εξατομίκευση
- Να υπάρχουν δραστηριότητες εκτός ωρών διδασκαλίας
- Λειτουργία γραφείων επαγγελματικού προσανατολισμού και τις απογευματινές ώρες
- Θεωρούν ότι στο Λύκειο είναι εκτός αποστολής
- Εξηηρετεί τους στόχους στο Γυμνάσιο γιατί γίνεται προσπάθεια από την πλευρά των εκπαιδευτικών να βοηθήσουν τα παιδιά να ανακαλύψουν τον εαυτό τους, τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητες τους

Σε γενικές γραμμές λοιπόν φαίνεται ότι η ομάδα συμφωνεί με την αναγκαιότητα του ΣΕΠ αλλά πιστεύει ότι για να έχει **καλύτερη προοπτική** πρέπει να αλλάξουν αρκετά πράγματα.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι συμμετέχοντες καθηγητές που εφαρμόζουν προγράμματα ΣΕΠ στα σχολεία προτείνουν ομόφωνα την αναβάθμιση, μέσα από την επιμόρφωση, του ρόλου του καθηγητή του ΣΕΠ. Πρότειναν την αποδέσμευση του μαθήματος από το ενιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα και τη δημιουργία στελεχωμένου γραφείου και συνεργασία του με άλλους επιστήμονες, π.χ κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο κλπ, σε κάθε σχολείο ώστε να δημιουργηθεί ένα πλέγμα, ένα δίκτυο για την παροχή καλύτερης επαγγελματικής συμβουλευτικής. Μίλησαν ακόμη για τη σύνδεση με την αγορά εργασίας μέσα από επισκέψεις σε χώρους εργασίας και τη στενή συνεργασία με τους γονείς. Τέλος θεωρούν πολύ σημαντικό να κατανοήσει η ελληνική κοινωνία τη

χρησιμότητα του οργανωμένου επαγγελματικού προσανατολισμού, ώστε να εκλείψει το φαινόμενο να δημιουργούνται θέσεις για αργόσχολους.

Ενδεικτικά παρακάτω αναφέρουμε μερικές από τις προτάσεις που είναι:

- Αναβάθμιση του ρόλου του καθηγητή του ΣΕΠ
- Αποδέσμευση από το σχολικό πρόγραμμα
- Δημιουργία γραφείου στελεχωμένο με καταρτισμένο σύμβουλο και την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή
- Παροχή συμβουλευτικής και στους γονείς των παιδιών για να περιοριστεί το φαινόμενο του επηρεασμού των μαθητών στις επαγγελματικές τους επιλογές
- Υποστήριξη και συνεργασία με κοινωνική λειτουργό, ψυχολόγο κλπ
- Σύνδεση του γραφείου με την αγορά εργασίας
- Επισκέψεις στους χώρους εργασίας
- Στενή συνεργασία με τους γονείς
- Να καταλάβει η ελληνική κοινωνία την ανάγκη δημιουργίας οργανωμένου επαγγελματικού προσανατολισμού
- Να σταματήσουν να δημιουργούνται θέσεις που θα καταλαμβάνουν αργόσχολοι.
- Να δοθεί έμφαση στα πιο αδύναμα παιδιά που έχουν και λιγότερες προοπτικές.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ Η οπτική των Συμβούλων

Σύμφωνα πάλι με τους άξονες βλέπουμε τις παρακάτω απόψεις:

1. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΕΠ

A. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις συνθήκες για τους συμβούλους

Οι σύμβουλοι αναφέρθηκαν διεξοδικά στις συνθήκες που επηρεάζουν την προσπάθειά τους να εφαρμόσουν το ΣΕΠ μέσα και έξω από το σχολείο. Έγινε αναφορά στην καλή συνεργασία που πρέπει να έχουν τα ΚΕΣΥΠ με τα ΓΡΑΣΕΠ, τους διευθυντές και τους «διδάσκοντες» το ΣΕΠ στα σχολεία. Η ύπαρξη δηλαδή καλού κλίματος στις δομές και στα σχολεία. Η καλή υλικοτεχνική υποδομή και, παρόλο που δεν αναφέρθηκε ρητά, η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών για τη άρση της απομόνωσης και την καλύτερη διασύνδεση των δομών, είναι σημαντικός παράγοντας για την επιτυχή εφαρμογή του ΣΕΠ. Ασφαλώς η επιμόρφωση ήταν πάλι ψηλά στην ατζέντα των συμβούλων.

Τα πιο χαρακτηριστικά σημεία ήταν:

- Συνεργασία Συμβούλου ΣΕΠ με Καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα

- Διατήρηση καλού κλίματος ανάμεσα στα γραφεία ΚΕΣΥΠ και τα σχολεία όπου εφαρμόζεται το ΣΕΠ
- Σημαντική η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στα παιδιά και στους συμβούλους ΣΕΠ
- Ικανοποιημένοι από το ωράριο αφού έχει ευελιξία
- Οικονομική ικανοποίηση – Θέλουν περισσότερα αφού αποδείξουν ότι καταναλώνουν περισσότερο χρόνο.
- Συνεργασία Καθηγητών που διδάσκουν ΣΕΠ με το Διευθυντή του σχολείου
- Διευθυντής θέση κλειδί στη διδασκαλία του μαθήματος γιατί μπορεί να ορίσει καθηγητές που όχι μόνο θα διδάξουν αλλά θα εμπλουτίσουν το μάθημα.
- Υλικοτεχνική Υποδομή (Πέραν του εξοπλισμού χρήση Ν.Τ. για Τηλεδιδασκέψεις).
- Επιμόρφωση από τον επίσημο Επιστημονικό φορέα επιμόρφωσης του Π.Ι. σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και τα γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Υλοποίηση από τις εκπαιδευτικές μονάδες όλων όσα προγραμματίζονται κατά τη συνεργασία Συμβούλου και Καθηγητή που διδάσκει το μάθημα.
- Δίκτυο υποστήριξης των ενεργειών που επιτελούνται στο μάθημα του ΣΕΠ (Συνεργασία με Τεχνικά Λύκεια, ΟΑΕΔ, Επιμελητήρια)

Β. Αντιμετώπιση του ρόλου ΣΕΠ από τους Γονείς, Συναδέλφους και μαθητές

Η σημαντικότερη θέση εδώ ήταν ότι παρόλο που οι υπόλοιποι μέτοχοι της σχολικής κοινότητας μπορεί να είναι αρχικά αρνητικοί, είναι δυνατόν να αλλάξουν στάση εφόσον δουν ότι οι δομές λειτουργούν ικανοποιητικά. Η καταξίωση ή η απαξίωση του θεσμού γίνεται δηλαδή μέσω της καλής ή κακής λειτουργίας των δομών.

Χαρακτηριστικά σημεία:

- Αρχική θέση αποφυγή του μαθήματος
- Μετά από ενημέρωση αλλαγή στάσης συναδέλφων
- Παραγόμενο έργο και παράλληλη ενημέρωση βοηθούν στην εκτίμηση του επαγγέλματος ΣΕΠ από τους εμπλεκόμενους φορείς.
- Η καλή λειτουργία των δομών ενεργοποιεί το ενδιαφέρον των μαθητών.

2. ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΕΠ

Οι ιδέες που αναπτύχθηκαν γύρω από τον άξονα αυτό είναι παρόμοιες με αυτές της πρώτης ομάδας όπου ενώ η αναγκαιότητα του ΣΕΠ είναι εμφανής σε όλους, οι

προοπτικές δε θα είναι τόσο καλές εάν δε υπάρξει μέριμνα να γίνει διάχυση των στόχων από τα πάνω προς τα κάτω. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε ότι είναι το φιλότιμο αυτών που εφαρμόζουν το ΣΕΠ που «σώζει» το θεσμό. Ο θεσμός δε θα μπορέσει δηλαδή να εξυπηρετήσει τους στόχους του εάν δεν ληφθούν εκείνα τα μέτρα που θα τον προάγουν περισσότερο και θα «κατεβάσουν» τους στόχους προς το κάτω μέρος της πυραμίδας εφαρμογής του. Έτσι λοιπόν στο σημείο αυτό η προοπτική του ΣΕΠ συνδέθηκε με προτάσεις χαρακτηριστικότερα σημεία των οποίων ήταν:


- Αναγκαίος σαν θεσμός
- Ενίσχυση του θεσμού μέσω προγραμμάτων
- Άνοιγμα του Σχολείου στην τοπική κοινωνία με την είσοδο επαγγελματιών μέσα στο σχολείο.
- Να ληφθεί σοβαρά υπόψη ο παράγοντας άνθρωπος (Να πάψει να δίνεται για συμπλήρωση ωραρίου).
- Ουσιαστικές κατευθυντήριες γραμμές από τον επίσημο φορέα (Π.Ι. ΕΚΕΠ) σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας για την υλοποίηση ουσιαστικών προγραμμάτων.
- Άμεση επαφή του μαθητή με το εργασιακό περιβάλλον μέσα από προγράμματα.
- Οι στόχοι που έχουν τεθεί κεντρικά δεν φτάνουν στο επίπεδο της σχολικής τάξης.
- Εξατομικευμένη συμβουλευτική ή γενικές αρχές συμβουλευτικής.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι προτάσεις της δεύτερης ομάδας ήταν παραπλήσιες με της πρώτης με κυρίαρχο και πάλι το θέμα της επιμόρφωσης η οποία θα πρέπει να είναι διαρκής αλλά να γίνεται κυρίως εξ αποστάσεως αφού η φυσική παρουσία για πολλούς λόγους είναι δύσκολη. Μια σημαντική πρόταση ήταν η διασύνδεση των ΓΡΑΣΕΠ με γειτονικά σχολεία μιας και δεν υπάρχει δυνατότητα να δημιουργηθεί ένα ΓΡΑΣΕΠ σε κάθε σχολείο καθώς επίσης και να υπάρχει η δυνατότητα ανταλλαγής απόψεων με άλλους συναδέλφους και φορείς. Προτάθηκαν επίσης η υλοποίηση προγραμμάτων σε εργασιακούς χώρους αλλά και η ύπαρξη ομαδικής και ατομικής συμβουλευτικής.

Βασικότερα σημεία στον άξονα αυτόν ήταν :

- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών (Στηριζόμενη στις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων)
- Αξιολόγηση του μαθήματος του ΣΕΠ από τους μαθητές και τους γονείς.
- Κατάλληλη επιλογή εκπαιδευτικών που θα διδάξουν το μάθημα.
- Ελαστικό ωράριο
- Υλικοτεχνική Υποδομή

- Κατάλληλος χώρος υποδοχής των μαθητών.
 - Δίκτυο επικοινωνίας μέσω πλατφόρμας όλων των καθηγητών που συμμετέχουν στο ΣΕΠ
 - Ενεργοποίηση σε θεσμικό επίπεδο του φορέα ΕΚΕΠ για να δοθούν λύσεις.
 - Εμπλοκή μέσω προγραμμάτων των μαθητών σε εργασιακούς χώρους.
 - Ατομική ανίχνευση των εργασιακών επιλογών του παιδιού στα ΚΕΣΥΠ ή στα ΓΡΑΣΕΠ από άτομα που έχουν εκπαιδευτεί κατάλληλα.
 - Κατάλληλο πληροφοριακό υλικό το οποίο να μπορεί να βοηθήσει το μαθητή στην επιλογή του επαγγέλματος.
 - Να υπάρξει πολιτική βούληση και να φανεί στην πράξη.
 - Δημιουργία γραφείων ΓΡΑΣΕΠ σε όλα τα σχολεία και αν δεν είναι εφικτό συνεργασία των καθηγητών που διδάσκουν ΣΕΠ με την κοντινότερη σχολική μονάδα που έχει γραφείο ΓΡΑΣΕΠ
 - Η συνεργασία αυτή μπορεί να υλοποιηθεί με τη χρήση Ν.Τ.
- 

Εκπόνηση Ποσοτικής έρευνας για τη διερεύνηση των απόψεων των ΣΕΠ για τον τρόπο επηρεασμού του έργου τους από τις σύγχρονες εξελίξεις

Εισαγωγή

Στα πλαίσια του συγκεκριμένου πακέτου εργασίας στόχος μας ήταν η διερεύνηση των απόψεων που έχουν τα άτομα που εμπλέκονται στο ΣΕΠ αναφορικά με τον τρόπο που αρκούν το έργο τους (π.χ. συνθήκες, υλικοτεχνική υποδομή, κατάρτιση, επιμόρφωση, κλπ.) καθώς και τον αντίκτυπο που πιστεύουν ότι έχει αυτό στους άλλους (συνάδελφοι, μαθητές και κοινωνικό πλαίσιο – γονείς). Για να μελετηθούν και να αξιολογηθούν οι παραπάνω θεματικοί άξονες χρησιμοποιήθηκαν δύο διαφορετικοί πληθυσμοί (υπεύθυνοι μαθήματος ΣΕΠ και υπεύθυνοι ΚΕΣΥΠ) ενώ χρησιμοποιήθηκαν δύο διαφορετικά εργαλεία: ένα ερωτηματολόγιο μέτρησης στάσεων απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ, και ένα ερωτηματολόγιο δημοσκόπησης για τις συνθήκες και τους παράγοντες που επηρεάζουν την άσκηση του έργου των ΣΕΠ στα ΚΕΣΥΠ. Στη συνέχεια, και αφού χορηγήθηκαν τα εργαλεία στους συμμετέχοντες στην έρευνα, τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν αναλύθηκαν με τη χρήση στατιστικών δεικτών και κριτηρίων τόσο της περιγραφικής όσο και της επαγωγικής στατιστικής.

Στις ενότητες που ακολουθούν, αρχικά θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την κατασκευή των δύο εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν στα πλαίσια της έρευνας. Στη συνέχεια, και για τη διευκόλυνση του αναγνώστη, έχουμε χωρίσει το συγκεκριμένο παραδοτέο στην παρουσίαση δύο διαφορετικών ερευνών. Στην πρώτη παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της μελέτης των στάσεων για το μάθημα του ΣΕΠ και στη δεύτερη παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στα ΚΕΣΥΠ της χώρας. Και οι δύο έρευνες παρουσιάζονται με την ίδια δομή χωρίζοντας το κείμενο στις παρακάτω δύο ενότητες: *Μέθοδος* (περιλαμβάνει τις υπο-ενότητες Συμμετέχοντες, Εργαλεία, και Διαδικασία Διεξαγωγής της Έρευνας) και *Αποτελέσματα*.

Κατασκευή της Κλίμακας Στάσεων

Σε πρώτη φάση και χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που προέκυψαν από την ποιοτική έρευνα που προηγήθηκε (βλέπε πακέτο εργασίας 2.2) διατυπώθηκαν οι άξονες μελέτης των στάσεων απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ. Από τη συγκεκριμένη έρευνα (με ομάδα εστίασης) διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν τρεις βασικές ομάδες ατόμων οι οποίες άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο εμπλέκονται με το μάθημα του ΣΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, είναι οι *καθηγητές άλλων ειδικοτήτων*, οι οποίοι αλληλεπιδρώντας με τους καθηγητές που κάνουν το μάθημα του ΣΕΠ επηρεάζουν τόσο την ίδια χρησιμότητα και λειτουργικότητα του μαθήματος (π.χ. θεωρώντας το μάθημα ως δευτερεύον διεκδικούν την ώρα του για να κάνουν επιπρόσθετες ώρες σε άλλα μαθήματα) όσο και το επίπεδο της σχέσης τους (π.χ. τους θεωρούν «δεύτερης ταχύτητας» εκπαιδευτικούς). Στη συνέχεια, είναι οι ίδιοι *οι μαθητές* που διδάσκονται το μάθημα του ΣΕΠ και ανάλογα με τη στάση τους επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την πορεία του μαθήματος (π.χ. ανάλογα με το ενδιαφέρον που δείχνουν και ο καθηγητής μπορεί να εμβαθύνει σε μεγάλο βαθμό). Τέλος, είναι η *κοινή γνώμη*, η οποία αντιπροσωπεύεται από τους γονείς, κατά κύριο λόγο, οι οποίοι και αυτοί με τη σειρά τους επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό το ενδιαφέρον που δείχνουν οι μαθητές για το συγκεκριμένο μάθημα (π.χ. ανάλογα με το βαθμό ενδιαφέροντος αλλά και το επίπεδο προσδοκιών που δείχνουν για το μάθημα, τα παιδιά με τη σειρά τους σχηματίζουν συγκεκριμένη στάση και κατ' επέκταση ανάλογο ενδιαφέρον για το μάθημα).

Οι τρεις αυτοί άξονες αποτέλεσαν και το θεωρητικό πλαίσιο πάνω στο οποίο βασίστηκε η κατασκευή της κλίμακας. Στη συνέχεια, η ομάδα έργου ξεκίνησε τη διατύπωση προτάσεων (θετικών και αρνητικών) για τον τρόπο με τον οποίο βλέπει καθεμία από τις τρεις ομάδες το μάθημα του ΣΕΠ. Μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα προτάσεις για καθεμία από τις τρεις κλίμακες ακολουθούν παρακάτω:

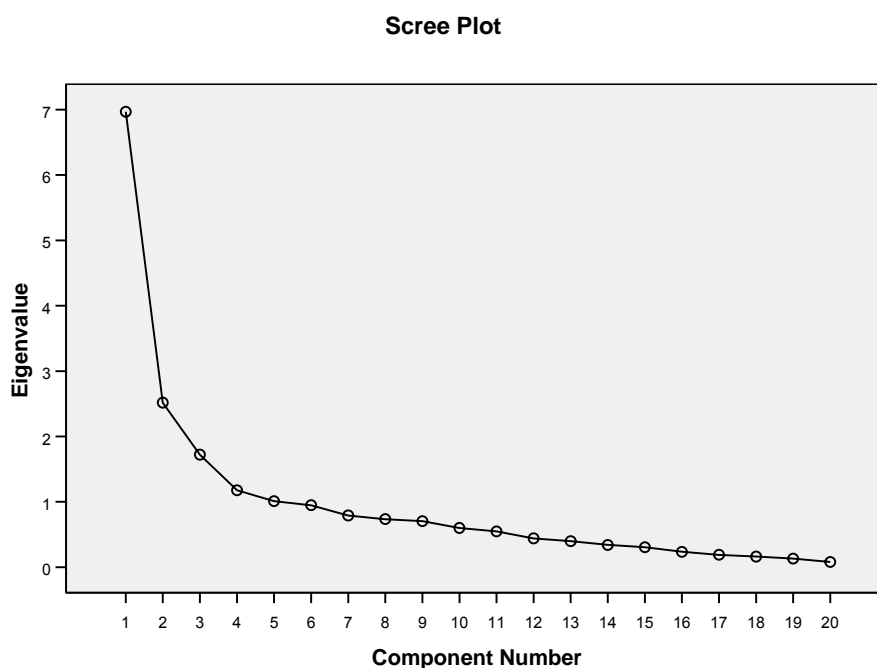
1. Οι καθηγητές άλλων ειδικοτήτων δεν συνεργάζονται σε ικανοποιητικό βαθμό με τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ.
2. Το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα του ΣΕΠ είναι περιορισμένο.
3. Η κοινή γνώμη έχει θετική στάση για τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ

Σε αυτή τη φάση, δημιουργήθηκαν 60 συνολικά προτάσεις που κάλυπταν διάφορες απόψεις αναφορικά με το μάθημα του ΣΕΠ σε σχέση με τις τρεις διαφορετικές ομάδες εμπλεκόμενων. Στη συνέχεια, ακολούθησε μια έρευνα πιλότος, από την οποία θα προέκυπταν οι προτάσεις που θα συγκροτούσαν την τελική έκδοση της κλίμακας. Για το σκοπό αυτό, επιλέχθηκε ένα τυχαίο δείγμα 120 εκπαιδευτικών που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ, και τους ζητήθηκε να συμπληρώσουν την αρχική έκδοση της κλίμακας.

Μέθοδος Επιλογής Κατάλληλων στοιχείων της Κλίμακας

Για να επιλέξουμε τις καλύτερες προτάσεις για καθεμία από τις τρεις διαστάσεις που προέκυψαν από την ποιοτική έρευνα, χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της Παραγοντικής Ανάλυσης (Factor Analysis). Η συγκεκριμένη μέθοδος είναι μια πολύ ισχυρή στατιστική διαδικασία με την οποία προσπαθούμε να συνδέσουμε τις μη παρατηρούμενες μεταβλητές (παράγοντες ή συνιστώσες), με μεταβλητές που παρατηρούμε και για τις οποίες έχουμε μετρήσεις (π.χ. προτάσεις σε μια κλίμακα), επιτυγχάνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο και μια ομαδοποίηση των παρατηρούμενων μεταβλητών σε κοινές συνιστώσες. Η χρήση της παραγοντικής ανάλυσης στη διαδικασία κατασκευής μιας κλίμακας ή ενός ψυχολογικού εργαλείου είναι πάρα πολύ σημαντική αφού με τη βοήθειά της, είναι δυνατόν να εντοπίσουμε εκείνες τις προτάσεις που συνθέτουν πληρέστερα τις κοινές συνιστώσες. Έτσι, με αυτό τον τρόπο, μπορούμε να επιλέξουμε από έναν αρχικό κατάλογο προτάσεων μόνο εκείνες που περιγράφουν με τον καλύτερο τρόπο, τόσο από στατιστικό όσο και από εννοιολογικό επίπεδο, την κάθε κοινή συνιστώσα ή παράγοντα. Τέλος, διακρίνουμε δύο ειδών παραγοντικές αναλύσεις, την *διερευνητική* (exploratory) δηλαδή, αυτή που μας βοηθάει να ανακαλύψουμε και να ταυτοποιήσουμε μη παρατηρούμενους παράγοντες και την *επιβεβαιωτική* (confirmatory), όπου ελέγχουμε αν ένα σύνολο μεταβλητών που χρησιμοποιούμε για να μετρήσουμε μη παρατηρούμενους παράγοντες είναι ικανοποιητικό.

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας, χρησιμοποιήσαμε την επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση. Έτσι, εφαρμόζοντας παραγοντική ανάλυση στις απαντήσεις του δείγματος της πιλοτικής έρευνας στις 60 προτάσεις, διαπιστώσαμε πραγματικά την ύπαρξη τριών βασικών παραγόντων ή συνιστωσών, τους οποίους τους ονομάσαμε ως εξής: α) Στάσεις των άλλων εκπαιδευτικών για το μάθημα του ΣΕΠ, β) Στάσεις των μαθητών για το μάθημα του ΣΕΠ, και γ) Στάσεις της κοινής γνώμης για το μάθημα του ΣΕΠ. Για τη συγκεκριμένη ανάλυση χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο των κυρίων συνιστωσών (Principal Components) ενώ ως μέθοδο περιστροφής των αξόνων επιλέξαμε την ορθογώνια περιστροφή (varimax rotation), καθώς θεωρούμε οι διαστάσεις που θα προκύψουν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους. Από το σύνολο των 60 αρχικών προτάσεων, καταλήξαμε μετά από αλληπάλληλες παραγοντικές αναλύσεις σε 20 προτάσεις, οι οποίες ερμηνεύουν το 56% της συνολικής διακύμανσης. Στο Γράφημα 1 που ακολουθεί, παρουσιάζεται το διάγραμμα των ιδιοτιμών (Scree Test), από το οποίο φαίνεται ξεκάθαρα η ύπαρξη 3 βασικών παραγόντων.



Γράφημα 1. Διάγραμμα Ιδιοτιμών για την Κλίμακα Στάσεων απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ

Στον Πίνακα 1 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι προτάσεις που επιλέχθηκαν για να συνθέσουν την τελική έκδοση της κλίμακα στάσεων καθώς και οι φορτίσεις (loadings) της καθεμίας από αυτές με τους αντίστοιχους παράγοντες.. Για την υποκλίμακα «Στάσεις των άλλων εκπαιδευτικών για το μάθημα του ΣΕΠ» επιλέχθηκαν 7 προτάσεις, για την υποκλίμακα «Στάσεις των μαθητών για το μάθημα του ΣΕΠ» επιλέχθηκαν 6 προτάσεις και για την υποκλίμακα «Στάσεις της κοινής γνώμης για το μάθημα του ΣΕΠ» επιλέχθηκαν 7 προτάσεις.

Πίνακας 1

Παραγοντικές φορτίσεις για τις τρεις βασικές υποκλίμακες της κλίμακας στάσεων για το μάθημα του ΣΕΠ

| Πρόταση | Παράγοντας 1 | Παράγοντας 2 | Παράγοντας 3 |
|---------|--------------|--------------|--------------|
| 45 | .85 | .16 | .03 |
| 41 | .76 | .38 | .01 |
| 26 | .75 | .05 | .16 |
| 46 | .68 | .20 | .29 |
| 53 | .61 | .44 | .04 |
| 19 | .57 | .30 | .27 |

| | | | |
|----------------------------|--------------|--------------|-------------|
| 55 | .54 | .13 | .23 |
| 40 | .09 | .79 | -.06 |
| 51 | .21 | .72 | .15 |
| 49 | .23 | .70 | .11 |
| 48 | .43 | .66 | .18 |
| 25 | .24 | .61 | .36 |
| 5 | -.05 | .56 | .30 |
| 50 | .20 | .47 | -.09 |
| 17 | .25 | .11 | .86 |
| 4 | -.01 | .09 | .78 |
| 18 | .13 | .03 | .76 |
| 21 | .18 | .30 | .67 |
| 13 | .11 | .10 | .66 |
| 60 | .38 | -.12 | .52 |
| | | | |
| Ποσοστό Διακύμανσης | 34,84 | 12,59 | 8,61 |

Σημείωση: **Παράγοντας 1:** Στάσεις των άλλων εκπαιδευτικών για το μάθημα του ΣΕΠ, **Παράγοντας 2:** Στάσεις της κοινής γνώμης για το μάθημα του ΣΕΠ, **Παράγοντας 3:** Στάσεις των μαθητών για το μάθημα του ΣΕΠ. Με έντονους χαρακτήρες σημειώνονται οι πιο υψηλές φορτίσεις σε κάθε παράγοντα. Οι αριθμοί στη στήλη «Προτάσεις» αντιστοιχούν στο αύξοντα αριθμό της αρχικής κλίμακας.

Για να ελέγξουμε την αξιοπιστία της νέας κλίμακας στάσεων χρησιμοποιήσαμε το δείκτη αξιοπιστίας εσωτερικής συνοχής alpha του Cronbach (1951). Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι για την κλίμακα «Στάσεις των άλλων εκπαιδευτικών για το μάθημα του ΣΕΠ» ο δείκτης εσωτερικής συνοχής ήταν 0,86, για την κλίμακα «Στάσεις των μαθητών για το μάθημα του ΣΕΠ» ο δείκτης εσωτερικής συνοχής ήταν 0,80, για την κλίμακα «Στάσεις της κοινής γνώμης για το μάθημα του ΣΕΠ» ήταν 0,80, ενώ για την συνολική κλίμακα στάσεων απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ, ο δείκτης εσωτερικής συνοχής ήταν 0,90. Όλοι οι δείκτες αξιοπιστίας ήταν πολύ υψηλότεροι από την χαμηλότερη αποδεκτή τιμή 0,70 (Nunnally & Bernstein, 1992), υποδηλώνοντας ότι τόσο η κλίμακα στο σύνολό της όσο και οι τρεις (3) υποκλίμακες είναι πολύ αξιόπιστες και μετρούν με ακρίβεια τις στάσεις απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ. Η τελική έκδοση της κλίμακας στάσεων βρίσκεται στο παράρτημα.

Κατασκευή του ερωτηματολογίου Δημοσκόπησης

Το ερωτηματολόγιο δημοσκόπησης που κατασκευάσαμε για τους στόχους αυτής της έρευνας βασίστηκε στα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ποιοτική έρευνα με την ομάδα εστίασης (Focus group). Ο κύριος στόχος του ήταν η συστηματική καταγραφή των απόψεων που έχουν οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού που εργάζονται στα ΚΕΣΥΠ τόσο για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί μέχρι σήμερα ο θεσμός, καθώς και την άποψη που έχουν για το προφίλ ενός σύγχρονου συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού.

Οι βασικοί άξονες στους οποίους στηριχθήκαμε για τη δημιουργία των ερωτήσεων που αποτέλεσαν τη ερωτηματολόγιο, έτσι όπως αυτοί προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων που αναπτύχθηκαν στην ομάδα εστίασης είναι οι παρακάτω:

- Συνθήκες Εργασίας
- Υλικοτεχνική Υποδομή
- Επιμόρφωση Στελεχών
- Υποστηρικτικοί Μηχανισμοί (π.χ. Υπουργείο Παιδείας, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο)
- Σχέση με αγορά εργασίας
- Συνεργασία ΚΕΣΥΠ, ΓΡΑΣΕΠ
- Σχέση με μαθητές, γονείς, κοινωνία

Οι παραπάνω θεματικοί άξονες αποτέλεσαν τις θεματικές ενότητες από τις οποίες προέκυψαν οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Συνολικά, δημιουργήθηκαν τριάντα (30) ερωτήσεις από τις οποίες οι 17 ήταν κλειστού τύπου και οι 13 ανοιχτού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ερωτήσεων και από τις δύο κατηγορίες παρουσιάζονται παρακάτω:

Κλειστού Τύπου

🚩 Πως αξιολογείτε τη λειτουργία του θεσμού των ΚΕΣΥΠ μέχρι σήμερα;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

Ανοιχτού Τύπου

🚩 Ποια είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα που εντοπίζετε στη λειτουργία του θεσμού των ΚΕΣΥΠ σήμερα;

1. _____
2. _____
3. _____

Οι ερωτώμενοι καλούνται να διατυπώσουν τις απόψεις τους σχετικά με το περιεχόμενο των ερωτήσεων είτε επιλέγοντας μία ή περισσότερες επιλογές που τους δίνονται είτε εκφράζουν την άποψή τους γράφοντας την σε ειδικό χώρο που τους παρέχεται. Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν ξεπερνά τα 20 λεπτά. Το ερωτηματολόγιο δημοσκόπησης που χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας βρίσκεται στο Παράρτημα.

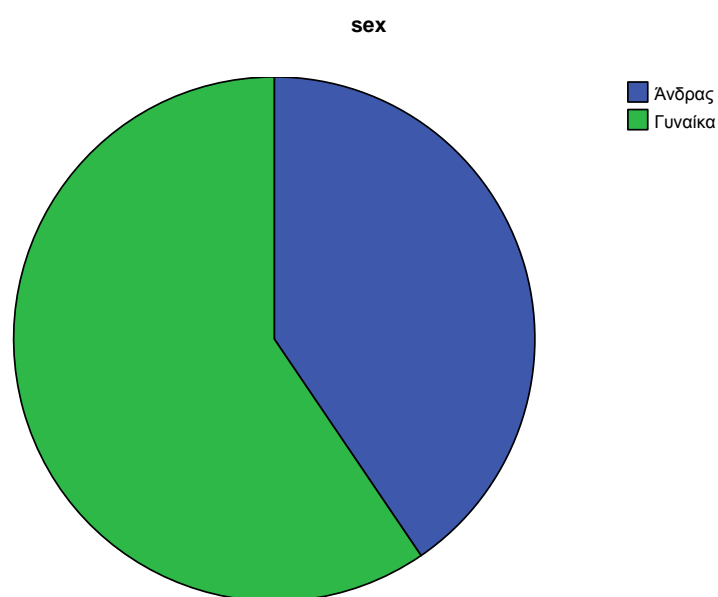
Έρευνα 1

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων που έχουν οι καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ για τον τρόπο με τον οποίο βλέπουν το αντικείμενο του ΣΕΠ όλες οι εμπλεκόμενες πλευρές: οι καθηγητές των άλλων ειδικοτήτων, οι μαθητές που διδάσκονται το μάθημα του ΣΕΠ, και τέλος το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο με κύριους εκφραστές τους γονείς των μαθητών. Η διερεύνηση των συγκεκριμένων απόψεων κρίνεται ιδιαίτερως σημαντική καθώς μας ενδιαφέρει να δούμε πώς οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται με το μάθημα του ΣΕΠ αντιλαμβάνονται τον αντίκτυπο της δουλειάς τους στους άλλους. Μέσα από τη δική τους ματιά είναι δυνατή και η διερεύνηση των απόψεών τους για τη θέση που έχει το μάθημα του ΣΕΠ στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα καθώς και το ρόλο που οι ίδιοι καλούνται να παίξουν σε μια τέτοια διαδικασία.

1. Μέθοδος

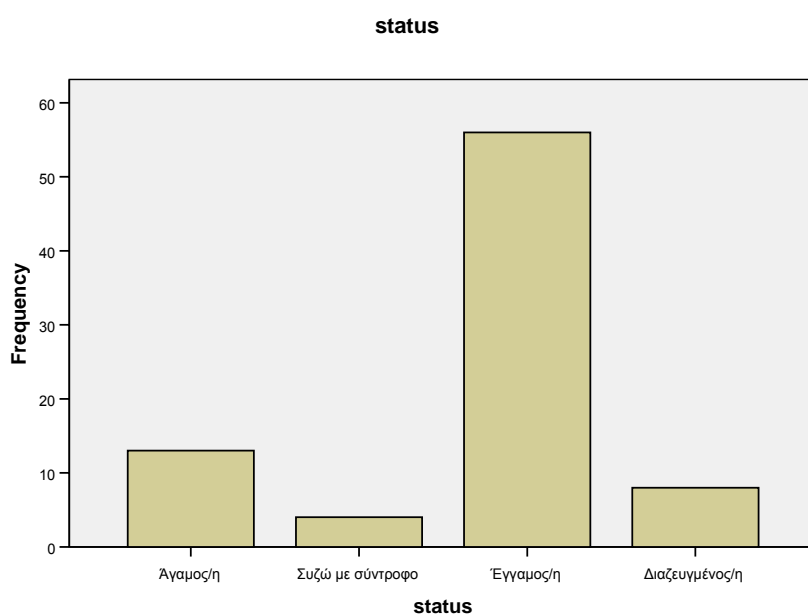
1.1. Συμμετέχοντες:

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας συμμετείχαν 84 καθηγητές/ριες που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Από αυτούς, οι 34 (40,5%) ήταν άνδρες και οι 50 (59,5%) ήταν γυναίκες. Στο Γράφημα 2 που ακολουθεί παρουσιάζεται το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών και γυναικών στο δείγμα μας.



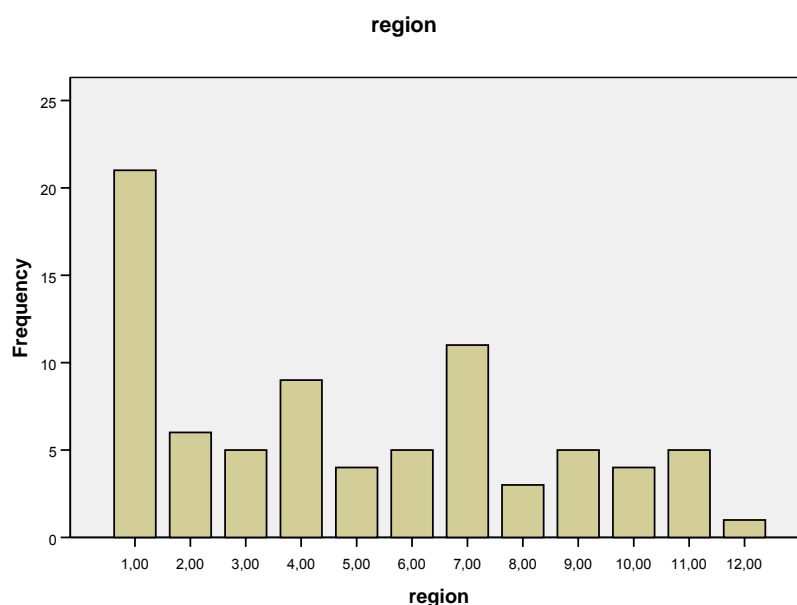
Γράφημα 2. Ποσοστό ανδρών και γυναικών στην έρευνα.

Ο μέσος όρος της ηλικίας τους ήταν 45,54 έτη (τ.α. = 6,01). Ο μικρότερος σε ηλικία ήταν 33 ετών και ο μεγαλύτερος 58. Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση, 13 (16%) είναι άγαμοι, 4 (4,9%) συζούν με τους συντρόφους τους, 56 (69,1%) είναι έγγαμοι, και 8 (9,9%) είναι διαζευγμένοι. Στο Γράφημα 3 που ακολουθεί παρουσιάζεται η γραφική της οικογενειακής κατάστασης των συμμετεχόντων.



Γράφημα 3. Γραφική παρουσίαση της οικογενειακής κατάστασης του δείγματος.

Ο μέσος όρος ετών προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 16,82 έτη (τ.α. = 6,42) ενώ ο μέσος όρος ετών ενασχόλησης με το μάθημα του ΣΕΠ ήταν 2,95 έτη (τ.α. = 1,78). Αναφορικά με την περιοχή που υπηρετούν οι συμμετέχοντες της έρευνας, προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα που συμμετέχοντες από όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας, ώστε να εκπροσωπηθούν όλες οι απόψεις. Από τα αποτελέσματα διαπιστώθηκε ότι 21 (26,6%) προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή της Αττικής, 6 (7,6%) από την ευρύτερη περιοχή της Θεσ/νίκης, 5 (6,3%) από την υπόλοιπη Μακεδονία, 9 (11,4%) από τη Θεσσαλία, 4 (5,1%) από την Ήπειρο, 5 (6,3%) από τη Θράκη, 11 (13,9) από την Πελοπόννησο, 3 (3,8%) από τα Νησιά του Αιγαίου, 5 (6,3%) από τα Δωδεκάνησα, 4 (5,1%) από τη Στερεά Ελλάδα – Εύβοια, 5 (6,3%) από την Κρήτη και 1 (1,3%) από τα Ιόνια Νησιά. Στο Γράφημα 4 που ακολουθεί, παρουσιάζεται με γραφικό τρόπο το παραπάνω αποτέλεσμα.



Γράφημα 4. Γραφική παρουσίαση της περιοχής υπηρετήσης του δείγματος.

2.2. Εργαλεία

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα στάσεων για το μάθημα του ΣΕΠ. Η τελική έκδοση της κλίμακας περιλαμβάνει 20 προτάσεις, οι οποίες συνθέτουν τρεις ξεχωριστές υποκλίμακες. Η πρώτη υποκλίμακα αναφέρεται στη στάση των εκπαιδευτικών των άλλων ειδικοτήτων για το μάθημα του ΣΕΠ. Περιλαμβάνει 7 προτάσεις και ο δείκτης αξιοπιστίας εσωτερικής συνοχής (Cronbach's alpha) είναι 0,86. Η δεύτερη υποκλίμακα αναφέρεται στη στάση που έχουν οι μαθητές για το μάθημα του ΣΕΠ. Περιλαμβάνει 6 προτάσεις και ο δείκτης αξιοπιστίας εσωτερικής συνοχής είναι 0,84. Τέλος, η τρίτη υποκλίμακα αναφέρεται στη στάση που έχει η κοινή γνώμη και ειδικότερα οι γονείς για το μάθημα του ΣΕΠ. Περιλαμβάνει 7 προτάσεις και ο δείκτης εσωτερικής συνοχής είναι 0,80. Ο δείκτης εσωτερικής συνοχής για ολόκληρη την κλίμακα στάσεων είναι 0,90. Τέλος, η αποκριτική κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε είναι μια κλίμακα τύπου Likert πέντε σημείων από 1 «Διαφωνώ Απόλυτα» έως 5 «Συμφωνώ Απόλυτα».

2.3. Διαδικασία

Η αποστολή της κλίμακας στάσεων πραγματοποιήθηκε με ηλεκτρονικό τρόπο (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) στο δείγμα που αρχικά επιλέχθηκε με τυχαίο τρόπο από το σύνολο των ΓΡΑΣΕΠ που λειτουργούν στη χώρα. Σε κάθε υπεύθυνο ΓΡΑΣΕΠ εστάλη μια επιστολή που εξηγούνταν οι στόχοι της έρευνας, οι υπεύθυνοι της έρευνας καθώς και οι οδηγίες συμπλήρωσης της κλίμακας ηλεκτρονικά. Τέλος,

ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν την επιθυμία τους να συμμετάσχουν εθελοντικά στη συγκεκριμένη έρευνα με κύρια υποχρέωση από την πλευρά της ομάδας έργου την διατήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων. Δύο εβδομάδες μετά την αρχική αποστολή, εστάλη ξανά μήνυμα υπενθύμισης για όσους δεν είχαν ήδη στείλει στο ερωτηματολόγιο.

2. Αποτελέσματα

2.1. Αξιολόγηση των στάσεων απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ

Για να αξιολογήσουμε τις στάσεις των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ με βάση τις απόψεις που υποθέτουν ότι έχουν οι άλλοι (εκπαιδευτικοί, μαθητές, και γονείς) για το αντικείμενό τους, υπολογίσαμε το μέσο όρο των απαντήσεών τους σε καθεμία από τις τρεις βασικές υποκλίμακες καθώς και στο σύνολο της κλίμακας στάσεων. Στον Πίνακα 2 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι περιγραφικοί δείκτες των απαντήσεων των συμμετεχόντων της έρευνας στις βασικές μεταβλητές της έρευνας.

Πίνακας 2

Περιγραφικοί δείκτες για τις υποκλίμακες και τη συνολική κλίμακα μέτρησης των στάσεων απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ.

| Κλίμακα | N | M.O | T.A. | Min-Max |
|-------------------------------|----|-------|-------|---------|
| Στάση υπόλοιπων εκπαιδευτικών | 84 | 19,96 | 5,90 | 8-32 |
| Στάση Μαθητών | 84 | 23,77 | 3,88 | 14-30 |
| Στάση Κοινής Γνώμης | 84 | 20,21 | 4,59 | 10-31 |
| Συνολική Στάση για μάθημα ΣΕΠ | 84 | 63,95 | 11,47 | 42-88 |

Από τη μελέτη του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι η συνολική στάση που έχουν οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ για το μάθημα του ΣΕΠ, είναι *μέτρια προς θετική* (1 τυπική απόκλιση από το μέσο όρο που είναι το 50). Αναφορικά με τη στάση που θεωρούν ότι έχουν οι μαθητές για το μάθημα του ΣΕΠ, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η στάση τους είναι *υψηλή* (2 τυπικές αποκλίσεις από το μέσο όρο που είναι το 15). Αναφορικά με τις άλλες δύο διαστάσεις, οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ θεωρούν ότι τόσο οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων όσο και η κοινή γνώμη (γονείς) έχουν *μέτρια* στάση απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ (περίπου 0,5 τυπικές αποκλίσεις από το μέσο όρο).

Στη συνέχεια, μελετήσαμε την επίδραση διαφόρων δημογραφικών παραγόντων στη στάση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ για το μάθημα του ΣΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, μελετήσαμε την επίδραση του φύλου και της γεωγραφικής περιοχής που ασκούν τα καθήκοντά τους, ενώ μελετήσαμε και το βαθμό συσχέτισης

που είναι πιθανόν να έχει η ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση καθώς και τα χρόνια που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ στη στάση την οποία έχουν για το μάθημα του ΣΕΠ.

2.2. Η επίδραση του Φύλου

Για να μελετήσουμε κατά πόσο το φύλο επιδρά στην διαμόρφωση της στάσης απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ, προχωρήσαμε στην εφαρμογή του στατιστικού κριτηρίου t . Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώσαμε ότι το φύλο δεν επηρεάζει ούτε τη διαμόρφωση της συνολικής στάσης για το μάθημα του ΣΕΠ [$t(82) = 0,15, ns$], ούτε τη διαμόρφωση για τη στάση των καθηγητών των άλλων ειδικοτήτων [$t(82) = 0,38, ns$], ούτε τη διαμόρφωση για τη στάση των μαθητών [$t(82) = -0,99, ns$], ούτε τη διαμόρφωση για τη στάση της κοινής γνώμης [$t(82) = 0,71, ns$].

2.3. Η επίδραση της Γεωγραφικής Περιοχής

Για να μελετήσουμε την πιθανή επίδραση της περιοχής που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα ΣΕΠ στη διαμόρφωση της στάσης που έχουν για το μάθημα του ΣΕΠ, χρησιμοποιήσαμε την Ανάλυση Διακύμανσης Μονής Κατεύθυνσης, με ανεξάρτητη μεταβλητή την γεωγραφική περιοχή και εξαρτημένη μεταβλητή τις επιδόσεις των συμμετεχόντων στις τέσσερις διαστάσεις της κλίμακας στάσεων. Από τα αποτελέσματα διαπιστώσαμε ότι η περιοχή που υπηρετεί κάποιος δεν επηρεάζει ούτε τη διαμόρφωση της στάσης του απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ ούτε τη διαμόρφωση της συνολικής στάσης για το μάθημα του ΣΕΠ [$F(11,67)=0,93, ns$], ούτε τη διαμόρφωση για τη στάση των καθηγητών των άλλων ειδικοτήτων [$F(11,67)=0,65, ns$], ούτε τη διαμόρφωση για τη στάση των μαθητών [$F(11,67)=0,79, ns$], ούτε τη διαμόρφωση για τη στάση της κοινής γνώμης [$F(11,67)=0,94, ns$].

2.4. Συσχέτιση ανάμεσα στη στάση για το μάθημα ΣΕΠ και την ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας, και τα χρόνια διδασκαλίας του μαθήματος ΣΕΠ

Για να μελετήσουμε το κατά πόσο υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στη διαμόρφωση της στάσης απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ και την ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση καθώς και τα χρόνια διδασκαλίας του μαθήματος του ΣΕΠ, χρησιμοποιήσαμε το δείκτη συσχέτισης Pearson r . Στον Πίνακα 3 που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη συγκεκριμένη ανάλυση.

Πίνακας 3

Δείκτης συσχέτισης *Person r* ανάμεσα στη στάση για το μάθημα του ΣΕΠ και την ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας και τα χρόνια που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ

| Κλίμακες | Ηλικία | Χρόνια προϋπηρεσίας | Χρόνια Διδασκαλίας ΣΕΠ |
|-------------------------------|--------|---------------------|------------------------|
| Στάση υπόλοιπων εκπαιδευτικών | .34** | .23* | .16 |
| Στάση Μαθητών | .03 | -.05 | .02 |
| Στάση Κοινής Γνώμης | .03 | -.01 | .27* |
| Συνολική Στάση για μάθημα ΣΕΠ | .20 | .10 | .20 |

* $p < 0,05$. ** $p < 0,01$.

Από τα δεδομένα που παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι αναφορικά με την ηλικία των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ, μόνο σε ότι αφορά την άποψή τους για τη στάση των υπόλοιπων συναδέλφων τους για το μάθημα του ΣΕΠ διαπιστώνουμε συσχέτιση. Πιο συγκεκριμένα, από το αποτέλεσμα προκύπτει ότι όσο μεγαλύτερης ηλικίας είναι οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το ΣΕΠ τόσο καλύτερη άποψη πιστεύουν ότι έχουν οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων για το μάθημα του ΣΕΠ ($r = 0,34$, $p < 0,05$).

Αναφορικά με τα χρόνια προϋπηρεσίας, το αποτέλεσμα είναι ίδιο με αυτό που αναφέρεται στην ηλικία. Δηλαδή, διαπιστώνεται συσχέτιση μόνο σε ότι αφορά την άποψή τους για τη στάση των υπόλοιπων συναδέλφων τους για το μάθημα του ΣΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, από το αποτέλεσμα προκύπτει ότι όσο περισσότερα τα χρόνια προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση γενικά, τόσο καλύτερη άποψη πιστεύουν ότι έχουν οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων για το μάθημα του ΣΕΠ ($r = 0,23$, $p < 0,05$).

Τέλος, αναφορικά με τα χρόνια που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ, διαπιστώθηκε συσχέτιση μόνο σε ότι αφορά την άποψή τους για την κοινή γνώμη για το μάθημα του ΣΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, από το αποτέλεσμα προκύπτει ότι όσο περισσότερα χρόνια διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ, τόσο καλύτερη πιστεύουν ότι είναι η άποψη της κοινής γνώμης για το μάθημα του ΣΕΠ ($r = 0,27$, $p < 0,05$).

Στον Πίνακα 4 που ακολουθεί, παρουσιάζονται αναλυτικά τα ποσοστά των απαντήσεων σε καθεμία από τις προτάσεις που συνθέτουν το ερωτηματολόγιο στάσεων των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ.

Πίνακας 4

Συχνότητες και ποσοστά των απαντήσεων του ερωτηματολογίου στάσεων για το μάθημα του ΣΕΠ

| Πρόταση | Διαφωνώ Απόλυτα | Διαφωνώ | Αναποφάσιτος | Συμφωνώ | Συμφωνώ Απόλυτα |
|--|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Υπο-κλίμακα Στάσεων υπόλοιπων Εκπαιδευτικών | | | | | |
| 1 | 8 (10%) | 20 (25%) | 15 (19%) | 25 (31%) | 13 (16%) |
| 4 | 8 (10%) | 26 (31%) | 12 (15%) | 29 (35%) | 8 (10%) |
| 7 | 6 (7%) | 17 (20%) | 13 (16%) | 41 (49%) | 7 (8%) |
| 10 | 9 (11%) | 37 (44%) | 8 (10%) | 25 (30%) | 5 (6%) |
| 13 | 17 (20%) | 31 (37%) | 15 (18%) | 20 (24%) | 1 (1%) |
| 16 | 15 (18%) | 34 (41%) | 10 (12%) | 20 (24%) | 5 (6%) |
| 19 | 5 (6%) | 32 (39%) | 22 (27%) | 20 (24%) | 3 (4%) |
| Υπο-κλίμακα Στάσεων Μαθητών | | | | | |
| 2 | 0 (0%) | 9 (11%) | 7 (8%) | 38 (46%) | 29 (35%) |
| 5 | 0 (0%) | 1 (1%) | 6 (7%) | 37 (44%) | 40 (48%) |
| 8 | 4 (5%) | 5 (6%) | 8 (10%) | 49 (58%) | 18 (21%) |
| 11 | 2 (2%) | 4 (5%) | 9 (11%) | 44 (53%) | 24 (29%) |
| 14 | 1 (1%) | 9 (11%) | 12 (14%) | 47 (56%) | 15 (18%) |
| 17 | 1 (1%) | 4 (5%) | 19 (23%) | 48 (57%) | 12 (14%) |
| Υπο-κλίμακα Στάσεων Κοινής Γνώμης | | | | | |
| 3 | 10 (12%) | 36 (43%) | 6 (7%) | 25 (30%) | 7 (8%) |
| 6 | 23 (27%) | 0 (0%) | 46 (54%) | 8 (10%) | 7 (8%) |
| 9 | 4 (5%) | 25 (30%) | 16 (19%) | 29 (35%) | 9 (11%) |
| 12 | 3 (4%) | 14 (17%) | 26 (31%) | 38 (45%) | 3 (4%) |
| 15 | 3 (4%) | 20 (24%) | 35 (42%) | 25 (30%) | 1 (1%) |
| 18 | 0 (0%) | 7 (8%) | 21 (25%) | 46 (55%) | 10 (12%) |
| 20 | 12 (14%) | 52 (62%) | 5 (6%) | 13 (16%) | 2 (2%) |

Έρευνα 2

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων που έχουν οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού που εργάζονται στα Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ), τόσο για τους βασικούς άξονες πάνω στους οποίους κινείται ο θεσμός των ΚΕΣΥΠ όσο και για το ρόλο που καλούνται να παίξουν οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο. Η αποτύπωση των απόψεων των συμβούλων στα ΚΕΣΥΠ κρίνεται ιδιαίτερως σημαντική καθώς μας ενδιαφέρει να δούμε πώς οι ίδιοι οι εργαζόμενοι αξιολογούν τον θεσμό των ΚΕΣΥΠ καθώς και των τον αντίκτυπο που θεωρούν ότι

έχει η δουλειά τους τόσο στους άμεσους ενδιαφερόμενους (π.χ. παιδιά, γονείς) όσο και με άλλους φορείς (ΓΡΑΣΕΠ, Υπουργείο Παιδείας, κλπ). Τέλος, μέσα από την επεξεργασία των απόψεων που θα εκφράσουν, θα είναι δυνατή η αποτύπωση των βασικών αναγκών των εργαζομένων τόσο σε υλικοτεχνική υποδομή όσο και σε επίπεδο επιμόρφωσης αλλά και γενικότερα σε επίπεδο συνεργασίας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

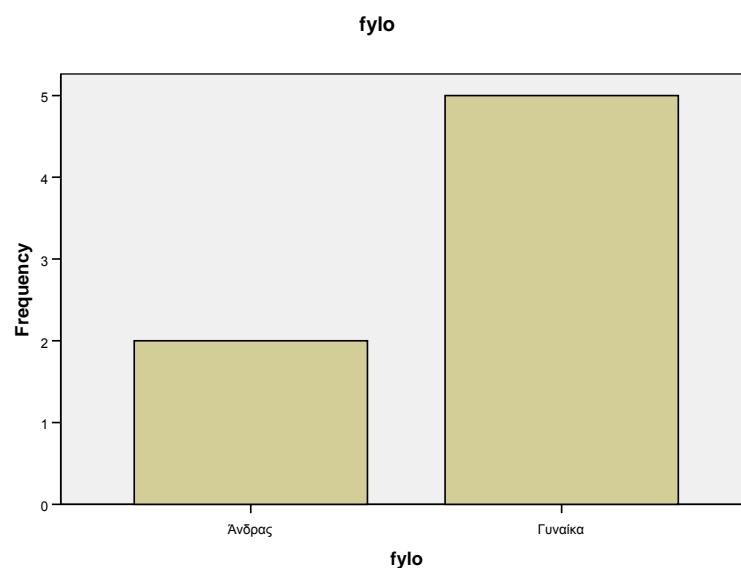
1. Μέθοδος

1.1. Συμμετέχοντες:

Ο πληθυσμός στον οποίο απευθύνεται αυτή η έρευνα είναι οι εργαζόμενοι ως σύμβουλοι στα Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ) που λειτουργούν σε όλη την επικράτεια της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που πήραμε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σήμερα στη χώρα λειτουργούν περίπου 90 ΚΕΣΥΠ. Επειδή ο αριθμός των ΚΕΣΥΠ αλλά και των εργαζομένων συμβούλων σε αυτά είναι αρκετά περιορισμένος, αποφασίσαμε να απευθυνθούμε σε ολόκληρο τον πληθυσμό και να μην αρκεστούμε απλά και μόνο σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα. Δυστυχώς όμως, και παρά το γεγονός ότι στείλαμε το ερωτηματολόγιο ονομαστικά σε όλα τα ΚΕΣΥΠ, η συντριπτική πλειοψηφία των συμβούλων αρνήθηκε να συμμετάσχει στην έρευνα με το αιτιολογικό ότι δεν έχουμε δικαίωμα (ούτε εμείς ούτε ο ΟΕΠΕΚ) να ζητούμε τέτοιου είδους πληροφορίες (για το θεσμό και τη λειτουργία του), και ότι μόνο το Υπουργείο Παιδείας είναι υπεύθυνο για τέτοιου είδους έρευνες.

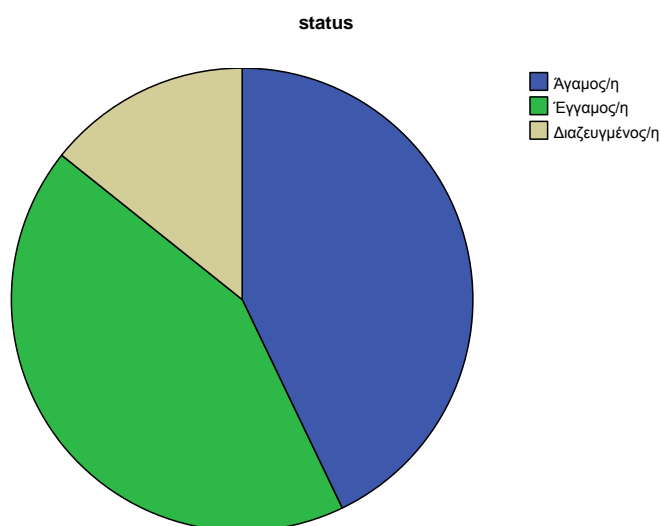
Παρόλα αυτά, και παρά το γεγονός ότι το δείγμα μας είναι αρκετά μικρό, προχωρήσαμε στην καταγραφή των απόψεών τους αφού θεωρούμε ότι είναι σημαντικό να παρουσιαστούν τόσο τα λειτουργικά όσο και τα θεσμικά προβλήματα που αντιμετωπίζει αυτός ο πολύ ευαίσθητος θεσμός, καθώς θεωρούμε ότι οι απόψεις που εκφράζονται αναδεικνύουν τις πραγματικές διαστάσεις του θέματος που μελετάμε. Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι το δείγμα μας προέρχεται από όλες σχεδόν της γεωγραφικές περιοχές της χώρας (εκτός από Θράκη και Θεσσαλία) μας επιτρέπει να υποστηρίξουμε ότι σε ένα σημαντικό βαθμό, οι απαντήσεις που πήραμε είναι αρκετά αντιπροσωπευτικές του πληθυσμού, εάν μάλιστα αναλογιστεί κανείς ότι τα ΚΕΣΥΠ στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές είναι πολύ λίγα (εκτός από Αθήνα και Θεσ/νίκη σε κάθε πρωτεύουσα νομού).

Στα πλαίσια λοιπόν της συγκεκριμένης έρευνας συμμετείχαν 7 σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού. Από αυτούς, οι 2 (28,6%) ήταν άνδρες και οι 5 (71,4%) ήταν γυναίκες. Στο Γράφημα 5 που ακολουθεί παρουσιάζεται το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών και γυναικών στο δείγμα μας.



Γράφημα 5. Ραβδόγραμμα για τους άνδρες και τις γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα

Ο μέσος όρος της ηλικίας τους ήταν 42 έτη (τ.α. = 6,98). Ο μικρότερος σε ηλικία ήταν 33 ετών και ο μεγαλύτερος 48. Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση, 3 (42,9%) είναι άγαμοι, 3 (42,9%) είναι έγγαμοι, και 1 (14,3%) είναι διαζευγμένοι. Στο Γράφημα 6 που ακολουθεί παρουσιάζεται η γραφική της οικογενειακής κατάστασης των συμμετεχόντων.



Γράφημα 6. Κυκλικό διάγραμμα για την οικογενειακή κατάσταση του δείγματος

Ο μέσος όρος ετών προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 14,86 έτη (τ.α. = 7,60) ενώ ο μέσος όρος ετών ενασχόλησης με το μάθημα του ΣΕΠ ήταν 5,14 έτη (τ.α = 2,80). Αναφορικά με την περιοχή που υπηρετούν οι συμμετέχοντες της έρευνας, καλύφθηκαν οι παρακάτω γεωγραφικές περιοχές: Αττική, Στερεά Ελλάδα, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα, Πελοπόννησος, Μακεδονία.

1.2. Εργασία

Το ερωτηματολόγιο δημοσκόπησης που χρησιμοποιήσαμε για την καταγραφή των απόψεων που έχουν οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού που εργάζονται στα ΚΕΣΥΠ τόσο για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί μέχρι σήμερα ο θεσμός όσο και για την άποψη που έχουν για το προφίλ ενός σύγχρονου συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού, κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας από την ομάδα έργου. Οι θεματικοί άξονες που αποτέλεσαν τις θεματικές ενότητες από τις οποίες προέκυψαν οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν συνολικά επτά (7): *Συνθήκες εργασίας, υλικοτεχνική υποδομή, επιμόρφωση στελεχών, υποστηρικτικοί μηχανισμοί, σχέση με αγορά εργασίας, συνεργασία ΚΕΣΥΠ, ΓΡΑΣΕΠ, και σχέση με μαθητές, γονείς, κοινωνία*. Συνολικά, δημιουργήθηκαν τριάντα (30) ερωτήσεις από τις οποίες οι 17 ήταν κλειστού τύπου και οι 13 ανοιχτού. Ο συνολικός χρόνος που χρειάζεται ένα άτομο για να συμπληρώσει το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο δεν ξεπερνά τα 20 λεπτά.

1.3. Διαδικασία

Η αποστολή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με ηλεκτρονικό τρόπο (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) σε ολόκληρο των πληθυσμό των εργαζομένων συμβούλων στ ΚΕΣΥΠ της χώρας. Μαζί με το ερωτηματολόγιο εστάλη και μια επιστολή που εξηγούνταν οι στόχοι της έρευνας, οι υπεύθυνοι της έρευνας καθώς και οι οδηγίες συμπλήρωσης της κλίμακας ηλεκτρονικά. Τέλος, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν την επιθυμία τους να συμμετάσχουν εθελοντικά στη συγκεκριμένη έρευνα με κύρια υποχρέωση από την πλευρά της ομάδας έργου την διατήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων. Δύο εβδομάδες μετά την αρχική αποστολή, εστάλη ξανά μήνυμα υπενθύμισης για όσους δεν είχαν ήδη στείλει στο ερωτηματολόγιο.

2. Αποτελέσματα

Παρακάτω ακολουθούν τα αναλυτικά οι απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα. Επειδή το δείγμα μας είναι αρκετά μικρό, δεν θα προχωρήσουμε σε

αξιολογικούς χαρακτηρισμούς των αποτελεσμάτων που έχουν καταγραφεί. Απλά, θα παραθέσουμε σε επίπεδο ποσοστών τις απόψεις των συμμετεχόντων για τις θεματικές ενότητες που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο. Παρ' όλα αυτά, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν να βγουν χρήσιμα συμπεράσματα από την ανάλυση των δεδομένων που ακολουθούν. Απλά, αφήνουμε στους ειδικούς που θα διαβάσουν αυτή την έρευνα και τα αποτελέσματά της να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα, για να μην θεωρηθεί ότι παρεμβαίνει η προκατάληψη του ερευνητή. Ο τρόπος παρουσίασης των αποτελεσμάτων ακολουθεί τη μορφή και το στυλ του ίδιου του ερωτηματολογίου. Αναφορικά με τις κλειστές ερωτήσεις, για κάθε ερώτηση παρουσιάζονται τα ποσοστά των ατόμων σε κάθε επιλογή, ενώ στις ανοιχτές ερωτήσεις παρουσιάζονται οι πιο χαρακτηριστικές και ουσιαστικές προτάσεις.

1. Πως αξιολογείτε τη λειτουργία του θεσμού των ΚΕΣΥΠ μέχρι σήμερα;

| | | | | | | | |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|----|
| Κακή | 0% | Μέτρια | 57,1% | Ικανοποιητική | 42,9% | Πολύ καλή | 0% |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|----|

2. Ποια είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα που εντοπίζετε στη λειτουργία του θεσμού των ΚΕΣΥΠ σήμερα;

Μερικά από τα πιο σημαντικά ζητήματα που τέθηκαν από τους συμβούλους, ήταν τα παρακάτω:

1. Έλλειψη νομοθετικού πλαισίου Λειτουργίας των ΚΕΣΥΠ
2. Ανάγκη για οικονομική αυτοδυναμία των ΚΕΣΥΠ
3. Βελτίωση της υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής
4. Προβλήματα στη συνεργασία με στελέχη των ΓΡΑΣΕΠ που δεν έχουν εμπειρία και γνώση του θεσμού
5. Έλλειψη επιμόρφωσης των στελεχών
6. Έλλειψη Ψυχομετρικών Εργαλείων ΣΕΠ
7. Έλλειψη Οδηγού για τις προοπτικές των Επαγγελματών στην Αγορά Εργασίας

3. Πόσο ευχαριστημένος/η είστε με το συμβουλευτικό έργο που παρέχετε στους μαθητές που επισκέπτονται στο ΚΕΣΥΠ σας;

| | | | | | | | | | |
|----------------|----|-------------|----|---------------|----|---------------|-------|-------------|-------|
| Καθόλου | 0% | Λίγο | 0% | Μέτρια | 0% | Αρκετά | 57,1% | Πολύ | 42,9% |
|----------------|----|-------------|----|---------------|----|---------------|-------|-------------|-------|

4. Ποια είναι τα τρία πρώτα πράγματα που θα αλλάζατε στον τρόπο δουλειά σας, ώστε να είστε πιο ικανοποιημένος/η από το έργο που παρέχετε στους μαθητές;

Μερικές από τις πιο χαρακτηριστικές απαντήσεις που έδωσαν οι σύμβουλοι παρατίθενται παρακάτω:

1. Ενίσχυση του πλαισίου συνεργασίας με τους εκπαιδευτικούς που εφαρμόζουν το θεσμό του Σ.Ε.Π. στις εκπαιδευτικές μονάδες.

2. Ποιοτική επεξεργασία του ψυχοπαιδαγωγικού υλικού
3. Αξιόπιστη ηλεκτρονική πληροφόρηση
4. Περισσότερες επισκέψεις στις σχολικές μονάδες
5. Περισσότερος χρόνος με τα παιδιά
6. Ομάδες εργασίας (συμμετοχή μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων) με εξειδικευμένους επιστήμονες στην Συμβουλευτική.
7. Περισσότερες συναντήσεις Ομαδικής Συμβουλευτικής στα σχολεία

5. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με το ωράριο εργασίας σας;

| | | | | | | | | | |
|----------------|-------|-------------|-------|---------------|-------|---------------|-------|-------------|-------|
| Καθόλου | 14,3% | Λίγο | 14,3% | Μέτρια | 14,3% | Αρκετά | 14,3% | Πολύ | 42,9% |
|----------------|-------|-------------|-------|---------------|-------|---------------|-------|-------------|-------|

6. Πώς αξιολογείτε τη σχέση μισθού/ωράριο εργασίας που έχετε;

| | | | | | | | |
|-------------|-------|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|----|
| Κακή | 42,9% | Μέτρια | 28,6% | Ικανοποιητική | 28,6% | Πολύ καλή | 0% |
|-------------|-------|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|----|

7. Πώς αξιολογείτε την υλικοτεχνική υποδομή που έχετε στη διάθεσή σας για να ασκήσετε αποτελεσματικά το έργο σας;

| | | | | | | | |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|-------|
| Κακή | 0% | Μέτρια | 57,1% | Ικανοποιητική | 14,3% | Πολύ καλή | 28,6% |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|-------|

8. Ποιες είναι οι μεγαλύτερες ελλείψεις σε υλικοτεχνική υποδομή και οι οποίες σας εμποδίζουν να ασκήσετε με αποτελεσματικότητα το έργο σας;

Οι πιο σημαντικές από τις προτάσεις που καταγράφηκαν από την αξιολόγηση των ερωτηματολόγιων παρουσιάζονται παρακάτω:

1. Σύγχρονοι Υπολογιστές - Φορητοί υπολογιστές για εξωτερικές δραστηριότητες
2. Τεχνική Υποστήριξη
3. Κλιματισμός
4. Σύγχρονο φωτοαντιγραφικό μηχάνημα
5. Ψηφιακό projector
6. Καλύτερη και πιο μοντέρνα επίπλωση

9. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με το επίπεδο επιμόρφωσης που έχετε ως σύμβουλος ΣΕΠ;

| | | | | | | | | | |
|----------------|----|-------------|-------|---------------|-------|---------------|-------|-------------|-------|
| Καθόλου | 0% | Λίγο | 14,3% | Μέτρια | 28,6% | Αρκετά | 42,9% | Πολύ | 14,3% |
|----------------|----|-------------|-------|---------------|-------|---------------|-------|-------------|-------|

10. Πιστεύετε ότι χρειάζεστε περισσότερη επιμόρφωση σε θέματα ΣΕΠ;

| | |
|------------|------|
| Ναι | 100% |
|------------|------|

| | |
|------------|----|
| Όχι | 0% |
|------------|----|

11. Ποια είναι τα βασικά θέματα στα οποία θεωρείτε ότι θα πρέπει να έχετε περισσότερη επιμόρφωση;

Τα βασικότερα θέματα που ανέδειξε η αξιολόγηση των ερωτηματολογίων αναφορικά με τα προτεινόμενα θέματα επιμόρφωσης καταγράφονται παρακάτω:

1. Νέες τάσεις στην αγορά εργασίας, μοντέλα ανάπτυξης
2. Σεμινάριο για τη διαχείριση κρίσεων
3. Σεμινάριο για την Δημιουργική σκέψη
4. Βιωματικές ασκήσεις αυτογνωσίας στον ΣΕΠ.
5. Χρήση ψυχομετρικών εργαλείων
6. Συμβουλευτική και Νέες Τεχνολογίες
7. Νέες προσεγγίσεις Συμβουλευτικής (Πολυπολιτισμική Συμβουλευτική, Συμβουλευτική ΑμΕΑ)
8. Τάσεις της αγοράς εργασίας, επαγγελματικοί κλάδοι και ειδικότητες
9. Βιωματική εκπαίδευση (βιωματικές εφαρμογές στη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό)

12. Πως αξιολογείτε την υποστήριξη που σας παρέχουν οι αρμόδιοι φορείς του Υπουργείου Παιδείας (π.χ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΕΚΕΠ, κλπ.) στο έργο σας;

| | | | | | | | |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|----|
| Κακή | 0% | Μέτρια | 85,7% | Ικανοποιητική | 14,3% | Πολύ καλή | 0% |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|----|

13. Τι περισσότερο θα θέλατε από τους αρμόδιους φορείς του Υπουργείου Παιδείας, ώστε να είστε ικανοποιημένοι;

1. Ταχύτερη ενημέρωση
2. Ελευθερία κινήσεων – πρωτοβουλιών
3. Ενθάρρυνση για συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα/συνεργασίες
4. Επιστημονική Ενημέρωση (πρόσβαση σε επιστημονικά άρθρα, και βιβλιοθήκες, όπως π.χ. του ΕΚΕΠ, του Π.Ι, κ.ά)
5. Επιμορφωτικά σεμινάρια και ημερίδες
6. Εγκυκλίους σαφώς διατυπωμένες και όχι αόριστα ή διφορούμενα διατυπωμένες
7. Να καλύπτονται ταχύτερα των δύο διδακτικών ετών οι κενές θέσεις στις δομές ΣΕΠ, και μάλιστα, οι θέσεις προσωρινής τοποθέτησης άνω του ενός έτους, με προκήρυξη του Υπουργείου, για να έχουν το απαιτούμενο κύρος,

ειδικά των ΚΕΣΥΠ που είναι εμβέλειας Νομού και απευθύνονται σε πολλά άτομα διαφόρων νοοτροπιών και αντιλήψεων.

8. Επιμορφωτικές συναντήσεις στελεχών ανά περιφέρεια
9. Μεγαλύτερο επίδομα θέσης των στελεχών των ΚΕΣΥΠ

14. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με τη συνεργασία που υπάρχει μεταξύ του δικού σας ΚΕΣΥΠ με τα άλλα ΚΕΣΥΠ της χώρας;

| | | | | | | | | | |
|----------------|----|-------------|-------|---------------|----|---------------|-------|-------------|-------|
| Καθόλου | 0% | Λίγο | 14,3% | Μέτρια | 0% | Αρκετά | 57,1% | Πολύ | 28,6% |
|----------------|----|-------------|-------|---------------|----|---------------|-------|-------------|-------|

15. Πώς θα μπορούσε αυτή η συνεργασία να βελτιωθεί;

Οι προτάσεις που καταγράφηκαν είναι οι εξής:

1. Με την ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων
2. Με ετήσιες περιφερειακές συναντήσεις ή διοργανώσεις φόρουμ
3. Ετήσιες ημερίδες και συνέδρια από τον τομέα ΣΕΠ του Π.Ι. ,του ΥΠΕΠΘ και ΕΚΕΠ

16. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με τη συνεργασία που υπάρχει μεταξύ του δικού σας ΚΕΣΥΠ με τα ΓΡΑΣΕΠ της περιοχής σας ή άλλων περιοχών;

| | | | | | | | | | |
|----------------|----|-------------|----|---------------|-------|---------------|-------|-------------|-------|
| Καθόλου | 0% | Λίγο | 0% | Μέτρια | 28,6% | Αρκετά | 28,6% | Πολύ | 42,9% |
|----------------|----|-------------|----|---------------|-------|---------------|-------|-------------|-------|

17. Πώς θα μπορούσε αυτή η συνεργασία να βελτιωθεί;

1. Με την υπαγωγή τους στα ΚΕΣΥΠ σε ενιαία διοικητική και ιεραρχημένη δομή
2. Με τακτικές επιμορφωτικές συναντήσεις
3. Με δημιουργία προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας, Ημερών Καριέρας και θεσμοθετημένες αξιολογικού τύπου μηνιαίες συναντήσεις

18. Πώς αξιολογείτε τη διασύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στο ΚΕΣΥΠ σας και στην αγοράς εργασίας;

| | | | | | | | |
|-------------|-------|---------------|----|----------------------|-------|------------------|----|
| Κακή | 57,1% | Μέτρια | 0% | Ικανοποιητική | 42,9% | Πολύ καλή | 0% |
|-------------|-------|---------------|----|----------------------|-------|------------------|----|

19. Πώς θα μπορούσε αυτή η διασύνδεση να βελτιωθεί;

1. Με την άρση απαγορεύσεων συνεργασίας εκ μέρους της διοίκησης, με ιδιωτικούς φορείς/οργανισμούς
2. Με περισσότερες εκδηλώσεις για Ημέρες Καριέρας όπου θα ήταν συνδιοργανωτής το ΚΕΣΥΠ.

3. Με διασύνδεση με τις υπόλοιπες υπηρεσίες παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης στην αναζήτηση εργασίας (τοπική αυτοδιοίκηση και ευρωπαϊκά προγράμματα που υλοποιούνται κ.ά.)
4. Με συμφωνία για μια πιο ουσιαστική συνεργασία ΥΠΕΠΘ και Υπουργείου Εργασίας
5. Το ΕΚΕΠ να αναλάβει τη μελέτη διασύνδεσης του μαθητικού πληθυσμού (κυρίως στο Λύκειο) σε διάφορους εργασιακούς χώρους του ιδιωτικού και δημόσιου φορέα
6. Καλύτερη συνεργασία του ΚΕΣΥΠ με τους φορείς σχετικούς με την τοπική αγορά εργασίας
7. Κοινές εκδηλώσεις ενημέρωσης των αποφοίτων για τις πραγματικές ανάγκες του νομού σε θέσεις εργασίας

20. Πώς κρίνετε τη συνεργασία που υπάρχει ανάμεσα τους συμβούλους ΣΕΠ και τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ στα σχολεία;

| | | | | | | | |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|-------|
| Κακή | 0% | Μέτρια | 57,1% | Ικανοποιητική | 28,6% | Πολύ καλή | 14,3% |
|-------------|----|---------------|-------|----------------------|-------|------------------|-------|

21. Πώς θα μπορούσε αυτή η συνεργασία να βελτιωθεί;

1. Με την επιμόρφωση τουλάχιστον ενός εκπαιδευτικού για κάθε σχολική μονάδα
2. Με την τήρηση της οδηγίας ανάθεσης του ΣΕΠ σε επιμορφωμένο καθηγητή
3. Εάν γίνονταν επιμορφωτικές ημερίδες στους καθηγητές Σ.Ε.Π.
4. Να αναλαμβάνουν τα στελέχη ΚΕΣΥΠ μικρής διάρκειας επιμορφώσεις
5. Με τακτικότερη επικοινωνία. Επαφίεται σε μας (ΚΕΣΥΠ), να βρούμε τρόπους επαφής με τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ, είτε μέσα από τη διοργάνωση ημερίδων, είτε μέσα από επισκέψεις που θα πραγματοποιούμε εμείς οι ίδιοι στα σχολεία γνωρίζοντας τους καλύτερα

22. Ποια πιστεύετε ότι είναι στάση των εκπαιδευτικών που κάνουν το μάθημα του ΣΕΠ απέναντι στο επάγγελμα του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού;

| | | | | | | | | | |
|----------------------|----|-----------------|-------|---------------|-------|---------------|-------|--------------------|----|
| Πολύ Αρνητική | 0% | Αρνητική | 28,6% | Μέτρια | 28,6% | Θετική | 42,9% | Πολύ Θετική | 0% |
|----------------------|----|-----------------|-------|---------------|-------|---------------|-------|--------------------|----|

23. Περιγράψτε τους πιο σημαντικούς λόγους για τους οποίους θεωρείτε ότι η στάση των καθηγητών που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ δεν έχουν θετική στάση για εσάς

1. Δεν γνωρίζουν ή αγνοούν την σημασία του ΣΕΠ
2. Πιστεύουν ότι ο ρόλος μας είναι διακοσμητικός
3. Οι καθηγητές που αναλαμβάνουν το μάθημα του ΣΕΠ στο σχολείο ΔΥΣΤΥΧΩΣ δεν επιλέγονται με κριτήριο το ενδιαφέρον τους για το θεσμό και τη δυνατότητα προσφοράς τους αλλά με βάση το ποιος συμπληρώνει ωράριο
4. Η κοινωνία (γονείς, μαθητές, εκπαιδευτικοί) δε θεωρεί απαραίτητη την ύπαρξη εξειδικευμένων υπηρεσιών παροχής συμβουλευτικής σε θέματα επιλογής σπουδών και επαγγελματικής δραστηριότητας καθώς προσανατολίζεται σε «παραδοσιακές ειδικότητες» και σε σπουδές κυρίως πανεπιστημιακού επιπέδου ανεξαρτήτως γνωστικού αντικειμένου

24. Πόσο σημαντικό ρόλο παίζει στο έργο σας η καλή σχέση με τους καθηγητές που διδάσκουν του μάθημα του ΣΕΠ στα σχολεία;

| | | | | | | | |
|---------------|----|-----------------|----|---------------|-------|---------------|-------|
| Κανένα | 0% | Ελάχιστο | 0% | Μέτριο | 14,3% | Μεγάλο | 85,7% |
|---------------|----|-----------------|----|---------------|-------|---------------|-------|

25. Πως αξιολογείτε τη σχέση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα σε εσάς και τους μαθητές της περιοχής σας;

| | | | | | | | |
|-------------|----|---------------|----|----------------------|-------|------------------|-------|
| Κακή | 0% | Μέτρια | 0% | Ικανοποιητική | 57,1% | Πολύ καλή | 42,9% |
|-------------|----|---------------|----|----------------------|-------|------------------|-------|

26. Ποιους τρόπους θα προτείνατε ώστε να βελτιωθούν περισσότερο αυτές οι σχέσεις;

1. Να τους επισκεπτόμαστε περισσότερες φορές στις σχολικές μονάδες και να συζητάμε μαζί τους
2. Η βελτίωση των σχέσεων με τους εκπαιδευτικούς που εφαρμόζουν τον ΣΕΠ, τους Υπευθύνους ΓΡΑΣΕΠ, τους άλλους εκπαιδευτικούς των σχολείων, θα βελτιώσει και τις σχέσεις μας με τη μαθητική κοινότητα.
3. Πρέπει εμείς να βρούμε τρόπους να «διαφημίσουμε-προωθήσουμε» τη δουλειά μας, μέσα από ημερίδες, καλύτερες συνεργασίες με τους Δ/ντες των Σχολείων, ομιλίες στα παιδιά μέσα στα σχολεία τους, αλλά προπάντων με την έγκυρη και αξιόπιστη πληροφόρηση όταν μας επισκέπτονται, την κατανόηση και τη ζεστασιά
4. Περισσότερες δημιουργικές συναντήσεις στο δικό τους επαγγελματικό χώρο
5. Συνεργατικές σχέσεις στη διοργάνωση ημερών σταδιοδρομίας
6. Μεγαλύτερη οικονομική ενίσχυση στα προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας.
7. Συντονιστικό ρόλο σε προγράμματα ΕΠΕΑΕΚ(π.χ. δικτύωση, ΚΕΘΙ, Φύλο και εκπαίδευση)

8. Η σωστή ενημέρωση για το ρόλο του ΚΕΣΥΠ οδηγεί τους/τις μαθητές/τριες να έρθουν στο χώρο μας

27. Αξιολογείτε τον αριθμός των μαθητών που έρχεται για να ζητήσει συμβουλευτική στο ΚΕΣΥΠ σας ανά έτος;

| | | | | | | | | | |
|---------------------|----|----------------|-------|----------------|-------|---------------|-------|--------------------|----|
| Πολύ Χαμηλός | 0% | Χαμηλός | 14,3% | Μέτριος | 42,9% | Υψηλός | 42,9% | Πολύ Υψηλός | 0% |
|---------------------|----|----------------|-------|----------------|-------|---------------|-------|--------------------|----|

28. Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους ο αριθμός των μαθητών στο ΚΕΣΥΠ σας είναι περιορισμένος;

Δεν πήραμε απαντήσεις

29. Πώς αξιολογείτε τη σχέση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα σε σας και τους γονείς των μαθητών της περιοχής σας;

| | | | | | | | |
|-------------|-------|---------------|----|----------------------|-------|------------------|-------|
| Κακή | 14,3% | Μέτρια | 0% | Ικανοποιητική | 14,3% | Πολύ καλή | 71,4% |
|-------------|-------|---------------|----|----------------------|-------|------------------|-------|

30. Ποιους τρόπους θα προτείνατε ώστε να βελτιωθούν περισσότερο αυτές οι σχέσεις;

1. Ενημέρωση του κοινού για την ύπαρξη και λειτουργία των ΚΕΣΥΠ μέσα από τα ΜΜΕ
2. «Αποσχολειοποίηση» των ΚΕΣΥΠ και εγκατάστασή τους σε χώρους αγοράς
3. Εκτύπωση και διανομή ενημερωτικού φυλλαδίου παρόμοιου με αυτό που είχε εκτυπωθεί το 2000
4. Οργάνωση περιοδικών συμβουλευτικών συναντήσεων μαζί τους για ζητήματα που τους απασχολούν σχετικά με τη σταδιοδρομία των παιδιών τους
5. Ο τρόπος προσέγγισης και ο βαθμός ενσυναίσθησης στις προσδοκίες και αγωνίες των γονιών δημιουργεί το 'κλίμα', που είναι ο καταλύτης στις σχέσεις εμπιστοσύνης με τους γονείς
6. Η σωστή ενημέρωση και παροχή πληροφοριών ικανοποιεί τους γονείς που επισκέπτονται το ΚΕΣΥΠ, το εμπιστεύονται και έρχονται και ξανάρχονται

Συγγραφή μελέτης και διατύπωση προτάσεων διερεύνησης του επαγγέλματος του ΣΕΠ στο σύγχρονο περιβάλλον

Μετά την ολοκλήρωση τόσο της ποιοτικής όσο και της ποσοτικής διερεύνησης των απόψεων, στάσεων και τοποθετήσεων τόσο των υπεύθυνων του μαθήματος του ΣΕΠ στα σχολεία όσο και των συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού στα ΚΕΣΥΠ, θα προχωρήσουμε αφενός στο σχολιασμό των αποτελεσμάτων που προέκυψαν, αφετέρου στη διατύπωση προτάσεων που στόχο θα έχουν τη βελτίωση των συνθηκών άσκησης του επαγγέλματος του ΣΕΠ και στα δύο επίπεδα.

1. Εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα ΣΕΠ

Αρχικά, από τα δεδομένα που συγκεντρώσαμε αναφορικά με τη λειτουργία του μαθήματος του ΣΕΠ στο σχολείο, το σημαντικότερο εύρημα ήταν το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί που έχουν επωμιστεί με αυτό το έργο έχουν μια σχετικά θετική στάση για τον τρόπο που λειτουργεί, για το ρόλο που καλείται να παίξει στο μέλλον των μαθητών, καθώς και για τη θέση των ίδιων μέσα στο ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Επιπρόσθετα, θεωρούν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των άμεσα εμπλεκόμενων (μαθητές) έχει μια πολύ θετική στάση απέναντι στο μάθημα και στο ρόλο που αυτό διαδραματίζει στην μελλοντική τους επαγγελματική εξέλιξη. Αντίθετα, αναφορικά με την άποψη και στάση τόσο των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων όσο και των γονέων των παιδιών, θεωρούν ότι τόσο το μάθημα του ΣΕΠ όσο και οι ίδιοι δεν τυγχάνουν της αναγνώρισης που αρμόζει σε έναν τέτοιο θεσμό.

Από τα παραπάνω αποτελέσματα διαπιστώνουμε ότι οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ, φαίνεται να πιστεύουν στο συγκεκριμένο θεσμό καθώς και στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο μάθημα έχει κερδίσει την αναγνώριση των μαθητών αναφορικά με τη σπουδαιότητα των στόχων που καλείται να επιτύχει. Από την άλλη όμως, θεωρούν ως σημαντικό ζήτημα το γεγονός ότι το μάθημα του ΣΕΠ δεν φαίνεται να έχει κερδίσει την αναγνώριση και τη στήριξη τόσο των εκπαιδευτικών των άλλων ειδικοτήτων όσο και των γονέων των μαθητών, αφού καμία από τις δύο ομάδες δεν φαίνεται να στηρίζουν σε σημαντικό βαθμό την σωστή του εφαρμογή.

Μια πιο συστηματική ανάλυση των απαντήσεων που έδωσαν, καταδεικνύει ότι οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ θεωρούν ότι οι περισσότεροι συνάδελφοί τους αντιμετωπίζουν το συγκεκριμένο μάθημα ως μάθημα μπαλαντέρ, το οποίο υπάρχει στο αναλυτικό πρόγραμμα για να καλύπτει «τρύπες» του ημερήσιου προγράμματος. Μάλιστα, ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων

(57%) θεωρούν ότι οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς των άλλων ειδικοτήτων πιστεύουν ότι το μάθημα δεν είναι χρήσιμο και δεν θα είχαν πρόβλημα εάν καταργούνταν. Επιπρόσθετα, είναι αρκετοί αυτοί που πιστεύουν ότι τόσο η διεύθυνση των σχολείων όσο και το Υπουργείο Παιδείας δεν στηρίζουν στον βαθμό που θα μπορούσαν τόσο την ορθή εφαρμογή του μαθήματος όσο και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς που το διδάσκουν.

Από την άλλη, ενώ θεωρούν ότι οι γονείς αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα του συγκεκριμένου μαθήματος για τη μελλοντική επαγγελματική εξέλιξη των παιδιών τους (76%), στην πράξη δεν πιστεύουν ότι στηρίζουν με τη στάση τους (π.χ. δεν ρωτούν τους εκπαιδευτικούς για την πορεία των παιδιών τους στο μάθημα, δεν συζητούν με τα παιδιά τους την πορεία του μαθήματος, δεν τα ωθούν για ουσιαστική συμμετοχή στο μάθημα, κλπ.) το συγκεκριμένο μάθημα (47%) με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται τόσο το περιεχόμενο του μαθήματος όσο ο δικός τους ρόλος. Επιπρόσθετα, το 45% των ερωτηθέντων δηλώνει απογοητευμένος/η από την ανταπόκριση που έχει το μάθημα στους γονείς, ενώ το 67% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η κοινή γνώμη έχει αρνητική στάση απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ.

Από την επεξεργασία των δεδομένων της ποιοτικής έρευνας προκύπτουν περίπου τα ίδια αποτελέσματα. Μάλιστα, οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης προχώρησαν και σε σημαντικές προτάσεις, οι οποίες στόχο έχουν τη βελτίωση του κλίματος τόσο στα πλαίσια του σχολικού περιβάλλοντος όσο και σε σχέση με την κοινή γνώμη. Έτσι, προτείνουν μια σειρά από ενέργειες που θα βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό του διδάσκει το μάθημα του ΣΕΠ να ασκήσει τα καθήκοντά του ως πιο αποτελεσματικά γίνεται. Παρακάτω παρουσιάζονται οι προτάσεις:

- ✚ Επαναπροσδιορισμός του πλαισίου διδασκαλίας του μαθήματος ΣΕΠ από διδάσκοντες, διδασκόμενους και Υπουργείο Παιδείας – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
- ✚ Να αλλάξει η θέση που έχει το μάθημα στο ωρολόγιο πρόγραμμα (από μάθημα επιλογής να γίνει υποχρεωτικό)
- ✚ Να γίνει περισσότερη και σε μεγαλύτερο βάθος επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το μάθημα
- ✚ Να υπάρξει εμπλοκή των μαθητών με το μάθημα από τις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού
- ✚ Να υπάρχει καταρτισμένος σύμβουλος στο σχολείο με τον οποίο να υπάρχει άμεση συνεργασία
- ✚ Να πραγματοποιηθούν ημερίδες για εκπαιδευτικούς και γονείς που να τονίζεται ο ρόλος και η σημασία του μαθήματος του ΣΕΠ στη μελλοντική επαγγελματική εξέλιξη του μαθητή
- ✚ Να δημιουργηθούν κοινές δράσεις με τα κατά τόπους ΚΕΣΥΠ ώστε να υπάρχει επιστημονική στήριξη στο έργο τους

- ✚ Να στηριχθεί και να αναδειχθεί ο ρόλος του καθηγητή ΣΕΠ από τη διεύθυνση του σχολείου
- ✚ Να αναβαθμιστεί το περιεχόμενο του μαθήματος του ΣΕΠ και να εμπλουτιστεί με σύγχρονο εκπαιδευτικό υλικό
- ✚ Η πλήρωση του θέσεων να γίνεται αποκλειστικά και μόνο με εκπαιδευτικούς που έχουν προηγουμένως εκπαιδευτεί και καταρτιστεί ειδικά για τις ανάγκες του μαθήματος του ΣΕΠ.

2. Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΚΕΣΥΠ

Τα αναλυτικά αποτελέσματα από την ποσοτική διερεύνηση των απόψεων των στελεχών των ΚΕΣΥΠ αναφορικά με θέματα που αφορούν στη λειτουργία του θεσμού μπορούν να βρεθούν στην αντίστοιχη ενότητα (Πακέτο 2.3). Σε αυτή την ενότητα θα σχολιάσουμε τα πιο σημαντικά από αυτά τα αποτελέσματα ενώ θα προχωρήσουμε και σε προτάσεις που έχουν διατυπωθεί από τα στελέχη των ΚΕΣΥΠ, τόσο στα πλαίσια της ποιοτικής όσο και στα πλαίσια της ποσοτικής διερεύνησης του συγκεκριμένου θέματος.

Αναφορικά με το πόσο ικανοποιημένοι είναι από την μέχρι σήμερα λειτουργία του θεσμού, το 57% δήλωσε ότι είναι μέτρια ικανοποιημένοι ενώ το 43% ικανοποιημένοι. Όταν τους ζητήσαμε να διατυπώσουν τα πιο σημαντικά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο θεσμός, απάντησαν τα εξής:

- ✚ Έλλειψη νομοθετικού πλαισίου Λειτουργίας των ΚΕΣΥΠ
- ✚ Ανάγκη για οικονομική αυτοδυναμία των ΚΕΣΥΠ
- ✚ Βελτίωση της υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής
- ✚ Προβλήματα στη συνεργασία με στελέχη των ΓΡΑΣΕΠ που δεν έχουν εμπειρία και γνώση του θεσμού
- ✚ Έλλειψη επιμόρφωσης των στελεχών
- ✚ Έλλειψη Ψυχομετρικών Εργαλείων ΣΕΠ
- ✚ Έλλειψη Οδηγού για τις προοπτικές των Επαγγελμάτων στην Αγορά Εργασίας

Παρά το γεγονός ότι όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι για την ποιότητα του συμβουλευτικού έργου που παρέχουν στους μαθητές, στην ερώτηση εάν θα άλλαζαν κάποια πράγματα στον τρόπο με τον οποίο εργάζονται, δήλωσαν τα παρακάτω:

- ✚ Ενίσχυση του πλαισίου συνεργασίας με τους εκπαιδευτικούς που εφαρμόζουν το θεσμό του Σ.Ε.Π. στις εκπαιδευτικές μονάδες.

- ✚ Ποιοτική επεξεργασία του ψυχοπαιδαγωγικού υλικού
- ✚ Αξιόπιστη ηλεκτρονική πληροφόρηση
- ✚ Περισσότερες επισκέψεις στις σχολικές μονάδες
- ✚ Περισσότερος χρόνος με τα παιδιά
- ✚ Ομάδες εργασίας (συμμετοχή μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων) με εξειδικευμένους επιστήμονες στην Συμβουλευτική.
- ✚ Περισσότερες συναντήσεις Ομαδικής Συμβουλευτικής στα σχολεία

Αναφορικά με το ωράριο εργασίας που έχουν στα πλαίσια του θεσμού των ΚΕΣΥΠ, το μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσε αρκετά ικανοποιημένο αν και θεωρούν ότι για τις ώρες που εργάζονται ο μισθός με τον οποίο αμείβονται είναι αρκετά χαμηλός (ποσοστό 72%). Αναφορικά με την υλικοτεχνική υποδομή των ΚΕΣΥΠ, το 43% των ερωτηθέντων είναι ικανοποιημένο σε σημαντικό βαθμό, αν και το μεγαλύτερο ποσοστό (57%) θεωρεί ότι υπάρχουν ελλείψεις που θα πρέπει να καλυφθούν ώστε το έργο τους να γίνει πιο αποτελεσματικό. Ως πιο σημαντικές ανάγκες προτείνουν τις παρακάτω:

- ✚ Σύγχρονοι Υπολογιστές - Φορητοί υπολογιστές για εξωτερικές δραστηριότητες
- ✚ Τεχνική Υποστήριξη
- ✚ Κλιματισμός
- ✚ Σύγχρονο φωτοαντιγραφικό μηχάνημα
- ✚ Ψηφιακό projector
- ✚ Καλύτερη και πιο μοντέρνα επίπλωση

Ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα αυτής της έρευνας αφορούσε στο επίπεδο επιμόρφωσης των στελεχών των ΚΕΣΥΠ. Στην ερώτηση πόσο ικανοποιημένοι είναι από το επίπεδο επιμόρφωσης που έχουν, το 57% δήλωσε ικανοποιημένο ή πολύ ικανοποιημένο. Παρόλα αυτά, είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι και το 100% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερη επιμόρφωση, τονίζοντας την αναγκαιότητα για εμπλουτισμό των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους. Τα πιο σημαντικά θέματα πάνω στα οποία επιζητούν οι σύμβουλοι να επιμορφωθούν είναι τα παρακάτω:

- ✚ Νέες τάσεις στην αγορά εργασίας, μοντέλα ανάπτυξης
- ✚ Σεμινάριο για τη διαχείριση κρίσεων
- ✚ Σεμινάριο για την Δημιουργική σκέψη
- ✚ Βιωματικές ασκήσεις αυτογνωσίας στον ΣΕΠ.
- ✚ Χρήση ψυχομετρικών εργαλείων
- ✚ Συμβουλευτική και Νέες Τεχνολογίες

- ✚ Νέες προσεγγίσεις Συμβουλευτικής (Πολυπολιτισμική Συμβουλευτική, Συμβουλευτική ΑμΕΑ)
- ✚ Τάσεις της αγοράς εργασίας, επαγγελματικοί κλάδοι και ειδικότητες
- ✚ Βιωματική εκπαίδευση (βιωματικές εφαρμογές στη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό)

Ένα επίσης σημαντικό εύρημα ήταν το γεγονός ότι το 86% των συμμετεχόντων στην έρευνα δήλωσε ότι δεν είναι ικανοποιημένο από την υποστήριξη που έχουν οι σύμβουλοι στο έργο τους από τους αρμόδιους φορείς του Υπουργείου Παιδείας, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Μια σημαντική επισήμανση καθώς οι συγκεκριμένοι φορείς είναι υπεύθυνοι τόσο για τη χάραξη πολιτικής σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, όσο και για τη σωστή λειτουργία των ΚΕΣΥΠ και την υποστήριξη του έργου του συμβούλου στην παροχή συμβουλευτικού έργου. Οι πιο σημαντικές από τις προτάσεις που έκαναν για τη βελτίωση του υποστηρικτικού πλαισίου από μέρους αυτών των φορέων στο έργο τους είναι:

- ✚ Ταχύτερη ενημέρωση
- ✚ Ελευθερία κινήσεων – πρωτοβουλιών
- ✚ Ενθάρρυνση για συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα/συνεργασίες
- ✚ Επιστημονική Ενημέρωση (πρόσβαση σε επιστημονικά άρθρα, και βιβλιοθήκες, όπως π.χ. του ΕΚΕΠ, του Π.Ι, κ.ά)
- ✚ Επιμορφωτικά σεμινάρια και ημερίδες
- ✚ Εγκυκλίους σαφώς διατυπωμένες και όχι αόριστα ή διφορούμενα διατυπωμένες
- ✚ Να καλύπτονται ταχύτερα των δύο διδακτικών ετών οι κενές θέσεις στις δομές ΣΕΠ, και μάλιστα, οι θέσεις προσωρινής τοποθέτησης άνω του ενός έτους, με προκήρυξη του Υπουργείου, για να έχουν το απαιτούμενο κύρος, ειδικά των ΚΕΣΥΠ που είναι εμπέλειας Νομού και απευθύνονται σε πολλά άτομα διαφόρων νοοτροπιών και αντιλήψεων.
- ✚ Επιμορφωτικές συναντήσεις στελεχών ανά περιφέρεια
- ✚ Μεγαλύτερο επίδομα θέσης των στελεχών των ΚΕΣΥΠ

Αναφορικά με το επίπεδο συνεργασίας που επιδεικνύουν τα διάφορα ΚΕΣΥΠ σε όλη την επικράτεια, η έρευνα έδειξε ότι κυμαίνεται σε πολύ ικανοποιητικό επίπεδο, γεγονός που ισχύει και για τη σχέση ανάμεσα στα ΚΕΣΥΠ και τα κατά τόπους ΓΡΑΣΕΠ. Αυτό το εύρημα είναι αρκετά ελπιδοφόρο καθώς και οι δύο αυτοί θεσμοί ουσιαστικά υπηρετούν τον ίδιο θεσμό, αυτόν της υποστήριξης των μαθητών σε θέματα συμβουλευτικής και προσανατολισμού. Σαν μια πρόταση για τη βελτίωση

αυτής της σχέσης, σχεδόν από όλους τους συμμετέχοντες προτείνεται η διοργάνωση κοινών δράσεων.

Μία σημαντική επισήμανση από ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος (57%) είναι και η μη καλή διασύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στα ΚΕΣΥΠ και στην αγορά εργασίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων δηλώνει ότι μια τέτοια σχέση είναι αναγκαία ώστε να γίνει αποτελεσματικότερο το έργο του συμβούλου και προτείνονται τα παρακάτω:

- ✚ Άρση απαγορεύσεων συνεργασίας εκ μέρους της διοίκησης, με ιδιωτικούς φορείς/οργανισμούς
- ✚ Περισσότερες εκδηλώσεις για Ημέρες Καριέρας όπου θα ήταν συνδιοργανωτής το ΚΕΣΥΠ.
- ✚ Διασύνδεση με τις υπόλοιπες υπηρεσίες παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης στην αναζήτηση εργασίας (τοπική αυτοδιοίκηση και ευρωπαϊκά προγράμματα που υλοποιούνται κ.ά.)
- ✚ Συμφωνία για μια πιο ουσιαστική συνεργασία ΥΠΕΠΘ και Υπουργείου Εργασίας
- ✚ Το ΕΚΕΠ να αναλάβει τη μελέτη διασύνδεσης του μαθητικού πληθυσμού (κυρίως στο Λύκειο) σε διάφορους εργασιακούς χώρους του ιδιωτικού και δημόσιου φορέα
- ✚ Καλύτερη συνεργασία του ΚΕΣΥΠ με τους φορείς σχετικούς με την τοπική αγορά εργασίας
- ✚ Κοινές εκδηλώσεις ενημέρωσης των αποφοίτων για τις πραγματικές ανάγκες του νομού σε θέσεις εργασίας

Αναφορικά με το επίπεδο των σχέσεων που υπάρχει ανάμεσα στους συμβούλους που εργάζονται στα ΚΕΣΥΠ και τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ στο σχολείο, ενώ το 43% δήλωσε ικανοποιημένο ή πολύ ικανοποιημένο, το 57% δήλωσε ότι χρειάζονται βελτίωση. Μάλιστα, προτείνουν μια σειρά από δράσεις και ενέργειες ώστε να επιτευχθεί βελτίωση των σχέσεων προς όφελος του θεσμού και της ποιότητας του παρεχόμενου έργου και από τις δύο πλευρές προς τον μαθητή. Οι πιο σημαντικές από αυτές τις προτάσεις είναι οι εξής:

- ✚ Με την επιμόρφωση τουλάχιστον ενός εκπαιδευτικού για κάθε σχολική μονάδα
- ✚ Με την τήρηση της οδηγίας ανάθεσης του ΣΕΠ σε επιμορφωμένο καθηγητή
- ✚ Εάν γίνονταν επιμορφωτικές ημερίδες στους καθηγητές Σ.Ε.Π.
- ✚ Να αναλαμβάνουν τα στελέχη ΚΕΣΥΠ μικρής διάρκειας επιμορφώσεις
- ✚ Με τακτικότερη επικοινωνία. Επαφίεται στα ΚΕΣΥΠ να βρούν τρόπους επαφής με τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ, είτε μέσα

από τη διοργάνωση ημερίδων, είτε μέσα από επισκέψεις που θα πραγματοποιούν οι ίδιοι στα σχολεία γνωρίζοντας τους καλύτερα

Μια ακόμη σημαντική διάσταση που αναδείχθηκε στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας είναι η σχέση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στους συμβούλους των ΚΕΣΥΠ και τους μαθητές. Η έρευνα έδειξε ότι υπάρχει μια καλή σχέση ανάμεσα στις δύο πλευρές και αυτό φαίνεται και στον αριθμό των ατόμων που επισκέπτεται τα ΚΕΣΥΠ για παροχή συμβουλευτικής, ο οποίος κρίνεται από μέτριος μέχρι ικανοποιητικός. Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία των συμβούλων που συμμετείχαν στην έρευνα (86%) δηλώνουν ότι υπάρχει μια πολύ καλή σχέση ανάμεσα σε αυτούς και τους γονείς των παιδιών, γεγονός που δηλώνει και την εμπιστοσύνη που δείχνουν οι γονείς στο συγκεκριμένο θεσμό.

Ολοκληρώνοντας τη συγκεκριμένη έκθεση θα παραθέσουμε και τα σημαντικότερα από τα ευρήματα που διαπιστώσαμε κατά τη διάρκεια της ποιοτικής διερεύνησης των θεμάτων που μας απασχόλησαν στο συγκεκριμένο έργο. Έτσι, αναφορικά με τις προτάσεις των συμβούλων των ΚΕΣΥΠ για τη βελτίωση του επαγγέλματός τους, διατυπώθηκαν τα εξής:

- ✚ Συνεργασία συμβούλου ΣΕΠ με καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ
- ✚ Περισσότερο χρόνο με τους μαθητές
- ✚ Δυνατότητα περισσότερων επισκέψεων στα σχολεία
- ✚ Δημιουργία ομάδων από γονείς, μαθητές, εκπαιδευτικούς, οι οποίες θα βρίσκονται σε στενή συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες Συμβουλευτικής.
- ✚ Ανάπτυξη δικτύου υποστήριξης μέσω πλατφόρμας για την άρση της απομόνωσης και την καλύτερη συνεργασία με τις δομές.
- ✚ Δίκτυο υποστήριξης των ενεργειών που επιτελούνται στα σχολεία από φορείς, όπως ο ΟΑΕΔ, Τεχνικά Λύκεια, Επιμελητήρια.

Αναφορικά τώρα με το σχεδιασμό επιμορφωτικών προγραμμάτων, προτείνονται τα εξής:

- ✚ Ουσιαστικές κατευθυντήριες γραμμές από τον επίσημο φορέα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΕΚΕΠ) σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας για την υλοποίηση ουσιαστικών προγραμμάτων.
- ✚ Επιμόρφωση εκπαιδευτικών (Στηριζόμενη στις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων)
- ✚ Σεμινάριο για τη διαχείριση κρίσεων
- ✚ Σεμινάριο για την Δημιουργική σκέψη
- ✚ Βιωματικές ασκήσεις αυτογνωσίας στον ΣΕΠ
- ✚ Εξατομικευμένη συμβουλευτική ή γενικές αρχές συμβουλευτικής

- ✚ Βιωματική εκπαίδευση (βιωματικές εφαρμογές στη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Career Education Association of Victoria (CEAV) (2001, March). CEAV 2000 Member Survey Report. Victoria: CEAV.
- European Training Foundation (2003). Review of Career Guidance Policies in 11 acceding and candidate countries. Synthesis report. European Training Foundation.
- Κασσωτάκης, Μ., & Μάνος, Κ. (2002). Η κατάρτιση και ο ρόλος των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Θεωρία και πράξη (173-187). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κρίβας, Σ. (2002) Οι διεθνείς εξελίξεις στο χώρο της εργασίας και τα συστήματα Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Θεωρία και πράξη (173-187). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- OECD (2002). Review of Career Guidance Policies. OECD-OCDE. Retrieved from:
http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/comptheme9.asp#key
 και http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/comptheme9.asp#Staffing
- Patton, W., & McMahon, M. (2001, September). Moving forward in a context of change. The International Careers Journal, 1(2). (<http://www.careers-café.com/current.php3>).
- Sultana, R.G. (2003). Guidance Policies in the Knowledge Society: Trends, Challenges and Responses across Europe. Θεσσαλονίκη: Cedefop.
- Watts, A.G., & Fretwell, D. (2003). Public Policies for Career Development: Policy Strategies for designing Career Information and Guidance Systems in Middle-Income and Transition Economies. Ουάσιγκτον: Παγκόσμια Τράπεζα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στάσεις απέναντι στο Μάθημα του ΣΕΠ

Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από 20 προτάσεις. Διαβάστε προσεκτικά την κάθε πρόταση και προσπαθήστε να δώσετε την πρώτη αυθόρμητη απάντηση που σας έρχεται στο μυαλό με απόλυτη ειλικρίνεια. **Αυτό που ζητάμε από εσάς είναι να δηλώσετε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με την κάθε πρόταση.** Στο ερωτηματολόγιο αυτό δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις, γιατί ο καθένας έχει τις δικές του απόψεις, στάσεις και προτιμήσεις. Για κάθε πρόταση υπάρχουν πέντε επιλογές, οι οποίες παρουσιάζονται στην παρακάτω κλίμακα:

Διαφωνώ απόλυτα Διαφωνώ Αναποφάσιστος/η Συμφωνώ
 Συμφωνώ απόλυτα
 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

Απαντάτε βάζοντας σε κύκλο τον αριθμό που εκφράζει την απάντηση που θέλετε να δώσετε.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1. Οι καθηγητές δεν έχουν κίνητρα για να κάνουν καλύτερα το μάθημα του ΣΕΠ | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 2. Είμαι απογοητευμένος/η από την ανταπόκριση που έχει το μάθημα του ΣΕΠ στους μαθητές. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 3. Οι γονείς δεν γνωρίζουν πολλά πράγματα για το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 4. Οι διευθυντές των σχολείων δεν στηρίζουν αρκετά το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 5. Το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα του ΣΕΠ είναι περιορισμένο. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 6. Οι γονείς εκτιμούν το ρόλο του καθηγητή που διδάσκει το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 7. Οι καθηγητές άλλων ειδικοτήτων δεν συνεργάζονται σε ικανοποιητικό βαθμό με τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 8. Οι μαθητές συνήθως αδιαφορούν για το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 9. Είμαι απογοητευμένος/η από την ανταπόκριση που έχει το μάθημα του ΣΕΠ στους γονείς. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 10. Το Υπουργείο Παιδείας ενδιαφέρεται για τη σωστή λειτουργία του μαθήματος του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 11. Οι μαθητές θεωρούν το μάθημα του ΣΕΠ ως επιπλέον επιβάρυνση στο καθημερινό σχολικό πρόγραμμα. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 12. Η κοινή γνώμη έχει θετική στάση για τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 13. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί δεν θεωρούν χρήσιμο το μάθημα του ΣΕΠ για το μαθητή. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 14. Το μάθημα του ΣΕΠ αποτελεί αγγαρεία για τους περισσότερους μαθητές. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 15. Οι γονείς δεν δείχνουν να ενδιαφέρονται για το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 16. Οι καθηγητές άλλων ειδικοτήτων δεν παίρνουν στα σοβαρά το μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 17. Οι μαθητές βλέπουν το μάθημα του ΣΕΠ πολύ βοηθητικό για τη μελλοντική τους επαγγελματική καριέρα. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 18. Οι γονείς δεν γνωρίζουν το ρόλο που μπορεί να παίξει το μάθημα του ΣΕΠ στη μελλοντική επαγγελματική καριέρα του παιδιού τους. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 19. Η διεύθυνση του σχολείου στηρίζει σε σημαντικό βαθμό τη σωστή εφαρμογή του μαθήματος του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 20. Οι κοινή γνώμη έχει αρνητική στάση απέναντι στο μάθημα του ΣΕΠ. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΒΟΗΘΟΥΝ ΝΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΟΥΜΕ ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΜΑΣ

1. Φύλο :

| | |
|---------|--------------------------|
| Άνδρας | <input type="checkbox"/> |
| Γυναίκα | <input type="checkbox"/> |

2. Ηλικία:

3. Οικογενειακή Κατάσταση

| | |
|------------------|--------------------------|
| Άγαμος/ η | <input type="checkbox"/> |
| Συζώ με σύντροφο | <input type="checkbox"/> |
| Έγγαμος/ η | <input type="checkbox"/> |
| Χήρος/ α | <input type="checkbox"/> |
| Διαζευγμένος/ η | <input type="checkbox"/> |

4. Σπουδές στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό

| | |
|--|--------------------------|
| Επιμόρφωση ≥ 800 ωρών | <input type="checkbox"/> |
| Επιμόρφωση ≤ 800 ωρών | <input type="checkbox"/> |
| Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ΑΣΠΕΤΕ στο ΣΕΠ | <input type="checkbox"/> |
| Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στο ΣΕΠ | <input type="checkbox"/> |
| Διδακτορικό Δίπλωμα στο ΣΕΠ | <input type="checkbox"/> |
| Άλλο: _____ _____ _____ _____ | |

5. Ειδικότητα:

6. Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση:

7. Χρόνια υπηρεσίας ως υπεύθυνος ΓΡΑΣΕΠ):

8. Τόπος εργασίας:

| | |
|--------|-------|
| Νομός: | |
| Πόλη: | |

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΑΠΟΨΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΕΣΥΠ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

1. Πως αξιολογείτε τη λειτουργία του θεσμού των ΚΕΣΥΠ μέχρι σήμερα;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

2. Ποια είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα που εντοπίζετε στη λειτουργία του θεσμού των ΚΕΣΥΠ σήμερα;

1. _____

2. _____

3. _____

3. Πόσο ευχαριστημένος/η είστε με το συμβουλευτικό έργο που παρέχετε στους μαθητές που επισκέπτονται στο ΚΕΣΥΠ σας;

| | | | | | | | | | |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|
| Καθόλου | <input type="checkbox"/> | Λίγο | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Αρκετά | <input type="checkbox"/> | Πολύ | <input type="checkbox"/> |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|

4. Ποια είναι τα τρία πρώτα πράγματα που θα αλλάζατε στον τρόπο δουλειά σας, ώστε να είστε πιο ικανοποιημένος/η από το έργο που παρέχετε στους μαθητές;

1. _____

2. _____

3. _____

5. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με το ωράριο εργασίας σας;

| | | | | | | | | | |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|
| Καθόλου | <input type="checkbox"/> | Λίγο | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Αρκετά | <input type="checkbox"/> | Πολύ | <input type="checkbox"/> |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|

6. Πώς αξιολογείτε τη σχέση μισθού/ωράριο εργασίας που έχετε;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

7. Πώς αξιολογείτε την υλικοτεχνική υποδομή που έχετε στη διάθεσή σας για να ασκήσετε αποτελεσματικά το έργο σας;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

8. Ποιες είναι οι μεγαλύτερες ελλείψεις σε υλικοτεχνική υποδομή και οι οποίες σας εμποδίζουν να ασκήσετε με αποτελεσματικότητα το έργο σας;

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

9. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με το επίπεδο επιμόρφωσης που έχετε ως σύμβουλος ΣΕΠ;

| | | | | | | | | | |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|
| Καθόλου | <input type="checkbox"/> | Λίγο | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Αρκετά | <input type="checkbox"/> | Πολύ | <input type="checkbox"/> |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|

10. Πιστεύετε ότι χρειάζεστε περισσότερη επιμόρφωση σε θέματα ΣΕΠ;

| | | | |
|-----|--------------------------|-----|--------------------------|
| Ναι | <input type="checkbox"/> | Όχι | <input type="checkbox"/> |
|-----|--------------------------|-----|--------------------------|

(Εάν απαντήσατε ΝΑΙ, πηγαίνετε στην **ερώτηση 11**. Εάν απαντήσατε ΟΧΙ, πηγαίνετε στην **ερώτηση 12**).

11. Ποια είναι τα βασικά θέματα στα οποία θεωρείτε ότι θα πρέπει να έχετε περισσότερη επιμόρφωση;

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

12. Πως αξιολογείτε την υποστήριξη που σας παρέχουν οι αρμόδιοι φορείς του Υπουργείου Παιδείας (π.χ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΕΚΕΠ, κλπ.) στο έργο σας;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

13. Τι περισσότερο θα θέλατε από τους αρμόδιους φορείς του Υπουργείου Παιδείας, ώστε να είστε ικανοποιημένοι;

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

14. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με τη συνεργασία που υπάρχει μεταξύ του δικού σας ΚΕΣΥΠ με τα άλλα ΚΕΣΥΠ της χώρας;

| | | | | | | | | | |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|
| Καθόλου | <input type="checkbox"/> | Λίγο | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Αρκετά | <input type="checkbox"/> | Πολύ | <input type="checkbox"/> |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|

15. Πώς θα μπορούσε αυτή η συνεργασία να βελτιωθεί;

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

16. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με τη συνεργασία που υπάρχει μεταξύ του δικού σας ΚΕΣΥΠ με τα ΓΡΑΣΕΠ της περιοχής σας ή άλλων περιοχών;

| | | | | | | | | | |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|
| Καθόλου | <input type="checkbox"/> | Λίγο | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Αρκετά | <input type="checkbox"/> | Πολύ | <input type="checkbox"/> |
|---------|--------------------------|------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|------|--------------------------|

17. Πώς θα μπορούσε αυτή η συνεργασία να βελτιωθεί;

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

18. Πώς αξιολογείτε τη διασύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στο ΚΕΣΠ σας και στην αγοράς εργασίας;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

19. Πώς θα μπορούσε αυτή η διασύνδεση να βελτιωθεί;

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

20. Πώς κρίνετε τη συνεργασία που υπάρχει ανάμεσα τους συμβούλους ΣΕΠ και τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ στα σχολεία;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

21. Πώς θα μπορούσε αυτή η συνεργασία να βελτιωθεί;

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____

5. _____

22. Ποια πιστεύετε ότι είναι στάση των εκπαιδευτικών που κάνουν το μάθημα του ΣΕΠ απέναντι στο επάγγελμα του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού;

| | | | | | | | | | |
|------------------|--------------------------|----------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|----------------|--------------------------|
| Πολύ Αρνητική | <input type="checkbox"/> | Αρνητική | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Θετική | <input type="checkbox"/> | Πολύ Θετική | <input type="checkbox"/> |
|------------------|--------------------------|----------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|----------------|--------------------------|

(Εάν επιλέξατε ΠΟΛΥ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ή ΑΡΝΗΤΙΚΗ, πηγαίνετε στην ερώτηση 23, εάν επιλέξατε μία από τις επόμενες επιλογές πηγαίνετε στην ερώτηση 24).

23. Περιγράψτε τους πιο σημαντικούς λόγους για τους οποίους θεωρείτε ότι η στάση των καθηγητών που διδάσκουν το μάθημα του ΣΕΠ δεν έχουν θετική στάση για εσάς

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

24. Πόσο σημαντικό ρόλο παίζει στο έργο σας η καλή σχέση με τους καθηγητές που διδάσκουν του μάθημα του ΣΕΠ στα σχολεία;

| | | | | | | | |
|--------|--------------------------|----------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|
| Κανένα | <input type="checkbox"/> | Ελάχιστο | <input type="checkbox"/> | Μέτριο | <input type="checkbox"/> | Μεγάλο | <input type="checkbox"/> |
|--------|--------------------------|----------|--------------------------|--------|--------------------------|--------|--------------------------|

25. Πως αξιολογείτε τη σχέση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα σε εσάς και τους μαθητές της περιοχής σας;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

26. Ποιους τρόπους θα προτεινάτε ώστε να βελτιωθούν περισσότερο αυτές οι σχέσεις;

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

27. Αξιολογίστε τον αριθμός των μαθητών που έρχεται για να ζητήσει συμβουλευτική στο ΚΕΣΥΠ σας ανά έτος;

| | | | | | | | | | |
|-----------------|--------------------------|---------|--------------------------|---------|--------------------------|--------|--------------------------|----------------|--------------------------|
| Πολύ Χαμηλός | <input type="checkbox"/> | Χαμηλός | <input type="checkbox"/> | Μέτριος | <input type="checkbox"/> | Υψηλός | <input type="checkbox"/> | Πολύ Υψηλός | <input type="checkbox"/> |
|-----------------|--------------------------|---------|--------------------------|---------|--------------------------|--------|--------------------------|----------------|--------------------------|

(Εάν επιλέξατε ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΟ ή ΧΑΜΗΛΟ, πηγαίνετε στην **ερώτηση 28**, εάν επιλέξατε μία από τις επόμενες επιλογές πηγαίνετε στην **ερώτηση 29**)

28. Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους ο αριθμός των μαθητών στο ΚΕΣΥΠ σας είναι περιορισμένος;

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

29. Πώς αξιολογείτε τη σχέση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα σε σας και τους γονείς των μαθητών της περιοχής σας;

| | | | | | | | |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|
| Κακή | <input type="checkbox"/> | Μέτρια | <input type="checkbox"/> | Ικανοποιητική | <input type="checkbox"/> | Πολύ καλή | <input type="checkbox"/> |
|------|--------------------------|--------|--------------------------|---------------|--------------------------|-----------|--------------------------|

30. Ποιους τρόπους θα προτείνατε ώστε να βελτιωθούν περισσότερο αυτές οι σχέσεις;

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΒΟΗΘΟΥΝ ΝΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΟΥΜΕ ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΜΑΣ

1. Φύλο :

| | |
|---------|--------------------------|
| Άνδρας | <input type="checkbox"/> |
| Γυναίκα | <input type="checkbox"/> |

2. Ηλικία:

3. Οικογενειακή Κατάσταση

| | |
|------------------|--------------------------|
| Άγαμος/ η | <input type="checkbox"/> |
| Συζώ με σύντροφο | <input type="checkbox"/> |
| Έγγαμος/ η | <input type="checkbox"/> |
| Χήρος/ α | <input type="checkbox"/> |
| Διαζευγμένος/ η | <input type="checkbox"/> |

4. Σπουδές στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό

| | |
|-------------------------------------|--------------------------|
| Επιμόρφωση ≥ 800 ωρών | <input type="checkbox"/> |
| Επιμόρφωση ≤ 800 ωρών | <input type="checkbox"/> |
| Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ΑΣΠΕΤΕ στο ΣΕΠ | <input type="checkbox"/> |
| Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στο ΣΕΠ | <input type="checkbox"/> |
| Διδακτορικό Δίπλωμα στο ΣΕΠ | <input type="checkbox"/> |
| Άλλο: _____ _____ | |

5. Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση:

6. Χρόνια υπηρεσίας ως σύμβουλος ΚΕΣΥΠ:

7. Τόπος εργασίας

| | |
|--------|-------|
| Νομός: | |
| Πόλη: | |

